הלכות אישות פרק י"ז - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פונעם שיעור אין רמב"ם הלכות אישות פרק י"ז

הקדמה צו פרק י"ז

1. דעם רמב"מ'ס וועדטער

(הקדמה צום אינהאלט פונעם פרק)

2. פשט-ערקלערונג

דער פרק באהאנדלט די הלכות פון גביית הכתובה וועו עס זענען דא מערערע תובעים אויף דעם מאנ'ס נכסים.

3. חידושים און הסברים

* **דער חילוק צווישן פרק ט"ז און פרק י"ז (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** אין פרק ט"ז האט מען געלערנט הלכות גביית הכתובה בנוגע דעם דין וועו דער מאן (אדער זיינע יורשים) קריגן זיך מיט דער פרוי – וויפיל עס קומט איר, און די חששות אז זי האט שוין באקומען א טייל פון דער כתובה (וואס פאדערט א שבועה). אין פרק י"ז איז נישטא קיין שאלה וויפיל עס קומט איר, נאר די שאלה איז "הלכות קדימה" – וועו דעם מאנ'ס נכסים זענען משועבד פאר מער ווי איין מענטש (צב"ש צוויי ווייבער, א בעל חוב, אדער לקוחות) און עס איז נישטא געניג פאר אלעמען, און צוויי אנדערע מענטשן קריגן זיך ווער עס איז קודם צו נעמען די נכסים.

הלכה א'

1. דעם רמב"מ'ס וועדטער

מי שהיה נשוי נשים רבות ומת, כל שנישאת בתחילה קודמת ליטול כתובתה, ואין אחת מהן נוטלת אלא בשבועה, ואין לאחרונה אלא מה ששיירה שלפניה, וגם היא נשבעת ונוטלת השאר. וכן אם היה עליו שטר חוב, אם החוב קדם גובה בעל חוב תחילה, ואם הכתובה קדמה גובה האשה תחילה והשאר לבעל חוב.

2. פשט-ערקלערונג

אויב א מאן האט חתונה געהאט מיט אסאך פרויען און ער איז געשטארבן, גייט דאס גובה זיין די כתובה לויט דעם סדר פון ווער עס האט פריער חתונה געהאט, ווייל ביי יעדער חתונה ווערן די נכסים משועבד צו יענער כתובה. יעדע פרוי קען נאר נעמען איר כתובה מיט א שבועה. די לעצטע פרוי באקומט נאר וואס עס איז איבערגעבליבן פון די פריערדיגע, און אויך זי דארף שוועדן איידער זי נעמט דאס איבערגעבליבענע. דאס זעלבע איז אויב עס איז דא א בעל חוב מיט א שטר: מען קוקט וועלכער שעבוד איז געווען פריער – דער שטר חוב אדער די כתובה – און יענער איז גובה קודם.

3. חידושים און הסברים

* **[Digression: א זייטיגע הערה וועגן הברה]:** ר' יואל אשר מערקט אויף אז דאס וואורט "נשוי" ווערט אין דער חסידישער הברה ארויסגעזאגט פונקט ווי "נשיא" (נשיא שבישראל), און מען דארף וויסן דעם חילוק. ר' יצחק זאגט דערויף א ווערטל אז די חסידישע הברה איז נישט געמאכט פאר מענטשן וואס דארפן אז זייערע ווערטער זאלן טאקע מיינען דאס וואס עס שטייט.

* **פארוואס דארף יעדע פרוי שוועדן ("ואין אחת מהן נוטלת אלא בשבועה") און פארוואס שטייט דווקא "ומת"?**

* ר' יואל אשר זאגט אז הגם מיר האבן געלערנט אין פרק ט"ז אז נישט אלעמאל דארף א פרוי שוועדן (נאר קעגן יתומים וכדומה), דא וועו עס זענען דא מערערע פרויען דארף מען תמיד שוועדן. פארוואס? ווייל יעדע פרוי נעמט אויפ'ן חשבון פון דער אנדערער פרוי; אויב דער מאן האט איר שוין באצאלט, גנב'עט זי יעצט פון דער צווייטער פרוי. (ר' יצחק ווייל אנפאנגס זאגן אז עס איז פשוט ווייל מען איז טורף מלקוחות בשבועה, אבער ר' יואל אשר ווייזט אן אז דא רעדט מען אפילו אן טורף זיין מלקוחות, נאר גלייך פונעם מאנ'ס נכסים).

* ר' יצחק פרעגט: אויב דער רמב"ם רעדט פון "ומת", דארף מען דאך סיי ווי שוועדן צוליב הבא ליפרע מנכסי יתומים, וואס איז דער חידוש דא? ר' יואל אשר ענטפערט אז דער דין איז אמת אויך ביי גירושין (וועו ער האט גע'גט מערערע נשים, וואו נארמאלערווייז וואלט מען נישט געשוואורן), אדער אין א פאל וואו ער איז געשטארבן אן קיין יורשים.

* ר' יצחק וואורפט אפ דעם צד פון שטארבן אן יורשים, ווייל אין הלכה איז נישטא אזא זאך ווי אן איד אן יורשים (עס איז תמיד דא עפעס א ווייטער קרוב). ר' יואל אשר פרעגט צי א ווייב איז נישט קודם צו א ווייטן קרוב, און ר' יצחק ענטפערט אז א ווייב איז בכלל נישט קיין יורש פונעם מאן, זי נעמט נאר א חוב פון כתובה (און אויב זי וואלט יא געווען דער יורש אליין, איז דאך נישט שייך די גאנצע שאלה וויל זי נעמט פון זיך אליין).

* **וועמען שוועדט מען?** ר' יואל אשר ברענגט ארויס א נייע נקודה: דער חידוש איז *פאר וועמען* זי שוועדט. ביי יתומים ברענגען די יתומים זי אין בית דין. דא האבן מיר געלערנט אז מען קען שוועדן שלא בפני בית דין, וואס מיינט אז מען שוועדט אין פנים פונעם תובע. דא איז דער חידוש אז די אנדערע פרויען זענען די תובעים און זי דארף שוועדן פאר זיי. ר' יצחק נעמט אן דעם יסוד אז עס איז דא א נייע סיבה פאר דער שבועה: נישט נאר צוליב די יורשים אדער לקוחות, נאר וועגן די אנדערע ווייבער (אבער ער האלט אז עס איז אלץ די זעלבע איין שבועה, מען שוועדט נישט פיר מאל).

* **פארוואס דארף די לעצטע פרוי שווערן ("וגם היא נשבעת")?**

* ר' יואל אשר און ר' יצחק מוטשען זיך מיט די ווערטער "וגם היא נשבעת" ביי דער לעצטער פרוי. לכאורה, ביי דער לעצטער פרוי איז דאך שוין נישטא קיין קאנקורענץ פון אנדערע פרויען (ווייל אלע פריערדיגע האבן שוין גענומען זייער חלק), פארוואס שטייט אז "אויך זי" דארף שווערן?

* ר' יואל אשר זאגט אנפאנגס אז זי שווערט די געווענליכע שבועה פאר די יורשים. ר' יצחק פרעגט אבער אז דאס לשון "וגם היא נשבעת" משמע אז עס איז א חידוש אז אויך זי דארף שווערן, און אויב עס גייט נאר אויף דער שבועה צו די אנדערע פרויען, פארוואס דארף די לעצטע שווערן פאר די אנדערע פרויען?

* ר' יצחק לייגט פאר (קוקנדיג אין א מפרש אויפ'ן ארט) אז אפשר איז דער גאנצער פשט אינעם רמב"ם נישט אז עס איז דא א נייע שבועה פאר די פרויען, נאר אלעס גייט טאקע נאר אויף דער שבועה צו די יורשים (און דער רמב"ם זאגט פשוט אז יעדע איינע, אריינגערעכנט די לעצטע, דארף שווערן פאר די יורשים). זיי לאזן עס איבער אלס נישט אינגאנצן קלאר.

* **דער כלל פון כתובה קעגן א שטר חוב (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** א כתובה איז פונקט ווי א "שטר חוב שקבעו לו זמן". ממילא, אויב דער שטר חוב איז געווען פאר דער כתובה, זענען די נכסים שוין געווען משועבד צום בעל חוב, און ווען ער האט שפעטער חתונה געהאט האט ער באמת נישט געהאט קיין פרייע נכסים צו משעבד זיין פאר דער כתובה (און פארקערט).

הלכה ב'

1. דעם רמב"ם'ס ווערטער

במה דברים אמורים, בשהיתה הקרקע שבאו לגבות ממנה קנויה לו בשעת הנישואין ובשעה שלוה, שהדין נותן שכל הקודם שטרו זכה תחילה. אבל אם נשא נשים זו אחר זו, ולוה בין קודם נישואין בין אחר נישואין, ואחר שנשא ולוה קנה קרקע זו, כולם חולקין כאחת, ששעבוד כולם כאחד בא, שבשעה שקנה היה משועבד לכל ואין כאן דין קדימה. וכן אם היה זמן הכתובות והשטרות כולן יום אחד, או שעה אחת במקום שכותבין שעות, חולקין כאחת שאין שם קודם. ולעולם כל שקדם וזכה במטלטלין כדי חובו או כדי כתובה, אין מוציאין מידו, שאין דין קדימה במטלטלין.

2. פשט-ערקלערונג

דער דין פון הלכה א' (אז מען גייט נאך דער צייט פון ווען דער שטר אדער כתובה איז געשריבן געווארן) רעדט זיך נאר ווען דער מאן האט שוין געהאט די קרקע אין דער צייט ווען ער האט חתונה געהאט און אין דער צייט ווען ער האט געבארגט. אבער אויב ער האט קודם חתונה געהאט מיט מערערע פרויען און געבארגט געלט (נישט קיין חילוק וועלכע איז געווען פריער), און ערשט שפעטער האט ער קונה געווען א קרקע, איז נישטא קיין דין קדימה; אלע בעלי חובות און פרויען צוטיילן זיך צוגלייך אין דער קרקע ("כולם חולקין כאחת"), ווייל ווען די קרקע איז אנגעקומען אין זיין רשות, זענען אלע שעבודים ארויפגעאנגען אויף דער קרקע אין דער זעלבער רגע.

דאס זעלבע איז אויב אלע כתובות און שטרות זענען געשריבן געווארן אין איין טאג (אין א פלאץ ווען מען שרייבט נישט קיין שעות), אדער אין דער זעלבער שעה (אין א פלאץ ווען מען שרייבט יא שעות) — צוטיילן זיי זיך צוגלייך, ווייל קיינער איז נישט פריער פונעם אנדערן.

לגבי מטלטלין איז דער כלל אז ווער עס קומט פריער און איז זוכה אין די מטלטלין פאר זיין חוב אדער כתובה, נעמט מען עס נישט צוריק פון אים, ווייל ביי מטלטלין איז נישטא קיין דין קדימה.

3. חידושים און הסברים

* **די סברא פון "שעבוד כולם כאחד בא" און דער גדר פון שעבוד נכסים אנטקעגן חיוב הגוף:**

* ר' יואל אשר ערקלערט די סברא פונעם רמב"ם: ווען די קרקע איז שוין ביי אים אין רשות, גייט יעדער שעבוד ארויף אויף דער קרקע אין דער מינוט ווען מען שרייבט דעם שטר, ממילא איז דער ערשטער שטר קודם. אבער ווען ער האט נאכנישט קיין קרקע בשעת די הלוואות און חתונות, האבן די שעבודים נישט אויף ווען צו חל זיין. עס איז נישט פשט אז דער חוב גייט ארויף אויפ'ן מענטש, און דערנאך גייט עס אראפ פונעם מענטש צו דער קרקע לויט'ן סדר ווי אזוי די חובות זענען ארויפגעקומען אויף אים. נאר דער שעבוד גייט דירעקט אויף דער קרקע, און וויבאלד די קרקע איז געקויפט געווארן שפעטער, פאלן אלע פריערדיגע חובות און כתובות ארויף אויף דער קרקע אין דער זעלבער סעקונדע ("באים כאחד"). ממילא האט קיינער נישט קיין קדימה אויף דער קרקע איבער'ן צווייטן, און אלע האבן די זעלבע שטארקע טענה.

* ר' יצחק און ר' יואל אשר שמועסן אויס דעם חילוק: אוודאי איז דא א חיוב און א מצוה אויפ'ן מענטש צו באצאלן זיינע חובות. ר' יואל אשר פרעגט: אויב מען וואלט געגאנגען נאכ'ן חיוב מצוה אויפ'ן גוף, פארוואס זאל מען נישט זאגן אז דער ערשטער חוב קומט קודם, פונקט ווי ביי מצוות (למשל נטילת ידים פאר קריאת שמע) טוט מען קודם די מצוה וואס איז ארויפגעקומען אויפ'ן מענטש פריער?

* ר' יצחק ענטפערט אז דער דין קדימה האט גארנישט צו טוהן מיט א "שכל הישר" אז ווייל מען האט געבארגט פון איינעם פריער איז מען אים מער שולדיג ווי דעם צווייטן. דער גאנצער דין קדימה איז א דין אין **שעבוד נכסים** — ווען דער צווייטער מלוה איז אנגעקומען, איז שוין פאר אים נישט געווען קיין פרייע קרקע ווייל עס איז שוין געווען משועבד פאר'ן ערשטן. אבער דא, ווען ביידע האבן געבארגט, איז בכלל נישט געווען קיין קרקע. (ר' יצחק מערקט אן אז מען זעט דאך א שטיקל שעבוד אויפ'ן מענטש אליין, ווייל דער פאקט איז אז ווען ער קויפט שפעטער א קרקע ווערט עס אויטאמאטיש משועבד פאר די אלטע חובות; אבער לגבי דער

קרקע איז דער שעבוד חל אין דער זעלבער צייט, ממילא איז נישטא קיין קדימה).

* **מנהג פון שרייבן שעות (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** אויב מען שרייבט נישט קיין שעות אין א שטר, קוקט מען נאר אויף דער צייט וואס שטייט יא אינעם שטר (דער טאג), און אויב איינער האט געמאכט א כתובה צופרי און געבארגט נאכמיטאג, האבן ביידע דעם זעלבן דין. אבער אין א פלאץ וואו מען שרייבט שעות, ווערט די קרקע משועבד שוין פון דער שעה אינדערפרי, און מען רעכנט ווער עס איז קודם לויט דער שעה.

* **פארוואס איז נישטא קיין דין קדימה ביי מטלטלין?**

* *דער טייטש פון "קדם וזכה":* ר' יואל אשר וויל אין אנפאנג זאגן אז דער חילוק צווישן קרקע און מטלטלין איז אז ביי מטלטלין שפילט א ראלע "חטיפה" (כאפן), משא"כ קרקע קען מען נישט כאפן נאר מען דארף גיין אין בית דין עס איבערשרייבן. ר' יצחק איז דאס שטארק דוחה: "קדם וזכה" מיינט נישט כאפן, נאר אז ער איז געקומען אין בית דין תובע זיין און גובה זיין פריער. און ביי קרקע איז אויך שייך אז דער שפעטערדיגער בעל חוב זאל קומען אין בית דין פריער און גובה זיין די קרקע, נאר דארט וועט בית דין שפעטער זאגן "מ'האט געמאכט א טעות" און מען וועט עס צוריקנעמען פאר'ן ערשטן בעל חוב.

* *שעבוד מטלטלין אן דין קדימה:* ר' יואל אשר זאגט אז דער טעם איז פשוט ווייל מטלטלין ווערן נישט משועבד. ר' יצחק גייט אבער ווייטער און חידוש'ט אז אפילו ווען מטלטלין זענען **יא** משועבד — למשל נאך תקנת הגאונים, אדער ווען איינער האט מפורש געשריבן אין שטר אז ער איז משעבד זיינע מטלטלין — איז נאך אלץ נישטא קיין דין קדימה!

* ר' יואל אשר שטעלט אויף דעם א שטארקע קשיא: אויב דער מענטש האט מפורש משעבד געווען זיינע מטלטלין פאר'ן ערשטן חוב, און די מטלטלין ליגן נאך אין הויז פונעם נפטר (מען רעדט נישט פון ארויסנעמען פון לקוחות וואס האבן געקויפט), פארוואס זאל דער ערשטער בעל חוב אדער די ערשטע כתובה נישט האבן קיין דין קדימה? אויב עס איז שוין געווארן משועבד צום ערשטן, ווי אזוי קען דער צווייטער קומען און עס נעמען?

* ר' יצחק ענטפערט אז שעבוד אויף מטלטלין איז נישט אזא "עכטע זאך" ווי אויף קרקע. די סיבה פארוואס קרקע האט א פולקאמען שעבוד איז ווייל עס האט א "קול" און עס איז א פעסטע זאך. (ר' יואל אשר ווייזט אן אז "קול" איז א טעם פארוואס מען קען טורף זיין פון לקוחות, אבער דא רעדט מען אפילו אן לקוחות!) ר' יצחק ערקלערט אז אפילו אן לקוחות, איז דער עצם מהות פון שעבוד מטלטלין בלויז אז מען האט א **רעכט גובה צו זיין** דערפון (נישט אז מען כאפט סתם אן א רעכט), אבער עס מאכט נישט קיין חלות שעבוד אויפ'ן חפץ מיט א חשבון אז דאס איז פארנומען פאר'ן ערשטן און נישט פאר'ן צווייטן. דעריבער, ווער עס קומט פריער און איז גובה מיט זיין רעכט, בלייבט עס ביי אים.

הלכה ג' (אין חלק 3 באצייכנט אלס הלכה ז'): קדימה צווישן א בעל חוב און אן אשה ווען עס איז נישטא קיין קדימה בזמן

1. דעם רמב"מ'ס וועדטער

מי שגירש את אשתו ועליו שטר חוב, ובא בעל חוב והאשה לגבות, והיו לו מעות וקרקע כדי החוב והכתובה — בעל חוב נוטל המעות, והאשה גובה כתובתה מן הקרקע. ואם אין לו אלא קרקע שאין בה כדי להגבות שניהם, ולא היה בה דין קדימה — נותנין אותה לבעל חוב, ואם נשאר לאשה כלום תיטול, ואם לאו תידחה מפני בעל חוב. שהרי בעל חוב הפסיד והוציא מעותיו, והאשה לא חסרה דבר, שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה להינשא.

2. פשט-ערקלערונג

א מענטש וואס האט מגרש געווען זיין ווייב און האט אויך א שטר חוב אויף זיך, און ביידע (דער בעל חוב און די פרוי) קומען גובה זיין: אויב ער האט גענוג מעות (קעש/מטלטלין) און קרקע פאר ביידע, נעמט דער בעל חוב די מעות און די פרוי איז גובה איר כתובה פון דער קרקע.

אויב ער האט נאר איין קרקע וואס איז נישט גענוג פאר ביידע, און עס איז נישטא צווישן זיי קיין דין קדימה אין צייט, גיט מען די קרקע פאר'ן בעל חוב. אויב עס בלייבט עפעס איבער נעמט די פרוי, און אויב נישט, ווערט זי נדחה מפני הבעל חוב. דער טעם איז ווייל דער בעל חוב האט ארויסגעגעבן און פארלוירן זיין אייגן געלט, וועז אבער די פרוי האט גארנישט פארלוירן, ווייל מער ווי דער מאן וויל חתונה האבן, וויל די פרוי חתונה האבן.

3. חידושים און הסברים

* **איבערגאנג צו א נייעם סארט קדימה (ר' יצחק):** דא טוישט זיך די סוגיא פון "דין קדימה בזמן" צו א נייעם סארט קדימה: וועז עס איז נישטא קיין צייט-קדימה, וועלכער סארט חוב איז חשוב'ער און שטארקער.

* **פארוואס נעמט דער בעל חוב די מעות און די פרוי די קרקע?**

* ר' יצחק זאגט אין אנפאנג אז דער טעם איז פשוט, ווייל אן אשה האט בכלל נישט קיין רעכט צו נעמען מעות (מטלטלין ווערן נישט משועבד צו א כתובה מן הדין), נאר קרקע.

* ר' יואל אשר לייגט צו אן אנדערן מהלך: א בעל חוב האט א דין אין "בינונית" און אן אשה האט נאר א דין אין "זיבורית". מעות איז א בעסערע זאך ווייל עס איז "ליקווידע" (גרייט געלט וואס מען קען גלייך ניצן), דעריבער קומט עס פאר'ן בעל חוב און די קרקע גייט פאר דער פרוי אלס זיבורית.

* ר' יצחק איז מסופק אין דעם, ווייל כסף ווערט נישט געערעכנט ווי עידית/בינונית לגבי קרקע ("מעות איז מעות"). ער שלעפט אריין אז עס איז דא א לאנגע גמרא און א רי"ף אויף דעם, און דער טעם איז נישט אינגאנצן קלאר, אבער אזוי פסק'נט דער רמב"ם.

*** דער טעם פארוואס בעל חוב איז קודם צו א כתובה ביי איין קרקע, און דער "טרעיד באלאנס" אין א שידוך:**

* דער רמב"ם זאגט אז דער בעל חוב האט פארלוירן געלט ("הפסיד והוציא מעותיו") און די פרוי האט גארנישט פארלוירן ("לא חסרה דבר").

* ר' יצחק און ר' יואל אשר פרעגן אויף דעם א שטארקע סברא: וואס הייסט די פרוי האט גארנישט אויסגעגעבן אדער פארלוירן? זי האט דאך נעבעך חתונה געהאט מיט אים און אים אוועקגעגעבן איר גאנץ לעבן, און ממילא איז זי א מפסיד פונקט ווי א מלוה!

* זיי ענטפערן אז פונקט אויף דער טענה ברענגט דער רמב"ם די צווייטע העלפט פונעם זאץ: "שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה להינשא". ר' יצחק ערקלערט אז ביי א הלואה איז דער מלוה אלעמאל דער וואס פארלירט געלט (אפילו ער טוט א מצוה); קיין שום מענטש וויל נישט סתם אוועקגעבן זיין געלט פאר א צווייטן, ממילא איז זיין ארויסגעבן די מעות אן עכטער חסרון און זיין חוב איז שטארקער. ביי א חתונה, הגם ביידע גאבן און פארלירן עפעס, זאגן אונז חז"ל אז די כתובה איז נישט קיין פיצוי (שאדנס-ערזאץ) פאר איר פארלוסט. פארקערט, ווייל א פרוי וויל מער חתונה האבן ווי דער מאן, קומט אויס אז אין דעם אלגעמיינעם "טרעיד באלאנס" (האנדלס-באלאנס) פונעם שידוך איז די פרוי די וואס פארדינט און דער מאן איז דער וואס "פארלירט", און דאס וואס זי האט מיט אים געלעבט ווערט נישט געערעכנט ווי א חסרון פון איר זייט. ממילא דארף מען זיך נישט אזוי זארגן פאר איר ווען עס שטייט אקעגן א בעל חוב וואס האט באמת פארלוירן זיין געלט.

הלכה ד' (אין חלק 3 באצייכנט אלס הלכה ח'): מי שמת והניח אשה ובעל חוב, תקנת הגאונים במטלטלין, און נכסי צאן ברזל

1. דעם רמב"מ'ס וועריאציע

וכן מי שמת והניח אשה ובעל חוב וקרקע שאין בה דין קדימה האשה נדחית מפני בעל חוב והוא גובה כל חובו תחילה. וכיון שתיקנו הגאונים שתגבה האשה ובעל חוב מן המיטלטלין והדבר ידוע שאין דין קדימה במיטלטלין, אם לא הניח מיטלטלין כדי ליתן לשניהם נותנין לבעל חוב כל חובו תחילה ואם נשאר לאשה מה שתיטול בכתובתה או תידחה. היו כתובין בכתובתה נכסי צאן ברזל וטענה שאבדו או שלקחן הבעל הרי היא בנכסי צאן ברזל שלה כשאר בעלי חובות, ונשבעת שלא לקחה אותן ולא נתנה ולא מחלה וחולקת עם בעלי חובות.

2. פשט-ערקלערונג

דער זעלבער דין (אז א בעל חוב איז קודם צו א כתובה ווען ס'איז נישטא קיין קדימה, ווי למשל קרקע וואס ער האט געקויפט נאך ביידע) איז אויך ווען דער מאן שטארבט. און אזוי ווי די גאונים האבן מתקן געווען אז סיי א בעל חוב און סיי אן אשה קענען גובה זיין פון מטלטלין, און ביי מטלטלין איז נישטא קיין דין קדימה, איז דער דין אז אויב עס איז נישטא גענוג מטלטלין פאר ביידע, נעמט דער בעל חוב אלעס פריער, און די פרוי נעמט נאר וואס עס בלייבט איבער, אדער זי ווערט אינגאנצן אפגעשטופט.

אויב די פרוי האט אריינגעברענגט נכסי צאן ברזל (נדן וואס ווערט אריינגעשריבן אין דער כתובה און דער מאן נעמט אויף זיך אחריות צו באצאלן זייער ווערט וויפיל זיי זענען געווען ווערט ביי דער חתונה), און זי טענה'ט אז זיי זענען פארלוירן געווארן אדער דער מאן האט זיי צוגענומען, האט זי אויף דעם א דין ווי אלע אנדערע בעלי חובות. זי שווערט אז זי האט עס נישט געגומען, נישט אוועקגעגעבן און נישט מוחל געווען, און זי טיילט זיך מיט די אנדערע בעלי חובות.

3. חידושים און הסברים

*** פארוואס חזר'ט דער רמב"ם איבער דעם דין ביי "מת" נאכדעם וואס ער האט עס שוין געזאגט ביי "גירש"?**

* **תירוץ א' (ר' יואל אשר):** מען וואלט געקענט מיינען אז נאר ווען דער מאן לעבט (ביי גירושין) גייט דער בעל חוב פאראויס, ווייל אויפ'ן מאן ליגט א "מצוה לפרוע חובו" (א מצוה צו באצאלן פאר'ן בעל חוב). דעריבער דארף דער רמב"ם זאגן אז אפילו ווען ער שטארבט ("מי שמת"), וואו עס גייט נאר לויט'ן ריינעם דין בעלות אויף די נכסים אן דער מצוה, איז אויך דער בעל חוב קודם.

* **תירוץ ב' (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** ר' יצחק וואונדערט זיך פארוואס דער רמב"ם האט עס נישט פשוט כולל געווען אין איין הלכה ("מי שגירש את אשתו או מת", ווי ר' יואל אשר שלאגט פאר). ר' יצחק ענטפערט אז מסתמא איז עס ווייל אין דער גמרא שטייט עס ווי צוויי באזונדערע מימרות/פעלער, האט דער רמב"ם נאכגעפאלגט דעם סדר הגמרא.

*** וואס איז דער חידוש ביי מטלטלין נאך תקנת הגאונים? (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

* ר' יצחק פרעגט וואס דער רמב"ם חידוש'ט דא, ס'איז דאך פשוט די זעלבע הלכה. ר' יואל אשר ענטפערט אז מען וואלט געקענט מיינען אז ווען די גאונים האבן מתקן געווען צו גובה זיין פון מטלטלין, האבן זיי געמאכט מטלטלין אינגאנצן ווי קרקע, אז עס זאל אויך האבן א דין קדימה. קומט דער רמב"ם אויסצושליסן אז מטלטלין איז נישט געווארן קיין "נייע מין קרקע" לגבי קדימה.

* **די פראקטישע איבערקערעניש (ר' יצחק):** ר' יצחק שפיצט עס צו, אז דורך דער תקנת הגאונים (וואס איז געמאכט געווארן ווייל מענטשן האבן מערסטנס מטלטלין און נישט קרקעות), קומט אויס אז למעשה איז כמעט בטל געווארן דער גאנצער דין קדימה צווישן אשה און בעל חוב. ווייל אין מטלטלין איז קיינמאל נישטא קיין קדימה, ממילא וועט דער בעל חוב *אלעמאל* גיין פאר דער פרוי ביי מטלטלין, אפילו אויב איר כתובה איז געווען אסאך פריער ווי די הלואה.

*** די צוויי צדדים וואס מען וואלט געקענט מיינען ביי נכסי צאן ברזל (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

1. מען וואלט געקענט מיינען אז נכסי צאן ברזל איז בעצם "אירס" (ס'איז קיינמאל נישט באמת געווארן דעם מאנ'ס), ממילא זאל זי עס קענען צוריקנעמען גלייך איידער אלע בעלי חובות.

2. אדער פארקערט, מען וואלט געקענט מיינען אז וויבאלד עס שטייט אין דער כתובה, האט עס א דין ווי די עיקר כתובה (מנה מאתים), און א בעל חוב זאל זיין קודם צו איר.

* **דער חידוש פונעם רמב"ם:** אויף נכסי צאן ברזל (וואו זי ברענגט אריין איר אייגן פארמעגן און פארלירט עס) איז זי א געהעריגער בעל חוב. זי איז נישט שוואכער ווי א בעל חוב (ווי ביי עיקר כתובה), און נישט שטארקער. אויב איז דא א דין קדימה (אין קרקע), גייט מען לויט קדימה; אויב נישט, צעטיילט זי זיך בשוה מיט די אנדערע בעלי חובות.

*** די שבועה ביי נכסי צאן ברזל (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* ר' יואל אשר שטעלט זיך אפ אויף דעם וואס דער רמב"ם זאגט אז זי דארף שווערן. זיי דעבאטירן וואספארא שבועה דאס איז: צי דאס איז נאר ווען דער מאן איז געשטארבן (שבועת אלמנה / הבא ליפרע מנכסי יתומים), ווייל ביי גירושין וואלט זי נאר געשוואירן אויב דער מאן טענה'ט עפעס אקעגן איר.

* ר' יצחק און ר' יואל אשר לייגן צו אז יעדער בעל חוב וואס איז גובה פון לקוחות אדער אויפ'ן חשבון פון אנדערע בעלי חובות דארף שווערן. ר' יצחק פירט אויס אז הגם דער עיקר נושא פונעם רמב"ם דא איז הלכות קדימה (און נישט הלכות שבועות), דערמאנט ער אז הגם נכסי צאן ברזל איז נישט עיקר כתובה, גייט נאך אלץ ארויף אויף דעם די שבועת אלמנה ווען זי קומט גובה זיין.

הלכה ה' (אין חלק 3 באצייכנט אלס הלכה ט'): חלוקת נכסים צווישן אסאך פרויען וועו עס איז נישטא קיין דין קדימה

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

מי שמת או גירש ויש לו נשים רבות ואין שם דין קדימה ואין לו כדי כל הכתובות, כיצד חולקות? רואין אם כשייחלק הממון על מנין הנשים יגיע לפחותה שבהן כשיעור כתובתה או פחות מכדי כתובתה חולקות בשוה. ואם יש בממון יותר על זה, חולקין ממנו כדי שיגיע לפחותה שבהן כשיעור כתובתה, וחוזרות וחולקות את המותר בין הנותרות על הדרך הראשונה. כיצד? ... ארבע מאות... שלש מאות... מאתים... מאה, נמצא הכל אלף... הניח ארבע מאות או פחות... הניח שמונה מאות, אם תחלק בין כולן בשוה נמצאת הרביעית נוטלת מאתים והרי אין בכתובתה אלא מאה. אלא כיצד עושין? לוקחין ארבע מאות וחולקין אותן ביניהן בשוה מאה מאה, ונמצאת הרביעית נוטלת כתובתה והלכה לה... אם תחלק... נמצאת השלישית נוטלת מאתים ושלשים ושלש ושליש והרי אין בכתובתה אלא מאתים, לפיכך לוקחין מארבע המאות שלש מאות וחולקין בין שלשתן בשוה שנמצאת השלישית נטלה מאתים שלה והלכה. חולקין את המאה בשוה בין ראשונה ושניה, נמצא ביד הראשונה מאתים וחמשים וכן ביד השניה, ונמצא ביד השלישית מאתים וביד הרביעית מאה. ועל דרך זו חולקות לעולם אפילו הן מאה.

2. פשט-ערקלערונג

א מאן וואס האט אסאך פרויען (מיט פארשידענע סכומים אין זייערע כתובות), און עס איז נישטא קיין דין קדימה צווישן זיי (למשל ער האט חתונה געהאט אדער געשריבן די כתובות פאר אלע אויף איינמאל), און עס איז נישטא געוג געלט צו באצאלן אלע כתובות. וויאזוי צעטיילט מען עס? מען קוקט אויפ'ן סך הכל געלט: אויב וועו מען צעטיילט דאס געלט אויף גלייכע חלקים לויט דער צאל פרויען, וועט אויסקומען פאר יעדער פרוי די ווערט (אדער וויניגער) פון דער קלענסטער כתובה, צעטיילן זיי זיך אלע גלייך בשוה.

אויב אבער ס'איז דא מער געלט ווי דעם, קען מען נישט צעטיילן אלעס גלייך אויף גלייך, ווייל דעמאלט וועט די קלענסטע באקומען מער ווי איר כתובה. דעריבער מאכט מען עס אין טרעפלעך (סטעפס):

דער רמב"ם ברענגט א ביישפיל פון פיר פרויען מיט כתובות פון 400, 300, 200, און 100 (צוזאמען 1,000).

* אויב ער האט איבערגעלאזט 400 אדער וויניגער: צעטיילט מען עס גלייך צווישן אלע פיר, און יעדע באקומט 100 (אדער וויניגער).

* אויב ער האט איבערגעלאזט 800: אויב מ'וועט עס טיילן גלייך אויף פיר, וועט די פערטע באקומען 200, און איר קומט דאך נאר 100! דעריבער נעמט מען קודם 400 פון די 800, און מען גיט פאר יעדער פרוי 100. די פערטע פרוי איז יעצט אינגאנצן אויסבאצאלט און גייט אהיים ("והלכה לה").

* יעצט בלייבט איבער 400 פאר די איבריגע דריי פרויען. אויב מ'וועט צעטיילן די 400 גלייך אויף דריי (133.33 פאר יעדער), וועט אויסקומען אז די דריטע פרוי (וואס האט שוין 100) וועט האבן צוזאמען 233.33, און איר כתובה איז דאך נאר 200! דעריבער נעמט מען נאר 300 פון די איבריגע 400, און מ'טיילט עס אויף דריי – יעדע באקומט נאך 100. יעצט האט די דריטע פרוי אירע 200 און זי גייט אוועק.

* צום סוף בלייבט איבער 100 פאר די ערשטע צוויי פרויען. מען צעטיילט עס גלייך צווישן זיי (50 פאר יעדער). קומט אויס אז די ערשטע און צווייטע באקומען 250 יעדע, די דריטע 200, און די פערטע 100.

3. חידושים און הסברים

*** חלוקה לפי שיעור הממון (פראצענטואל) קעגן חלוקה לויט "כתובות" (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

* ר' יצחק ערקלערט דעם יסוד פונעם דין אויף א פשוט'ן אופן (ער מערקט אן אז דאס לשון פונעם רמב"ם קוקט אויס קאמפליצירטער ווי די זאך איז באמת): וועו עס זענען דא למשל צוויי חובות –

איינער פון 100 און איינער פון 900 – און עס איז נאר דא 500 זוז, וואלט דער פשוט'ער שכל געווען צו צעטיילן לויט פראצענטן ("לפי הממון", די וואס האט א צענטל פונעם חוב נעמט 50, און די וואס האט ניין צענטל נעמט 450). ר' יצחק באמערקט אז עס זענען טאקע דא פוסקים וואס האלטן אזוי ביי בעלי חובות.

* אבער דא ביי כתובות זאגט דער רמב"ם אן אנדער סיסטעם: מען קוקט נישט אויף פראצענטן, נאר מען פרובירט קודם "אנצופילן כתובות" איינס ביי איינס. דאס הייסט, ביז דעם סכום פון דער קלענסטער כתובה, האבן אלע פרויען א גלייכן כח, און מען צעטיילט דאס געלט אינגאנצן גלייך ("לפי גולגולת") כדי יעדע פרוי זאל קודם באקומען כאטש די "קלענסטע כתובה". ערשט וואס עס בלייבט איבער העכער דעם, צעטיילט מען וויטער צווישן די וואס האבן גרעסערע כתובות.

* **א פראוו צו פארשטיין דעם שכל (עיקר כתובה קעגן תוספת) און די אפוועכדונג:**

* ר' יואל אשר וויל אנפאנגס זאגן אז אפשר איז דער שכל פונעם רמב"ם חלוקה וויל די קלענסטע כתובה (100 אדער 200) איז דאך די "עיקר כתובה" וואס חכמים האבן מתקן געווען (אדער דאורייתא), און דאס איבריגע איז נאר א "תוספת כתובה". ממילא זאגט מען אז קודם זאל יעדע פרוי כאטש באקומען די עיקר כתובה גלייך אויף גלייך, איידער מען הייבט אן צאלן די תוספת.

* ר' יצחק ווארפט אפ דעם חילוק אויף צוויי אופנים: ערשטנס, עס שטייט נישט אזוי אין רמב"ם. צווייטנס, אזוי ווי דער **מגיד משנה** ברענגט, איז די הלכה נישט דווקא ביי כתובות, נאר ביי אלע שטרי חוב! אין **הלכות מלוה ולוה** ברענגט דער רמב"ם די מחלוקת לגבי סתם בעלי חובות: איין שיטה האלט אז מען צעטיילט עס "לפי ממון" (לויט די פראצענטן פונעם חוב), און א צווייטע שיטה האלט אז מען צעטיילט עס "בשוה" (אויף דעם זעלבן אופן ווי דא). אינטערעסאנט איז, אז אין הלכות מלוה ולוה ברענגט דער רמב"ם ביידע שיטות און איז נישט מכריע, משא"כ דא ביי כתובות פסק'נט ער קלאר ווי די שיטה פון "בשוה". דער **ראב"ד** קריגט אויפ'ן רמב"ם און רופט עס אן א "שיטה סרוחה" (א פארפוילטע שיטה) און נוצט דאס לשון "לוקה מדת הדין", האלטנדיג אז מען מוז גיין לפי ערך הממון.

* **די לומד'ישע חקירה צווישן רמב"ם און ראב"ד (שעבוד אויף דער גאנצער סומע קעגן פראצענטן):**

די חברותא פארטיפט זיך צו פארשטיין די סברא פון ביידע שיטות. וואס איז באמת מער "יושר'דיג" וועז א מענטש איז שולדיג פאר ראובן 100 שקל און פאר שמעון 200 שקל, און ער האט נאר 150 שקל?

* **די סברא פונעם ראב"ד (ר' יואל אשר'ס הסבר):** מען קוקט אויף דעם בעל חוב'ס פארמעגן ווי איין גרויסע קאסע ("הכנסות קעגן הוצאות"). בית דין לייגט די גאנצע סומע פון אלע חובות אקעגן דער גאנצער סומע געלט וואס איז דא. וויבאלד דער מיט דער גרעסערער כתובה אדער חוב האט א גרעסערן חלק ("סלייס") אין דעם אלגעמיינעם חיוב פונעם מענטש (אדער, ביי א כתובה, האט דער מאן זי מער געוואלט און איר געגעבן א גרעסערן כח אין זיינע נכסים), דארף מען צעטיילן דאס פארמעגן לויט די פראצענטן (לפי ערך הממון).

* **די סברא פונעם רמב"ם (ר' יצחק'ס הסבר אויפ'ן יסוד פון רמב"ם און רש"י):** ר' יצחק איז מסביר אז לומד'יש איז גאר שווער צו זאגן אז א בעל חוב האט א "פראצענט" (א דריטל אדער צוויי דריטל) אין דעם געלט. דער חוב האט נישט קיין שום שייכות מיט דריטלעך! ראובן האט א שעבוד אויף 100 שקל, און שמעון האט א שעבוד אויף 200 שקל. אויף די ערשטע 100 שקל וואס ליגן דא אויפ'ן טיש, האבן ביידע בעלי חובות פונקט דעם זעלבן שטארקן שעבוד ("איקווועל רילעישענשיפ צום געלט").

פרעגט ר' יצחק: פארוואס זאל דער קלענערער בעל חוב (ראובן, וואס דארף נאר 100) דארפן פארלירן פון זיין געלט נאר צוליב דעם וואס שמעון האט א פראבלעם אז ער האט געליען 700 שקל און ס'איז נישטא גענוג אין דער וועלט פאר אים? פאר ראובנ'ס חוב איז דאך יא דא גענוג געלט!

* **דעבאטע און אויפקלערונג איבער דעם רמב"מ'ס שיטה:**

* **ר' יואל אשר'ס צווייטער פראוו:** ר' יואל אשר פרובירט צו זאגן אן אנדער סברא פאר'ן רמב"ם: דער לוה האט א חיוב צו באצאלן יעדן איינעם. מיט דעם קלענערן בעל חוב קען ער מקיים זיין די "מצוה בשלימות" און אים אינגאנצן אפצאלן, דעריבער גיט מען אים א קדימה. ר' יצחק ווארפט דאס אפ: מיר רעדן דא נישט פון מצוות און נישט פון קיין דין קדימה, נאר פון הלכות שעבודים אויף געלט.

* **ר' יואל אשר'ס קשיא אויף ר' יצחק'ס הסבר:** וואס הייסט "פאר דעם קליינעם איז דאך יא דא גענוג געלט"? ווען דער קליינער וואלט אליין אריינגעקומען און געכאפט דאס געלט, וואלט עס געווען אמת. אבער דא ליגט דאך דאס געלט אין בית דין! ווען בית דין קוקט אויף דעם גאנצן "קוגל" פון אלע חובות קעגן איין "קוגל" פון זכיות (געלט) צוזאמען, איז דאס געלט נישט פאר קיינעם באזונדער אז מען זאל קענען זאגן "פאר מיר איז דא גענוג", נאר ביז די דיינים זענען נישט מכריע איז אלעס אין ספק און עס איז גארנישט דא פאר קיינעם! פארוואס זאל דער קלענערער באקומען זיין גאנצן חוב, בשעת דער גרעסערער באקומט נאר א חלק און פארלירט מער?

* **ר' יצחק'ס אויפקלערונג און דער משל פון 700 און 600:** ר' יצחק קלערט אויף אז דער פשט אינעם רמב"ם איז נישט אז מען גיט פאר'ן קליינעם וויל "עס איז דא גענוג פאר אים". נאר דער יסוד איז **חלוקה בשוה** – מען צעטיילט דאס געלט גלייך אויף גלייך צווישן די מענטשן (קעפ), וויל יעדער שקל איז פונקט אזוי חשוב ווי א צווייטער שקל, און דאס וואס איינער האט מער חוב גיט אים נישט קיין שום דין קדימה אדער שטארקערע רעכט אוועקצונעמען פונעם צווייטן. ער מאכט עס קלארער מיט א ביישפיל וואו עס איז נישטא גענוג פאר קיינעם: אויב מען איז שולדיג פאר איינעם 700 דאלער און פאר'ן צווייטן 600 דאלער, און עס איז נאר דא 1,000 דאלער אין גאנצן – לויט'ן רמב"ם גיט

מען פאר יעדן איינעם 500 דאלער (גלייך אויף גלייך). אין אונזער פאל (וועו איינער האט א קליינעם חוב פון 100), וועו מען צעטיילט דאס געלט גלייך אויף גלייך קומט אויס אז זיין חלק איז מער וויפיל מען איז אים שולדיג (למשל מען קען נישט געבן 250 פאר איינעם וואס מען איז שולדיג נאר 100) – ממילא מוז דער רמב"ם מאכן די "טרעפלעך" אז וועו דער קלענסטער נעמט זיינע הונדערט און ווערט אויסבאצאלט, גייט ער ארויס פון בילד, און די איבריגע טיילן זיך ווייטער גלייך אויף גלייך.

* **סך הכל צווישן רמב"ם און ראב"ד:** ר' יצחק איז מסכים אז דער ראב"ד האט א שטארקן שכל הישר, אז דער וואס מען איז אים שולדיג מער דארף באקומען לויט'ן פראצענט פון זיין חוב, און ס'איז מאדנע אז ער זאל פארלירן מער פראצענטואל. אבער דעם רמב"מ'ס שיטה האט אויך אן אייגענעם יושר, און ס'איז שווער צו זאגן א קלארע הכרעה אינעם שכל וועו עס איז געראטן.

הלכה ו': דיני ערב וקבלן בכתובה

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

הערב לאשה בכתובתה, אף על פי שקנו מידו, אינו חייב לשלם, שמצוה עשה והרי לא חיסרה כלום. ואם ערב של כתובת בנו הוא וקנו מידו, חייב לשלם, שהאב בגלל בנו משעבד עצמו וגומר ומקנה. וקבלן של כתובה חייב לשלם אף על פי שלא קנו מידו. ואי זה הוא קבלן? זה שאומר לאשה: הינשאי לזה ואני נותן כתובה זו. אבל אם אמר לה: אני ערב כתובה זו, אני פורע כתובה זו, אני חייב בה, וכיוצא בזה – פטור, אלא אם כן היה אביו.

2. פשט-ערקלערונג

אויב א פרעמדער מענטש וועלט אן ערב (א גראנטירער) פאר א פרוי'ס כתובה, אפילו מען האט געמאכט א קנין מיט אים ("קנו מידו"), איז ער נישט מחויב צו באצאלן וועו עס קומט צו גביה. די סיבה איז ווייל ער האט נאר געמיינט צו טוהן א מצוה (צוזאמענצוברענגען דעם שידוך) און ער האט איר נישט געבראכט קיין שום הפסד. אבער אויב דער ערב איז דער טאטע פונעם חתן (דער שווער) און מען האט געמאכט א קנין מיט אים, מוז ער יא באצאלן, ווייל א טאטע צוליב זיין זון איז זיך באמת משעבד מיט א גאנצן הארץ.

א קבלן פאר א כתובה איז יא חייב צו באצאלן אפילו מען האט נישט געמאכט קיין קנין. וועל הייסט א קבלן? דער וואס זאגט פאר דער פרוי: "האב חתונה מיט דעם מענטש און איך גיב די כתובה" (ער נעמט דעם חוב גלייך אויף זיך). אבער אויב ער ניצט לשונות ווי "איך בין אן ערב", "איך צאל אפ", אדער "איך בין חייב אין דעם", איז ער פטור ווייל ער האט נאר א דין פון אן ערב – סיידן דער ערב איז דעם חתן'ס טאטע, וואס דעמאלט פארפליכטעט ער זיך באמת.

3. חידושים און הסברים

* **די השגת הראב"ד און די משמעות פון א קנין (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** ר' יצחק ברענגט ארויס אז דער ראב"ד קריגט אויפ'ן רמב"ם און האלט אז אויב מען האט געמאכט "קנו מידו" איז עס יא אן עכטער חיוב, און דער פטור פון ערב בכתובה איז נאר וועו מען האט נישט געמאכט קיין קנין. ר' יואל אשר און ר' יצחק ערקלערן דעם רמב"מ'ס סברא: א קנין אליין מאכט נישט קיין שום התחייבות יש מאין אויב עס פעלט די גמירות דעת און די סיבה פונעם חיוב. חכמים האבן פארשטאנען אז אין דער סאציאלער סיטואציע פון א חתונה, וועו א מענטש שטעלט זיך ארויס אלס ערב אויף דער כתובה, מיינט ער עס נישט גענוג ערנסט צו משעבד זיין זיין ממון, אפילו ער מאכט א קנין.

* **דער טייטש פון "שמצוה עשה והרי לא חיסרה כלום":**

* *אויפקלערונג אינעם לשון הרמב"ם:* ר' יואל אשר האט לכתחילה געמיינט אז "שמצוה עשה" גייט ארויף אויפ'ן חתן (אז דער מאן האט געטוהן א מצוה פון חתונה האבן און שרייבן א כתובה). נאכ'ן דורכשמועסן מיט ר' יצחק קומען זיי ארויס אז עס גייט קלאר אויפ'ן ערב.

* *וואס איז די מצוה און פארוואס איז עס נישט קיין ליגנט/אונאה?* די כלה האט חושש געווען חתונה צו האבן ווייל דער חתן האט נישט קיין געלט, איז דער ערב געקומען און געגעבן "חיזוק" און זי בארואיגט אז ער שטייט אונטער דעם, כדי דער שידוך זאל צושטאנד קומען. ר' יואל אשר פרעגט: לכאורה איז דאך דא אן אונאה, ווייל די כלה האט זיך פארלאזט אויף אים און ער האט זי אפגענארט!

* *די תירוצים:* ערשטנס, זאגט דער רמב"ם "לא חיסרה כלום" – ער האט גארנישט אוועקגענומען פון איר (זי האט נישט אויסגעגעבן קיין געלט ווי ביי א הלואה), און זי האט דאך סיי ווי געוואלט חתונה האבן (טב למיתב טן דו), און דער מאן אליין איז דאך מחויב אין דער כתובה. צווייטנס, ערקלערט ר' יצחק אז ביי א חתונה טראכט מען נישט באמת אז דאס יונגע פארפאלק גייט זיך גט'ן אדער שטארבן; מען שרייבט אריין גרויסע סכומים (אדער ווי אין אנדערע הלכות "אמנה היתה אתי") נאר פאר כבוד און חיזוק. דערפאר איז דער ערב נישט קיין שקרן און טוט נישט קיין עבירה, נאר א מצוה צו העלפן מאכן די חתונה.

* *דער גדר פון "מצוה הוא שעשה" און א מקור פאר שדכנים (ר' יואל אשר און ר' יצחק):* וואס דער רמב"ם מיינט מיט "מצוה" איז נישט איינע פון די תרי"ג מצוות וואס דער רמב"ם רעכנט אויס, נאר ער האט "געכאפט א מצוה" (א היטש מיט א מצוה) דורכדעם וואס ער האט געהאלפן צוויי אידן חתונה האבן, ממילא איז עס נישט קיין שקר אדער עבירה. ר' יואל אשר ברענגט ארויס א חידוש אז מען זעט דא א געוואלדיגן מקור פאר שדכנים (וואס מען קען ניצן פאר קאמפיינס צו רעדן שידוכים): געוועהנליך זאגט מען אז א שדכן האט א מצוה מצד פריה ורביה, א

בער דא אין רמב"ם זעט מען בפירוש אז איינער וואס העלפט נאר אביסל – אפילו ער האט עס נישט געמיינט אזוי ערנסט – אז א חתן און כלה זאלן חתונה האבן, האט ער שוין געטוהן א מצוה.

*** [Digression: פארגלייך צו הבטחות פון רבי'ס און דער מנהג פון ערב קבלן ביי תנאים]:**

* ר' יצחק פארגלייכט דאס צו א רבי'ן וואס זאגט צו "בני חיי ומזוני" פאר וועד עס וועט געבן א געוויסע נדבה – מען קען אים נישט נעמען אין דין תורה אויף דעם, ווייל עס איז א מין חיזוק, נישט קיין ממונות'דיגע התחייבות.

* זיי פארגלייכן דאס אויך צום היינטיגן מנהג ביי "תנאים", וואו מען רופט אויס א חשוב'ן איד אדער דעם גביר פון שטאט אלס "ערב קבלן". ר' יצחק מערקט אן אז הגם מען קען אים נישט תובע זיין אין בית דין אויף דעם, האט עס פונדעסטוועגן א געוויסע סאציאלע וועדט אין דער פראקטיק: וויבאלד מען האט אים געגעבן דעם כבוד (כיבוד) ביי דער שמחה (למשל דעם רייכן פעטער), קען מען שפעטער גיין צו אים און לייגן אויף אים אביסל סאציאלן דרוק ארויסצוהעלפן דאס פארפאלק אויב זיי דארפן געלט.

* **דער חילוק ביים טאטן ("ערב של כתובת בנו"):** וועז א פרעמדער מענטש (אפילו א קרוב, כל זמן ס'איז נישט דער טאטע) איז ערב, איז עס נאר א כבוד זאך. אבער וועז דער מחותן (דער טאטע פונעם חתן) שרייבט זיך אריין אלס ערב מיט א קנין, קען ער שפעטער נישט טענה'ן "איך האב אויך נאר געמיינט צו טוהן א מצוה ווי יענער ביי דער פאריגער שמחה". ווייל א טאטע פאר זיין זון מיינט עס הונדערט פראצענט ערנסט ("גומר ומקנה") און איז זיך באמת משעבד מיט זיין ממון. (זיי מערקן אן אז דאס שטימט אויך מיט'ן היינטיגן תנאים, וואו דער מחותן אליין וועדט יא באמת מחויב צו צאלן וואס ער האט צוגעזאגט).

* **דער יסודות'דיגער חילוק צווישן אן ערב און א קבלן (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** אן ערב איז בלויז א "בעק-אפ" (א סעקאנד טשענס) אויפ'ן מענטש; דער ערב ערטרויט דעם בעל חוב אז ער האט אליין דאס געלט צו צאלן, מען דארף קודם תובע זיין דעם בעל חוב, און אויב דער ערב צאלט וועט ער עס שפעטער צוריקמאנען פונעם בעל חוב. א קבלן (מלשון "מקבל") ווייסט אז יענער גייט נישט צאלן; ער ווערט א שותף און שטעלט זיך אריין "במקומו" לכתחילה, זאגנדיג "אני נותן" – איך גיב עס שוין פון יעצט. לשיטת הרמב"ם ווערט ער חייב אפילו בלויז בדיבור, אן א קנין.

* **קשיא און תירוץ וועגן "שלא תהא קלה בעיניו להוציאה" ביי א קבלן:** ר' יצחק פרעגט א שטארקע קשיא: וויאזוי איז שייך א קבלן ביי א כתובה? אויב דער קבלן נעמט אינגאנצן איבער דעם חיוב כתובה אנשטאט דעם מאן, וואו בלייבט דער טעם תקנת חכמים פון כתובה אז "שלא תהא קלה בעיניו להוציאה"? אויב דער מאן דארף נישט צאלן פון זיין טאש, וועט אים דאך זיין גרינג זי צו גט'ן!

* **תירוץ א' (ר' יואל אשר):** דער חיוב חכמים איז נישט דווקא אז דער מאן אליין זאל געבן פון זיין טאש, נאר אז ס'זאל זיין א חיוב.

* **תירוץ ב' (ר' יואל אשר):** אין דער מציאות וועט קיין שונא אדער פרעמדער נישט ווערן קיין קבלן; א קבלן איז תמיד א טאטע, א נאנטער ברודער אדער א משפחה-מיטגליד. ממילא איז נאך אלץ דא דער טעם פון "שלא תהא קלה בעיניו להוציאה", ווייל דער מאן וועט נישט וועלן גרינגערהייט גט'ן זיין ווייב און דערמיט אריינשטעלן זיין אייגענעם טאטן אדער ברודער אין א גרויסן חוב.

הלכה ז': המגרש את אשתו וגובה מן הקבלן או מן ההקדש או מן הלקוחות (חשש קנוניא)

1. דעם רמב"מ'ס וועדטער

המגרש את אשתו – ידירנה הנייה, ואחר כך תפרע מן הקבלן, או מאביו אם היה ערב; שמא יחזירנה, נמצאו עושים קנוניא על נכסיו של זה. וכן המקדיש נכסיו וגירש את אשתו – ידירנה הנייה, ואחר כך תיפרע מן הפודה מיד ההקדש, שמא יעשו קנוניא על ההקדש. אבל המגרש את אשתו ובאה לטרוף מן הלקוחות – אין מחייבין אותו להדירה, אבל נשבעת וטורפת, ואם רצת תחזור לבעלה; שכבר ידעו הלקוחות שיש עליו כתובת אשה, והם הפסידו על עצמן שלקחו נכסים שתחת שעבודה.

2. פשט-ערקלערונג

אויב א מאן גט זיין ווייב און זי וויל איינמאנען איר כתובה פונעם קבלן אדער פונעם טאטן (אלס ערב), מוז דער מאן קודם מאכן א נדר ("ידירנה הנאה") אז זיי זאלן מער נישט קענען הנאה האבן איינער פונעם צווייטן (כדי ער זאל זי נישט קענען צוריקנעמען). מען איז חושש אז זיי מאכן א קנוניא (א פארשווערונג) ארויסצונארן דאס געלט פונעם קבלן און דערנאך צוריק חתונה האבן. דאס זעלבע איז אויב ער האט מקדיש געווען זיינע נכסים און זי גע'גט: ער מוז מאכן א נדר איידער זי מאנט איין די כתובה פונעם מענטש וואס האט אפגעקויפט די נכסים פון הקדש, צוליב חשש קנוניא אויף הקדש. אבער אויב זי גייט טורף זיין די כתובה פון סתם לקוחות (קויפערס), צווינגט מען אים נישט צו מאכן א נדר, נאר זי שווערט און נעמט צו די קרקע, און זי מעג דערנאך צוריקגיין צו איר מאן – ווייל די לקוחות האבן געוואוסט אז עס ליגט א שעבוד כתובה אויף די נכסים און זיי האבן זיך אליין מפסיד געווען.

3. חידושים און הסברים

* **דער פונקטליכער טייטש פון "ידירנה הנאה":** ר' יצחק און ר' יואל אשר דעבאטירן דאס לשון "ידירנה". ר' יצחק ווייזט אן אז דאס ווארט "ידירנה" קוקט אויס ווי ער מאכט א נדר אז *זי* זאל נישט קענען הנאה האבן פון *אים* (ווייל אויב ער פארבאט זיך אליין, וואלט געדארפט שטיין "ידיר את עצמו"). ר' יואל אשר האלט אבער אז דער תכלית איז אז *ער* זאל נישט קענען הנאה האבן פון איר כתובה-געלט און זיי זאלן נישט קענען מאכן א "חיים טובים" צוזאמען. בסוף קומען זיי ארויס אז ביידע וועגן קומען צום זעלבן פראקטישן רעזולטאט: דער איסור הנאה צווישן זיי מאכט אז ער קען מער קיינמאל נישט זיין "מחזיר גרושתו" (צוריק חתונה האבן מיט איר).

* **קשיא פארוואס מען פאדערט אזא שווערן נדר אויף גירושין, און נישט בלויז א נדר אויפ'ן געלט:** ר' יואל אשר פרעגט א שטארקע שאלה: פארוואס פאדערט מען אזא עקסטרעמע זאך אז ער זאל זי קיינמאל נישט קענען צוריקנעמען? לכאורה וואלט געווען גענוג א פיל פשוט'ערע עצה: ער זאל מאכן א נדר בלויז אויף דעם כתובה-געלט אליין (אז ער וועט נישט קונה זיין איר געלט און קיינמאל נישט הנאה האבן פון דעם געלט וואס זי נעמט פונעם קבלן), און חתונה האבן מיט איר זאל ער יא מעגן! ר' יצחק ענטפערט אז א נדר בלויז אויפ'ן געלט איז נישט גענוג אויסצומיידן דעם חשש, און דערפאר האט די גמרא מתקן געווען דווקא א פולשטענדיגן "ידירנה הנאה" וואס פארבאט אים זי צוריקצונעמען.

* **ביאור אין "מן הפודה מיד ההקדש" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** פארוואס שרייבט דער רמב"ם אז זי נעמט עס פונעם "פודה" און נישט גלייך פון הקדש? וועלן מען איז מקדיש נכסים (למשל פעלדער פאר בדק הבית), האלט עס נישט הקדש פאר זיך, נאר די הקדש-סיסטעם פארקויפט עס פאר א קויפער (דער פודה). וועלן די פרוי קומט מיט איר שעבוד כתובה (וואס איז געווען פאר'ן הקדש), גייט זי עס צונעמען פון דעם מענטש וואס האט עס אפגעקויפט פון הקדש.

* **דער סברא-חילוק צווישן קבלן/הקדש און לקוחות (די טעאריע פון "קאלקולירטע ריזיקע"):** פארוואס זאגט מען ביי לקוחות "הם הפסידו על עצמן" און מען איז נישט חושש פאר קנוניא, בשעת ביי קבלן און הקדש באשיצט מען זיי יא מיט א נדר?

* **ר' יואל אשר'ס ערשטער הסבר:** ביי לקוחות איז דא א שטר כתובה וואס האט א "קול", און א קויפער האט א חיוב זיך נאכצופרעגן. הקדש אבער איז א צדקה-קאסע וואס נעמט אן אלעס וואס אידן שענקען און פארקויפט עס ווייטער; הקדש (און דער פודה) האט נישט דעם חיוב זיך נאכצופרעגן אויף שעבודים.

* **ר' יצחק'ס און ר' יואל אשר'ס טיפערער הסבר (דער עקאנאמישער אונטערשייד אין דער ריזיקע):** לקוחות גייען אריין אין א ביזנעס-טראנזאקציע. וועלן א לוקח קויפט א הויז אדער א פעלד וואס ליגט אונטער א "ליען" (שעבוד כתובה), נעמט ער אויף זיך א קאלקולירטע ריזיקע. ער קויפט מסתמא די קרקע פיל ביליגער צוליב דעם שעבוד (אזוי ווי קויפן אין "פארקלאוזשער" צו כאפן א גוטן "דיעל"), האפנדיג אז די ריזיקע וועט זיך אויסצאלן. די ריזיקע איז שוין אויסגעצאלט געווארן אינעם ביליגן פרייז ("דרך עבודתו" – אזוי ארבעט די אינדוסטריע). ממילא אויב די ריזיקע צאלט זיך נישט אויס און די פרוי גט זיך און נעמט צו דאס פעלד, קען דער לוקח נישט האבן קיין טענות – דאס איז געווען זיין געשעפט. אבער א קבלן (אדער הקדש) האט גארנישט געקויפט, נישט געמאכט קיין שום "דיעל", און גארנישט פארדינט פון דעם; דער קבלן האט בלויז גענומען די ריזיקע צו העלפן באצאלן אן אמת'ע כתובה, אבער ער האט זיך נישט אונטערגעשריבן אויף א ריזיקע אז דאס פארפאלק גייט אים בא'גנב'ענען דורך א פאלשן גט! דערפאר מוז מען דארט מאכן דעם נדר פון "ידירנה הנאה".

הלכה ח': א פרוי וואס איז מוותר אויף איר שעבוד כתובה ("נחת רוח עשיתי לבעלי")

1. דעם רמב"מ'ס וועריאנט

הבעל שמכר נכסיו ואחר כך כתבה אשתו ללוקח דין ודברים אין לי עמך והסכימה למעשיו, אף על פי שקנו ממנה הרי זו טורפת, שלא כתבה לו אלא כדי שלא יהיה בינה ובין בעלה קטטה, ויש לה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. אבל אם קנו מן האשה תחילה שאין לה שעבוד על מקום זה ואחר כך מכר אותו הבעל, אינה טורפת. וכן אם מכר הבעל ואמר לאשתו לכתוב ללוקח דין ודברים אין לי עמך ולא כתבה ולא הסכימה למעשיו ונפסד המכר, וחזר הבעל ומכר לאיש אחר בין אותה השדה בין שדה אחרת, ואחר שמכר הבעל הסכימה למעשיו וקנו מידה שאין לה שעבוד על שדה זו, אינה יכולה לטרוף, שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, שהרי בראשונה כשלא רצת לא הלכה כרצון בעלה.

2. פשט-ערקלערונג

א מאן האט פארקויפט זיינע נכסים (וואס זענען משועבד פאר דער פרוי'ס כתובה). דער לוקח האט מורא פאר'ן שעבוד, שיקט די פרוי א כתב פאר'ן לוקח "דין ודברים אין לי עמך" (א "וועיוועך" אדער "אינדעמניפיקעישאן", אז זי האט נישט קיין טענות און איז מסכים צום פארקויף). אפילו מען האט געמאכט א קנין מיט איר, קען זי שפעטער (וועלן דער מאן שטארבט אדער גט זי) קומען און טורף זיין די קרקע פאר איר כתובה. פארוואס? ווייל זי קען זאגן אז זי האט עס נישט געמיינט ערנסט, נאר געטוהן פאר שלום בית ("נחת רוח עשיתי לבעלי") כדי זיך נישט צו צעקריגן מיט איר מאן.

אבער אין צוויי אופנים קען זי נישט טורף זיין:

1) אויב דער לוקח איז קודם געגאנגען צו דער פרוי און געמאכט מיט איר א קנין אז זי האט נישט קיין שעבוד אויף דעם פלאץ, און ערשט דערנאך האט דער מאן עס פארקויפט.

2) אויב דער מאן האט איינמאל פארקויפט א פעלד און געבעטן זיין פרוי צו שרייבן פאר'ן לוקח "דין ודברים אין לי עמך", און זי האט נישט געוואלט און דער מקח איז צעשטערט געווארן ("נפסד המכר"). דערנאך האט דער מאן פארקויפט פאר א צווייטן (צי דאס זעלבע פעלד צי אן אנדער פעלד), און דאס מאל האט זי יא מסכים געווען נאכ'ן פארקויף און מען האט געמאכט מיט איר א קנין – קען זי מער נישט טורף זיין, ווייל זי האט שוין ביים ערשטן מאל באוויזן אז וועלן זי וויל נישט, גייט זי נישט נאך איר מאנ'ס רצון.

3. חידושים און הסברים

* **דער גדר פון "נחת רוח עשיתי לבעלי" (נישט צוואנג, נאר נארמאלע שלום בית):** ר' יואל אשר האט אנפאנגס געוואלט זאגן

אז מיר נעמען אן אז עס איז געווען "פרעשור" (דרוק) פונעם מאן. ר' יצחק פאררעכט עס: עס איז נישט קיין פרעשור, זי טוט עס מיט איר אייגענעם פרייען ווילן ("פרי וויל"), אבער דער צוועק פון איר ווילן איז צוליב שלום בית. וועז א פארפאלק לעבט גוט בחיים ושלום, און דער מאן איז א ביזנעסמאן וואס פארקויפט ריעל עסטעיט, קען מען נישט ערווארטן אז די פרוי זאל זיך יעצט אריינמישן און צעשטערן זיינע געשעפטן נאר כדי צו באשיצן איר שעבוד כתובה. דעריבער איז עס א קלארע אומדנא אז איר וויתור איז נאר אויף יעצט נישט צו מאכן קיין קריגעריי, און נישט קיין אמת'דיגער וויתור אויף שפעטער וועז זיי זענען שוין צעקריגט (גע'גט) אדער ער איז געשטארבן.

* **קשיא פון "דברים שבלב אינם דברים":** ר' יואל אשר וואונדערט זיך: געווענליך זאגן מיר דאך אז "דברים שבלב אינם דברים", פארוואס רעכענען מיר זיך דא מיט וואס זי האט געטראכט אינעם הארץ? ר' יצחק ענטפערט אז "דברים שבלב" איז נאר ביי זאכן וואס זענען נישט קלאר פאר אלעמען, אבער דא איז עס אן "אומדנא המוכח" און "רגלים לדבר" (און עס זענען דא גאנצע סימנים אין שולחן ערוך וועגן זאכן וואס מענטשן מיינען נישט ערנסט).

* **די סברא פארוואס עס העלפט וועז מען גייט קודם צו דער פרוי:** ר' יואל אשר פרעגט א שטארקע קשיא: אפילו אויב דער קונה גייט קודם צו דער פרוי פאר'ן פארקויף, פארוואס קען זי נאך אלץ נישט טענה'ן אז זי האט עס געטוהן פאר "נחת רוח לבעלי" כדי צו ערמעגליכן דעם מאן צו מאכן זיין געשעפט?

ר' יצחק ברענגט דאס לשון המשנה (כתובות): "לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל, לקח מן האשה וחזר ולקח מן האיש מקחו קיים". ער איז מסביר אז וועז דער קונה גייט קודם צו דער פרוי (פארדעם וואס דער מאן האט בכלל פארקויפט און איינגעגאנגען אויף א מקח), קומט ער צו איר מיט א זעלבסטשטענדיגן ביזנעס-פארשלאג ("פרויען מעגן מאכן דיעלס"). מסתמא צאלט ער איר עפעס א קליינע סומע (למשל צען שקל) אז זי זאל ארויסנעמען איר שעבוד פון דעם פעלד, און זי רעכנט אז עס לוינט זיך איר ווייל זי פלאנט נישט זיך צו גט'ן. וויבאלד דער מאן האט נאכנישט פארקויפט, איז איר הסכמה אן אמת'ער מקח צווישן איר און דעם קונה, און נישט בלויז א וועג ארויסצוהעלפן דעם מאן פון א פראבלעם נאך א פארקויף.

* **אינדיווידועלע אפשאצונג אין בית דין (ביי דעם פאל וואו זי האט פריער נישט מסכים געווען):** ר' יואל אשר מערקט אן אז דער צווייטער אופן (וואו זי האט ביים ערשטן פארקויף נישט געוואלט אונטערשרייבן) איז זייער אינטערעסאנט: געווענליך שטעלן חז"ל אוועק אלגעמיינע כללים פאר אלעמען, און דא קוקט מען אויף דער ספעציפישער פערזענליכקייט פון דער פרוי און איר אינדיווידועלער באציאונג ("אינדיווידזשועל רילעישענשיפ") מיט איר מאן – אז זי איז נישט קיין "שוואכיטשקע פרוי" וואס גייט אייביג נאך זיין ווילן.

ר' יצחק לייגט צו אז די הלכה איז טאקע אזוי עד היום הזה: די פעלער אינעם רמב"ם זענען נאר "הגדרות כלליות", אבער פראקטיש וועז מען קומט אין בית דין קוקט מען אויף דער רעאליטעט פון יעדער סיטואציע צו זען צי עס איז מסתבר אזוי אדער אנדערש. אויפ'ן סמך פון דעם זאגט ר' יואל אשר א חידוש: אויב מען ווייסט אין אלגעמיין אז אין דער שטוב איז די פרוי דער "מענעדזשער" און דער "באס", וועט זי נישט קענען טענה'ן "נחת רוח עשיתי לבעלי", אפילו אויב עס איז נאך קיינמאל פריער נישט פארגעקומען א מעשה וואו זי האט אפגעזאגט איר מאן.

הלכה ט': א מאן מיט צוויי פרויען וואו די ערשטע איז מוותר פאר'ן לוקח (חוזרות חלילה)

1. דעם רמב"מ'ס וועריאנט

מי שהיו לו שתי נשים ומכר את שדהו, וקנה הלוקח מיד הראשונה שאין לה שעבוד על שדה זו ואינה טורפת אותה מן הלוקח, והיה קנין המועיל שאינה יכולה לטעון בו נחת רוח עשיתי לבעלי, ואחר כך מת או גירש, השניה מוציאה מיד הלוקח שהרי לא קנו מידה ללוקח, והראשונה מוציאה מיד השניה מפני שהיא קדמה, ולא הסירה שעבודה אלא מפני הלוקח. וכשתחזור השדה לראשונה מוציאה הלוקח מידה שהרי קנו מידה לו, וחוזרות חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם.

2. פשט-ערקלערונג

א מענטש האט צוויי פרויען (ביידע האבן א שעבוד כתובה, און די ערשטע פרוי האט א דין קדימה פאר דער צווייטער). דער מאן פארקויפט זיין פעלד. דער לוקח גייט און מאכט א קנין מיט דער ערשטער פרוי אז זי איז מוותר אויף איר שעבוד אויף דעם פעלד און וועט עס נישט טורף זיין פון אים. דער רמב"ם באוואלנט אז מען רעדט וועז עס איז געווען א "קנין המועיל" (א גוטער קנין וואו זי קען נישט טענה'ן "נחת רוח עשיתי לבעלי", כדלעיל). דערנאך שטארבט דער מאן אדער ער גט זיי ביידע.

אנטשטייט דא א פלאנטער (א "מבוי סתום"): די צווייטע פרוי קען גיין און צונעמען דאס פעלד פונעם לוקח, ווייל זי האט דאך קיינמאל נישט מוותר געווען אויף איר שעבוד. אבער וועז דאס פעלד איז שוין ביי דער צווייטער פרוי, קומט די ערשטע פרוי און נעמט עס צו פון דער צווייטער פרוי, ווייל איר כתובה איז דאך געווען פריער ("מפני שהיא קדמה"), און זי האט נאר אראפגענומען איר שעבוד לגבי דעם לוקח. וועז דאס פעלד קומט צוריק צו דער ערשטער פרוי, נעמט עס דער לוקח צוריק צו פון איר (ווייל זי האט אים צוגעזאגט), און עס דרייט זיך אין א רעדל ("חוזרות חלילה") ביז זיי מאכן א פשרה צווישן זיך.

3. חידושים און הסברים

* **דער גדר פונעם וויתור פון דער ערשטער פרוי (רעלאטיוו צום לוקח, נישט אבסאלוט אויפ'ן פעלד):** ר' יואל אשר און ר' יצחק ערקלערן דעם חילוק אין דער סברא: מען וואלט געקענט מיינען אז וועז די ערשטע פרוי איז מוותר אויף איר שעבוד, האט זי

אינגאנצן פארלוירן איר קשר צו דעם פעלד. זאגט דער רמב"ם אז ניין: איר וויתור איז געווען בלויז לגבי דעם לוקח ("כ'האב נאר מוותר געווען פאר'ן לוקח, נישט פאר דער צווייטער פרוי!"). כל זמן דאס פעלד איז ביים לוקח, פעלט דער קשר און די ערשטע פרוי קען עס נישט אנרירן; אבער אזוי שנעל ווי די צווייטע פרוי נעמט עס צו פונעם לוקח, איז דאס פעלד מער נישט ביים לוקח, און לגבי דער צווייטער פרוי איז דער קשר צוריק דא און די ערשטע פרוי האט נאך אלץ איר פולן שעבוד און זכות קדימה.

* **דער סטאטוס פונעם פעלד ביי דער צווייטער פרוי (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** ר' יואל אשר ווייזט אן אז כדי די ערשטע זאל קענען צונעמען פון דער צווייטער, מוז מען זאגן אז ווען דאס פעלד קומט אן צו דער צווייטער פרוי ווערט עס נאך אלץ געהערט ווי דעם מאנ'ס נכסים (און ר' יצחק לייגט צו אז זי האט באקומען א חזקה). מען וואלט געקענט טראכטן אז וויבאלד בשעת זי האט עס גובה געווען איז זי געווען די איינציגסטע וואס האט א רעכט אין דעם מאנ'ס נכסים (ווייל די ערשטע קען נישט נעמען פונעם לוקח), ווערט עס אינגאנצן אירס און נישט מער דעם מאנ'ס נכסים – אבער מען זאגט נישט אזוי.

* **דער גלגל החוזר און די שאלה צי עס ארבעט אויטאמאטיש:** ווען דאס פעלד קומט צוריק צו דער ערשטער פרוי, קומט דער לוקח און נעמט עס צו פון איר ווייל זי האט אים צוגעזאגט (קנו מידה לו), און דערנאך קומט ווידער די צווייטע און נעמט עס פונעם לוקח, און מען בלייבט שטעקן (מ'קען דערפון "דזשענערעיטן עלעקטריק") ביז זיי מאכן א פשרה.

* ר' יואל אשר פרעגט א שטארקע קשיא: אויב דאס אלעס ארבעט אויטאמאטיש, פארוואס זאל מען נישט זאגן אז וויבאלד די צווייטע פרוי איז די וואס האט עס תובע געווען פונעם לוקח און די ערשטע האט שוין מוותר געווען דערויף, גייט עס אויטאמאטיש צו דער צווייטער פרוי און בלייבט ביי איר? ר' יצחק ענטפערט אז עס גייט צו דער "כתובה" (און דארט קומט די ערשטע פרוי פריער). ר' יואל אשר פרעגט אבער: פארוואס זאל זיין א באגריף פון א רשות וואס הייסט "כתובה" אויב די ערשטע האט שוין מוותר געווען? ר' יצחק ענטפערט אז די ערשטע האט נישט מוותר געווען אויף איר כתובה און אפילו נישט אויף דער קרקע בעצם, נאר זי האט בלויז געמאכט אן אפמאך ("א דיעל") מיט דעם לוקח אז פון אים גייט זי נישט נעמען.

* **[Digression: דער כלל פונעם רמב"ם אין מושכלות קענגן מפורסמות]:** ר' יצחק ברענגט ארויס א כלל וואס דער רמב"ם שרייבט אין עטליכע פלעצער: די גאנצע תורה (אחוץ פון דער מצוה צו וויסן אז עס איז דא א באשעפער און נישט קיין צוויי, וואס דאס איז "מושכלות" – אן אבסאלוטער אמת וואס מען קען נישט טראכטן אנדערש, און ווער עס זאגט אנדערש איז א טועה גמור) איז פון דער קאטעגאריע פון "מפורסמות והמקובלות". דאס מיינט אז שכל'דיג וואלט יעדע הלכה געקענט זיין אנדערש. ממילא, דאס וואס מען קען ביי א הלכה פרעגן "איך וואלט געקענט טראכטן אנדערש" איז נישט קיין קשיא. א קשיא איז נאר ווען עס איז אן אינערליכע סתירה וואס מען קען בכלל נישט פארשטיין (ווי פרה אדומה וואס איז מטהר טמאים ומטמא טהורים). ביי אלע אנדערע הלכות איז גענוג אז מען קען מסביר זיין פארוואס עס קען יא אזוי זיין. ר' יואל אשר שטימט צו אז זיין שאלה איז נאר געווען א וועג פון אויסשארפן די נקודה.

* **דער פאראדאקס פון דער הלכה (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** "חוזר הלוקח ומוציא מידה" מיינט נישט אז עס געשעט אויטאמאטיש אין איין סעקונדע דורך בית דין (ווייל אויב דער לוקח גייט אוועק און לאזט עס אפ, בלייבט עס טאקע ביי דער ערשטער פרוי). נאר דער רמב"ם באשרייבט דא א לומד'ישן פאראדאקס (א מין "שני הפכים בנושא אחד" אדער "גלגל החוזר"): דער וואס האט די רעכט צו נעמען פונעם פעלד (די צווייטע פרוי קעגן דעם לוקח) האט נישט די רעכט צו האלטן פאר דער כתובה (קעגן דער ערשטער), און דער וואס האט די רעכט אין דער כתובה (די ערשטע) האט נישט קיין רעכט צו נעמען פונעם לוקח. ר' יצחק דערמאנט א סברא בשם ר' יואל דוד שאול אז וויבאלד די אלע זאכן נעמען נישט קיין צייט (עס איז א הלכה'דיגע סיטואציע), קען מען נישט צעטיילן דעם פראצעס, און ווען מען צעטיילט די כתובה דארף עס גיין פאר דער ערשטער.

הלכה י"ג (לויט'ן סדר אין חלק 8–9): אלמנה און גרושה וואס פארקויפן קרקע פאר זייער כתובה

1. דעם רמב"מ'ס וועריאנט

אלמנה בין מן האירוסין בין מן הנשואין נשבעת ומוכרת מקרקע בעלה ונפרעת כתובתה, בין בבית דין מומחין בין שלא בבית דין מומחין, והוא שיהיו השלשה אנשים נאמנים ויודעים בשומת הקרקע. ואחריות המכר על נכסי יתומים. אבל הגרושה לא תמכור אלא בבית דין מומחין. וכל המוכרת בבית דין לא תמכור אלא בהכרזה, ובהלכות הלואה יתבאר משפט מכירת בית דין היאך היא. אבל המוכרת שלא בבית דין אינה צריכה הכרזה ואף על פי שהן שלשה נאמנים ויודעים השומא.

2. פשט-ערקלערונג

אן אלמנה (סיי פון אירוסין סיי פון נשואין) שווערט די שבועת האלמנה צו די יתומים און פארקויפט פונעם מאנ'ס קרקע פאר איר כתובה. זי קען פארקויפן אדער דורך א בית דין מומחין אדער אפילו נישט דורך א בית דין מומחין – אבער בתנאי אז עס זענען דא דריי באגלייבטע מענטשן וואס פארשטייען צו שאצן קרקע. די אחריות פונעם מכר ליגט אויף די נכסים פון די יתומים.

א גרושה (וועלכע דארף נישט שווערן) קען פארקויפן נאר דורך א בית דין מומחין.

יעדע פרוי וואס פארקויפט אין בית דין מוז פארקויפן מיט א "הכרזה" (מען פובליצירט דעם פארקויף כדי צו באקומען דעם בעסטן פרייז; די פרטים וועלן מבואר אין הלכות הלואה). אבער ווען זי פארקויפט נישט אין בית דין (ווי אן אלמנה פאר דריי מענטשן), דארף זי נישט קיין הכרזה.

3. חידושים און הסברים

* **דער טייטש פון "מומחין" און דער טעם פארוואס אן אלמנה דארף נישט קיין בית דין:** אין אנהייב קלערט ר' יואל אשר אז "מומחין" מיינט מומחין אין קרקעות ("ריעל עסטעיט"). דערנאך קומען זיי ארויס אז "בית דין מומחין" מיינט א פולקאמער בית דין וואס קען חושן משפט, משא"כ די דריי מענטשן ביי אן אלמנה דארפן נאר זיין ערליכע מענטשן וואס קענען אפשאצן קרקע ("אפרעיזערס").

ר' יצחק ברענגט דעם טעם פון דער גמרא: "אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין" – א מאן וויל נישט אז זיין אלמנה זאל האבן די בושות פון גיין אין קאורט (בית דין) צו באקומען איר געלט (אזוי ווי מען האט פריער געזען ביי שבועה אז גיין אין בית דין איז בושות), דעריבער לאזט מען איר גיין צו א קאמיטעט פון דריי אפרעיזערס. ביי א גרושה אבער שוינט איר דער מאן נישט, און ער באשטייט אויף דעם העכסטן סטאנדארט (בית דין מומחין מיט הכרזה).

* **אחריות המכר על נכסי יתומים (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** "אחריות המכר" איז ווי "טייטל אינשורענס". אויב עס קומט שפעטער א בעל חוב מיט א פריערדיגן שעבוד ("ליען") און נעמט צו דאס פעלד פונעם קויפער (אדער פון דער פרוי), פאלט דער שאדן נישט אויף דער אלמנה, נאר עס גייט צוריק אויף די יתומים'ס אנדערע נכסים, ווייל די אלמנה מוז סוף כל סוף באקומען איר כתובה באצאלט.

* **די הפניה צו הלכות הלואה (ר' יואל אשר):** דער רמב"ם שיקט דא צו הלכות הלואה צו וויסן וויאזוי מכירת בית דין ארבעט, הגם דער רמב"ם האט שוין פריער עטליכע מאל דערמאנט דעם מושג פון "בית דין יורדין לנכסיו" און האט עס שוין דארט געקענט זאגן.

* **דאס לשון פונעם רמב"ם ביי הכרזה ("ואף על פי שהן שלשה..."):** ר' יואל אשר ווייזט אן אויף א מאדנעם לשון אינעם רמב"ם: ער רופט אן די דריי מענטשן "מוכרת שלא בבית דין", און דערנאך זאגט ער "אף על פי שהן שלשה נאמנים...". ר' יצחק און ר' יואל אשר ערקלערן אז דער רמב"ם לייגט שוין אריין דעם תירוץ אין דער שאלה: מען וואלט געקענט מיינען אז וויבאלד מען פאדערט דריי מענטשן איז עס בעצם א בית דין און דארף האבן א דין פון "מכירת בית דין" מיט א הכרזה; דעריבער רופט עס דער רמב"ם אן "שלא בבית דין" צו זאגן אז עס האט נישט קיין דין בית דין.

* **דער שכל פארוואס נאר אין בית דין דארף מען א הכרזה (ר' יצחק):** וועט א בית דין פארקויפט עפעס, קוקן מענטשן דערויף ווי א "פארקלאוזשער" – א מכירה וואו מען כאפט ארויס נכסים פאר ביליג; דעריבער מוז מען מאכן א הכרזה צו באשיצן דעם פרייז. אבער וועט א מענטש אליין (די אלמנה מיט דריי שאצערס) פארקויפט פריוואט, זעט עס אויס ווי א נארמאלע מכירה און מענטשן צאלן א געהעריגן פרייז אן א הכרזה.

הלכה י"ד–ט"ו: אן אלמנה וואס פארקויפט קרקע פאר איר כתובה אליין (בינה לבין עצמה)

1. דעם רמב"מ'ס וועדטער

אלמנה שמכרה קרקע בכתובתה בינה לבין עצמה, אם מכרה שוה בשוה מכרה קיים, ונשבעת שבועת אלמנה אחר שמכרה. והוא שמכרה לאחר, אבל אם שמה לעצמה לא עשת כלום, ואפילו הכריזה.

היתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מאה במאתים, או שוה מאתים במאה – נתקבלה כתובתה ואין לה כלום, ובלבד שתשבע שבועת אלמנה. היתה כתובתה מאה ומכרה שוה מאה ודינר במאה – מכרה בטל, ואפילו אמרה אני אחזיר את הדינר ליורשים מכרה בטל. היתה כתובתה ארבע מאות זוז ומכרה לזה במנה ולזה במנה ולזה במנה שוה בשוה, ולאחרון שוה מנה ודינר במנה – של אחרון בטל ושל כולם קיים.

2. פשט-ערקלערונג

אויב אן אלמנה האט אליין פארקויפט קרקע פונעם מאן פאר איר כתובה (אן בית דין און אן דריי שאצערס) פאר דער ריכטיגער ווערט ("שוה בשוה"), איז דער מקח קיים, און זי דארף נאכדעם שוועלן א שבועת אלמנה (אז דער מאן האט איר נישט באצאלט אדער מוחל געווען וכו'). דאס גילט נאר אויב זי האט עס פארקויפט פאר א דריטן מענטש ("לאחר"). אבער אויב זי האט געמאכט א שומא און געגומען די קרקע פאר זיך אליין, אפילו נאך א הכרזה, איז עס גארנישט ווערט.

אויב איר כתובה איז צוויי הונדערט, און זי האט פארקויפט קרקע וואס איז ווערט הונדערט פאר צוויי הונדערט, אדער קרקע וואס איז ווערט צוויי הונדערט פאר הונדערט – אין ביידע פעלער הייסט עס אז זי האט שוין באקומען איר גאנצע כתובה, און זי דארף נאר שוועלן א שבועת אלמנה. אויב איר כתובה איז הונדערט, און זי האט פארקויפט קרקע וואס איז ווערט הונדערט און א דינר פאר הונדערט, איז דער גאנצער מקח בטל (און זי דארף יעצט גיין פון פריש צו די יורשים בעטן איר כתובה), אפילו אויב זי ווייל צוריקגעבן דעם דינר פאר די יורשים. אויב איר כתובה איז פיר הונדערט זוז, און זי האט פארקויפט פאר דריי מענטשן יעדן א מנה "שוה בשוה", און ביים פערטן האט זי פארקויפט ווערט א מנה מיט א דינר פאר א מנה – איז נאר דער לעצטער מקח בטל, און די ערשטע דריי זענען קיים.

3. חידושים און הסברים

* **פארוואס "שמה לעצמה" ארבעט נישט (ר' יואל אשר):** ר' יואל אשר פארגלייכט דאס צו א הלכה וואס מען האט געלערנט פריער (אין מסכת קידושין / הלכות שלוחין ושותפין) ביי שותפים, אז איין שותף קען נישט אליין ארויסכאפן א חלק און זאגן "דאס קומט מיר" אן זיך געהעריג צוטיילן. דא אויך, אפילו איר שומא איז אמת און זי האט געמאכט א הכרזה, ווייל זי האנדלט קעגן די אנדערע יורשים מוז מען עס אויסרעכענען צוזאמען; עס איז נישט קיין הפקר-וועלט ("כאפצום") צו נעמען פאר זיך.

* **די סברא ביי "שוה מאה במאתים" און "שוה מאתים במאה" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** ר' יואל אשר איז מסביר פארוואס ביידע פעלער גייען קעגן איר, הגם זי וואלט לכאורה געקענט טענה'ן אין ביידע פעלער אז עס קומט איר נאך א הונדערטער פון צוויי פארקערטע סיבות:

* וועז זי פארקויפט שוה מאה במאתים (זי איז געווען א גוטע "סעילס-לעידי"), וואלט זי געקענט טענה'ן: פונעם מאנ'ס נכסים האב איך נאר ארויסגענומען א ווערט פון הונדערט, און דער צווייטער הונדערטער וואס איך האב באויזן ארויסצוקוועטשן איז מיין אייגענער ריווח (אזוי ווי מציאת אלמנה וואס געהערט פאר איר). זאגט מען איר: למעשה האסטו שוין ארויסגענומען צוויי הונדערט פונעם מאנ'ס קרקע.

* וועז זי פארקויפט שוה מאתים במאה (זי האט געמאכט א שלעכטן "דיעל"), וואלט זי געקענט טענה'ן: למעשה האב איך נאר באקומען הונדערט אין האנט! זאגט מען איר: למעשה האסטו ארויסגענומען פונעם מאנ'ס נכסים א ווערט פון צוויי הונדערט. ר' יואל אשר לייגט צו אז דאס איז איר אייגענע שולד ("איר פאלט"), ווייל זי האט נישט געדארפט פארקויפן אליין נאר גיין אין בית דין. ר' יצחק שטימט צו אז מען קען עס גוט מסביר זיין אויף ביידע וועגן אז זי האט שוין באקומען.

* **די שבועת אלמנה ביי די פעלער (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** דאס וואס דער רמב"ם שרייבט "ובלבד שתשבע שבועת אלמנה" האט נישט צו טוהן ספעציפיש מיט דער טעות'דיגער מכירה; יעדע אלמנה וואס איז גובה איר כתובה מוז אלעמאל שווערן א שבועת אלמנה נאכ'ן פארקויפן.

* **פארוואס דער מקח איז בטל ביי איין עקסטערן דינר (אפילו זי וויל עס צוריקגעבן):** ר' יואל אשר פרעגט: אויב זי האט פארקויפט שוה מאה ודינר במאה, פארוואס קען זי נישט פשוט צוריקגעבן דעם איינציגן דינר פאר די יורשים, פארוואס ווערט דער גאנצער מקח בטל? ר' יצחק און ר' יואל אשר ענטפערן אז בדרך כלל דארף מען דאך גיין אין בית דין (דריי מומחים) צו פארקויפן. די חכמים האבן איר קוים געגעבן א רעכט צו פארקויפן אליין נאר וועז זי טוט עס פונקטליך און ביושר. איינמאל זי נעמט אריין א דינר וואס איז בכלל נישט אירס און טוט שלא ביושר, האט זי איבערגעטרעטן איר רשות און האט בכלל נישט קיין רעכט צו מאכן די מכירה, ממילא פאלט דער גאנצער מקח אום.

* **פארוואס מען רעכנט נישט אלע פיר מכירות ווי איין סך הכל (ר' יואל אשר):** ביים פאל וואו זי פארקויפט פאר פיר מענטשן און נאר ביים לעצטן לייגט זי צו א דינר, איז דער חידוש אז מען מאכט נישט פון אלע פיר מכירות איין "טאטאל" צו זאגן אז זי האט אין דעם גאנצן פראצעס באשווינדלט די יורשים און אלעס זאל זיין בטל. נאר מען קוקט אויף יעדן מקח באזונדער: די ערשטע דריי זענען געווען ברשות און זענען קיים, און נאר דער לעצטער מקח וואו זי האט ארויסגענומען געלט שלא ברשות איז בטל.

הלכה ט"ז–י"ח: א פרוי וואס פארקויפט אדער גיט אוועק איר כתובה

1. **דעם רמב"מ'ס ווערטער**

יש לאשה למכור כתובתה או ליתנה במתנה. אם מת הבעל או גירשה – יבוא הלז ויטול. ואם מתה היא בחיי בעלה, או קודם שנשבעה – אין לו כלום.

הרי שמכרה או משכנה או נתנה לאחר מקצתה – מוכרת מקרקע בעלה לכתובתה ותגבה השאר, בין בבית דין מומחין בין בשלשה נאמנין. ומוכרת לכתובתה אפילו בפעמים רבות, בין בבית דין בין בשלשה נאמנים ויודעין שומת קרקע.

2. **פשט-ערקלערונג**

א פרוי האט א רעכט צו פארקויפן דעם זכות פון איר כתובה אדער עס אוועקגעבן פאר א מתנה (בשעת דער מאן לעבט נאך). אויב דער מאן שטארבט אדער גט זי, קומט דער קונה און נעמט די כתובה. אבער אויב זי שטארבט בחיי בעלה, אדער זי שטארבט נאך פאר זי האט באויזן צו שווערן די שבועת אלמנה – באקומט דער קונה גארנישט.

אויב זי האט פארקויפט, פארמשכנ'ט אדער אוועקגעגעבן נאר א חלק פון איר כתובה, קען זי פארקויפן פונעם מאנ'ס קרקע פאר איר כתובה און גובה זיין דאס איבריגע פאר זיך, סיי דורך א בית דין פון מומחים און סיי דורך שלשה נאמנים. אזוי אויך מעג זי פארקויפן קרקע פאר איר כתובה צוביסלעך אין אסאך מאל ("בפעמים רבות"), סיי אין בית דין און סיי דורך שלשה נאמנים וואס פארשטייען צו שאצן קרקע.

3. **חידושים און הסברים**

* **דער חילוק צווישן דעם דין און דער הלכה אז דער מאן מוז שרייבן א נייע כתובה (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** ר' יצחק דערמאנט אז מיר האבן פריער געלערנט אז אויב א פרוי פארקויפט איר כתובה, מוז דער מאן איר שרייבן א נייע כתובה (כדי עס זאל נישט גרינג זיין אין זיינע אויגן זי צו גט'ן). ר' יואל אשר טיילט צווישן די צוויי: יענע הלכה איז א דין אין תקנת חכמים פון א כתובה (מען טאר נישט וואוינען אן א כתובה), אבער דא רעדט דער רמב"ם מדיני חושן משפט – וואס איז דער דין פונעם מקח אליין וואס זי האט פארקויפט פאר'ן צווייטן.

* **פארוואס דער קונה באקומט גארנישט אויב זי שטארבט פאר דער שבועה (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** ווייל אן אלמנה באקומט נישט קיין זכות אין דער כתובה ביז זי שווערט (ווי מען האט געלערנט פריער אז פאר'ן שווערן האט זי נאך גארנישט באקומען), ממילא קען דער קונה נישט קומען און טענה'ן "זי איז געשטארבן אבער איך לעב דאך!" – ווייל דער קונה איז נישט קיין בעל דבר פאר זיך ("דו ביסט נישט דא קיין מאן דאמר"), ער קען נאר באקומען דאס וואס זי באקומט, און אויב זי האט עס קיינמאל נישט זוכה געווען, האט ער גארנישט.

* **דער חידוש פון "מוכרת... ותגבה השאר" און "בפעמים רבות":** ביים ליינען די הלכה וואונדערט זיך ר' יצחק לכתחילה

וואס דער חידוש איז אז אויב זי האט פארקויפט א חלק פון דער כתובה קען זי גובה זיין דאס איבריגע.

* קודם לייגט ר' יצחק ארויס איין חידוש: מען וואלט געקענט מיינען אז אויב זי האט פארקויפט א חלק פאר א צווייטן, מוז זי שוין גיין צו א בית דין מומחים צו פארקויפן די קרקע; קומט דער רמב"ם זאגן אז אפילו אין אזא פאל איז געניג "שלשה נאמנים".

* נאכדעם וואס ר' יואל אשר ברענגט ארויס אז אין דער גמרא (כתובות) איז דא א גאנצע סוגיא און א מחלוקת תנאים אין דער משנה צי א פרוי מעג פארקויפן פאר איר כתובה צוביסלעך ("בפעמים רבות") און דער רמב"ם פסק'נט ווי חכמים אז זי מעג, כאפט ר' יצחק דעם אלגעמיינעם חידוש פון די אלע הלכות צוזאמען: עס איז דא א צד (און שיטות תנאים) אז ווען א פרוי פארקויפט א חלק פון איר כתובה אדער גייט עס גובה זיין אין חלקים, פארלירט זי געוויסע זכותים פון איר כתובה. קומט דער רמב"ם אויסלערנען אז אלע אירע זכותים בלייבן פונקט די זעלבע אויף דעם חלק וואס איז איר איבערגעבליבן.

הלכה י"ט (הלכה אחרונה בפרק): דער חילוק צווישן "מוכרת כתובתה" און "מוחלת כתובתה", און דער גדר פון מחילה

1. דעם רמב"מ'ס וועריאנט

המוכרת כתובתה בין לאחרים בין לבעלה לא איבדה שאר תנאיי כתובה. ואם היה לה בן זכר – יורש כנגד כתובתה הזאת שנמכרה מנכסי אביו יתר על חלקו כדין תנאי זה. אבל המוחלת כתובתה לבעלה – איבדה כל תנאיי כתובה, ואפילו מזונות אין לה עליו. והמוחלת כתובתה אינה צריכה קנין ולא עדים, כשאר המוחלים שאינן צריכין עדים ולא קנין אלא בדברים בלבד, והוא שיהיו דברים שהדעת סומכת עליהן, ולא יהיו דברי שחוק והיתול או דברי תימה, אלא בדעת נכונה.

2. פשט-ערקלערונג

א פרוי וואס פארקויפט איר כתובה – סיי פאר אנדערע און סיי פאר איר מאן אליין – האט נאר פארקויפט דעם עיקר כתובה (מנה מאתים ותוספת), אבער זי האט נישט פארלוירן די אנדערע "תנאיי כתובה" (די זכותים וואס חכמים האבן מתקן געווען). ממילא, אויב זי האט א בן זכר (און זי שטארבט בחיי בעלה), ירש'נט דער זון וויייטער די וועריאנט פון איר פארקויפטער כתובה פונעם טאטנ'ס נכסים (מדין "כתובת בנין דכרין").

אבער אויב זי איז מוחל איר כתובה פאר איר מאן, פארלירט זי אלע תנאיי כתובה, און דער מאן איז איר אפילו נישט שולדיג קיין מזונות. א מחילה אויף א כתובה (ווי יעדע מחילה) דארף נישט קיין קנין און נישט קיין עדים, נאר עס ארבעט מיט רייד אליין ("בדברים בלבד") – בתנאי אז עס זענען רייד וואס דער שכל פארלאזט זיך אויף זיי ("דברים שהדעת סומכת עליהן"), נישט קיין וועריאנט פון געלעכטער, שפאס אדער וואונדער ("דברי תימה"), נאר מיט א קלארן ישוב הדעת ("בדעת נכונה").

3. חידושים און הסברים

*** ווי אזוי קען דער זון ירש'ענען "כתובת בנין דכרין" אויב די כתובה איז שוין פארקויפט?** ר' יצחק וואונדערט זיך שטארק אויף דעם דין: דער דין פון "כתובת בנין דכרין" איז דאך אז די זין ירש'ענען דער מאמע'ס כתובה; אבער דא האט זי דאך שוין פארקויפט די כתובה (פאר א פרעמדן אדער פאר'ן מאן), איז די כתובה דאך מער נישט דא ביי איר – וואס ירש'נט ער?

ר' יואל אשר און ר' יצחק ענטפערן א יסודות'דיגן חילוק: "כתובת בנין דכרין" איז איינע פון די "תנאיי כתובה". דער גדר דערפון איז נישט אז די זין ירש'ענען ממש דאס געלט וואס די מאמע האט איבערגעלאזט (און נאר אויב זי האט עס נאך), נאר עס איז אן עקסטערע תקנה און זכות פאר די זין אז זיי זאלן באקומען א סכום געלט פונעם טאטנ'ס נכסים *כנגד* דער סומע פון דער מאמע'ס כתובה. ווייל די מאמע האט נאר פארקויפט איר עיקר כתובה אבער נישט די תנאיי כתובה, בלייבט דער תנאי פון בנין דכרין אין קראפט.

*** פארוואס ביי מחילה פארלירט זי אלע תנאיי כתובה (אפילו מזונות) אויב זי האט נאר געזאגט דאס ווארט "כתובה":** ר' יואל אשר פרעגט: מיר רעדן דאך אז זי האט נישט אויסגעשמועסט בפירוש אז זי איז מוחל מזונות, זי האט נאר געזאגט "איך בין מוחל די כתובה". אויב זי קומט נאכדעם און טענה'ט: "איך האב נישט געווואוסט! איך האב געמיינט אז דאס ווארט 'כתובה' מיינט נאר די מאתים זוז!", פארוואס זאל זי פארלירן אירע מזונות און וואוינונג פאר איר גאנץ לעבן נאר ווייל זי האט געניצט דאס פאל שע ווארט? און קען מען זיך נישט צוריקציען פון א מחילה?

ר' יצחק ענטפערט שארף: אין הלכה איז נישט וויסן נישט קיין תירוץ ("דו ווייסט נישט וואס דו טוסט, ביסט פארנומען"), און מען קען זיך נישט צוריקציען פון א מחילה. ער איז מסביר דעם חילוק אין הלכה: וועו א פרוי *פארקויפט* איר כתובה ("מוכרת"), פארקויפט מען א ספעציפישן חוב (די מאתים זוז). אבער וועו א פרוי איז *מוחל* איר כתובה פאר'ן מאן ("מוחלת"), איז דער טייטש דערפון אז זי נעמט אראפ פונעם מאן דעם גאנצן שעבוד הכתובה אינגאנצן, און ממילא פאלן אוועק אלע תנאיי כתובה וואס הענגען אויף איר.

*** דער באדייט פון "דברים שהדעת סומכת עליהן" און "דברי תימה" ביי א מחילה (מחלוקת צווישן די חברותא):**

*** ר' יואל אשר'ס מהלך (אומדנא אין אירע אומשטענדן):** ער לערנט ארויס פונעם רמב"מ'ס לשון אז דער בית דין האט א פליכט צו קאנטראלירן און האבן א "וועטא-רעכט" ("א וויטא-רייט") צי די מחילה מאכט שכל, און עס וועגדט זיך אין די אומשטענדן: אויב עס איז דא א לאגישע סיבה פארוואס זי זאל באמת מוחל זיין דעם מאן – למשל, זי איז אליין א גרויסער מיליאנער (א גרויסע מיליאנערשע) און דארף נישט זיין געלט – דעמאלט הייסט עס "דברים שהדעת סומכת עליהן" און "בדעת נכונה". אבער אין א פראקטישן ביישפיל פונעם לעבן, וואו א מאן איז א "בולי" און א גראבער אונטערדריקער (א שלעכטער מענטש / אן "אביוזער")

וואס וויל גארנישט געבן פאר זיין ווייב, און פירט זיך צו דערשרעקן און צווינגען די פרוי ביז זי זאגט "איך וויל גארנישט האבן פון דיר, איך בין מוחל!" – אין אזא פאל הייסט עס "דברי תימה" (א פאל וואו עס איז א וואונדערבארע און אומגלויבליכע זאך אז זי זאל באמת וועלן מוחל זיין ווייל עס פעלט א לאגישע סיבה דערצו, אדער אז זי האט עס געזאגט נאר "נחת רוח עשיתי לבעלי"), און די חכמים אין בית דין נעמען נישט אן אזא מחילה און זאגן אז זי איז גארנישט ווערט.

* **[Digression: רחמנות אין בית דין]:** ר' יצחק קריטיקירט און ווארפט אפ דעם מהלך פון אריינברענגען רחמנות אין בית דין, זאגנדיג אז ר' יואל אשר בויט זיין טייטש אויף רחמנות (צו באשיצן די פרוי פון א שלעכטן מאן). ר' יצחק ברענגט ארויס די משנה: "אין מרחמים בדין" – אין בית דין איז נישט שייך קיין רחמנות. אויב איינער ווייל האבן רחמנות, דארף ער גיין אינדרויסן פון בית דין, אבער אינעווייניג אין בית דין פסק'נט מען נאר לויט'ן שטרענגן דין. (ר' יואל אשר האלט זיך ביי זיינס אז רחמנות אויף א געצווינגענער פרוי איז א גוטע זאך און אז דאס שטייט טאקע אינעם רמב"ם).

* **ר' יצחק'ס מהלך אין "דברי תימה":** ר' יצחק באמערקט אז דער רמב"ם אליין ברענגט נישט קיין ביישפילן אויף וועלכע אופנים זי קען טענה'ן "נחת רוח עשיתי לבעלי". ער דערמאנט אבער א מפרש וואס ציטירט א תשובת הרמב"ם וואו עס איז געווען א מאדנע מעשה (אפילו ווען מען האט געשריבן א שטר), און מען האט גע'טענה'ט אז די מחילה איז געווען א שטות. דעריבער קלערט ר' יצחק אויף אז "דברי תימה" מיינט נישט א וואונדער פארוואס זי איז מוחל (צי עס איז דא א סיבה אדער נישט), נאר עס מיינט אז די מעשה גופא וויאזוי די מחילה איז פארגעקומען איז געווען מאדנע – למשל, זי האט עס ארויסגעווארפן אינמיטן א כעס אדער א קריגעריי, אדער סתם אבי געראדט אן קיין ערנסטקייט (נישט מיט א פולן הארץ), אדער עס איז געווען בלויז א פארשטעלונג (א "שאו"), וואס באווייזט אז זי האט עס נישט ערנסט געמיינט.

* **[Digression: אלגעמיינער מוסר השכל פונעם פרק וועגן מענטשליכע רייד]:**

* ביים שליסן דעם פרק ("עד כאן הפרק"), מאכט ר' יואל אשר אן אלגעמיינע באמערקונג אויף דעם יסוד וואס גייט דורך אינעם גאנצן פרק (הן ביי אסמכתא און הן ביי דברי תימה / נחת רוח): מענטשן קענען אמאל ארויסזאגן זייער פייערדיגע און שארפע ווערטער – ווי למשל אויסרופן אז עפעס איז א "חוב קדוש" אדער "יהרג ואל יעבור" – און אין דער אמת'ן מיינט מען עס גארנישט.

* ר' יצחק שטימט צו און פארברייטערט דעם געדאנק מיט א באקאנט ווערטל בשם רבי וועלוול סאלאוווייטשיק (דער בריסקער רב) בנוגע די בחירות אין ארץ ישראל: דער בריסקער רב האט געזאגט אז ער האלט נישט אז דאס גיין צו די בחירות איז אזא גרויסע מצוה ווי רבי אלחנן וואסערמאן זאגט, און אויך נישט אזא גרויסע עבירה ווי דער סאטמארער רב זאגט. ר' יצחק לייגט צו אויף א הומאריסטישן אופן, אז אלע אזעלכע שארפע אויסדרוקן זענען בבחינת "נחת רוח עשיתי לבעלי".

* ר' יואל אשר פאסט עס צוזאם: מענטשן רעדן גרויסע ווערטער בלויז כדי צו מאכן א רושם און ארויסברענגען א נקודה, אבער זיי מיינען נישט באמת און בוכשטעבליך די ווערטער וואס זיי זאגן. מיט דעם שליסן זיי דעם שיעור.

תמלול מלא

רמב"ם הלכות אישות פרק י"ז: הלכות גביית הכתובה וקדימה בשעבודים

הקדמה צו פרק י"ז

ר' יצחק: [[#1]] הייַנט לערנען מיר הלכות אישות פרק י"ז.

ר' יואל אשר: רייט, זיבעצנטער פרק. דער פרק וועט...

ר' יצחק: ווייטער רעדן וועגן דער...

ר' יואל אשר: נושא פון גובה זיין די כתובה, וויאזוי די פרוי נעמט די כתובה, באט מער אויף א קאמפליצירטן וועג: וואס טוט זיך ווען ס'איז דא דעם מאנ'ס נכסים וואס זענען משועבד פאר מער ווי איין כתובה, אדער אזעלכע זאכן, אדער ווען מ'דארף ארויסנעמען די כתובה מיד הלקוחות.

ר' יצחק: רייט, סאו אין אנדערע ווערטער, אינעם פריערדיגן פרק האבן מיר געלערנט וועגן וואס זי איז גובה, וויפיל זי איז גובה פון אים – ס'הייסט וויפיל ער איז שולדיג פאר איר – און אלע רוב, זייער אסאך פרטים, רוב פרטים, קאמפליקעישאנס וואס האבן צו טוהן מיט דעם וואס מ'איז חושש אז זי האט שוין באקומען עפעס און זי דארף שווערן, און מאכן אונז פארזיכערן אז ס'קומט זיך איר די גאנצע כתובה. און דער פרק איז אויך הלכות גביית הכתובה קען מען עס רופן, אבער נישט דער נושא פון וויפיל דער פרוי קומט זיך. ס'איז נישט קיין שאלה יעצט. יעצט די שאלה איז נישט...

ר' יואל אשר: ווען דער מאן קריגט זיך מיט דער פרוי, נאר צוויי אנדערע מענטשן קריגן זיך אויף דער כתובה.

ר' יצחק: זייער גוט. סאו, א שעבוד וואס מיר האבן שוין געלערנט, ס'איז "כל נכסיו אחראין לכתובה", און באופן יסודי קען מען נעמען פון לקוחות. אבער ס'מאכט זיך אמאל ס'איז דא שאלות ווער איז קודם – קענסט עס רופן הלכות קדימה, וועלכער שעבוד איז קודם: אדער אויב ס'איז דא צוויי ווייבער דארפן וויסן ווער פון זיי איז קודם, אויב ס'איז דא א ווייב מיט די לקוחות וואס ער האט קודם פארקויפט, אלע אזעלכע סייד-שאלות וואס דאס געלט וואס זי ווייל גובה זיין איז נישט אינגאנצן פריי צו נעמען. יא, זייער גוט.

הלכה א: קדימה צווישן מערערע נשים און א בעל חוב

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם אזוי: **"מי שהיה נשוי..."** אינטערעסאנט, אונזער עברית, אונזער הברה איז דא "נשוי", דאס ווארט נשוי. מ'דארף זאגן "נשוי", אבער ס'איז נישט דא אין אונזער חסידישער הברה.

ר' יצחק: חסידישע הברה איז געמאכט פאר מענטשן וואס לערנען נישט, ס'איז נישט געמאכט פאר מענטשן וואס דארפן אז זייערע ווערטער זאלן עקשלי מיינען דאס וואס ס'שטייט.

ר' יואל אשר: "מי שהיה", יא **"נשוי"**, אבער מ'דארף וויסן אז מ'מיינט נישט דאס ווארט "נשיא" אזוי ווי א נשיא שבישראל. "נשוי". איינער וואס האט חתונה געהאט מיט **"נשים רבות, ומת"**, און ער איז געשטארבן. האט ער דאך יעצט א כתובה פאר אלע פון די נשים. נו, ווער באקומט קודם? איז די הלכה: **"כל שנישאת בתחילה קודמת ליטול כתובתה"**. יעדער מאן וועז ער האט חתונה מיט א פרוי, מאכט ער פאר איר א כתובה. סאו די פרוי וואס קומט צווייט איז שוין געקומען נאכדעם וואס ער איז שוין געווען משועבד צו דער ערשטער. סאו אויב האט ער נאר איבערגעלאזט אביסל געלט, וועט עס גיין פאר דער ערשטער – אדער מ'וועט באלד זען אויב אביסל געלט. אבער על כל פנים, ווער קומט קודם? די וואס האט קודם חתונה געהאט. זייער גוט.

אבער זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"כל שנישאת בתחילה קודמת ליטול כתובתה"**. נעכטן אין דעם פריערדיגן פרק ט"ז האבן מיר גערעדט וועגן שבועה, אז נישט אייביג דארף מען שווערן, נאר קיינער יתומים דארף מען שווערן וכדומה. אבער אין אזא פאל, וועז ס'איז דא מער ווי איין פרוי וואס איז גובה כתובה, וועט אייביג דארפן זיין א שבועה, ווייל יעדן איינעם'ס נעמען איז אנטקעגן אנדערע מענטשן.

דאס טייטש, וועז א מענטש שטארבט און ער האט נישט איבערגעלאזט, לאמיר זאגן, יורשים – ער האט נישט קיין יורשים, אדער איך ווייס נישט – ביי אזא'נס וואלט זי נישט געדארפט שווערן. אבער אויב ס'איז... אדער למשל, ער האט נאר איבערגעלאזט די... אקעי, איך ווייס נישט. לכאורה דארף מען אייביג שווערן וועז א מענטש שטארבט, ווייל ס'איז דאך אייביג אנטקעגן די יורשים. אבער לאמיר זאגן א פאל וועז ס'איז נישטא קיין יורשים. אבער דא וועלן אלע פון זיי קענען נאר נעמען בשבועה, ווייל יעדן איינעם'ס נעמען איז אנטקעגן די אנדערע. און זיי דארפן שווערן אז דער מאן האט זיי גארנישט באצאלט. דאס איז פשוט צו פראטעקטן די אנדערע פרוי, ווייל אויב איינע פון זיי האט שוין באקומען באצאלט...

ר' יצחק: נעמט זי דאך אוועק...

ר' יואל אשר: פון דער אנדערער פרוי.

שקלא וטריא: די גדר פון דער שבועה ביי מערערע נשים

ר' יצחק: מ'זאל פארשטיין וואס דו זאגסט: מ'איז נאר טורף מלקוחות בכתובה בשבועה.

ר' יואל אשר: ס'קען זיין... ניין, אבער דא רעדט מען אפילו אן טורף זיין. דאס ווארט דא איז, ווייל וועז דו נעמסט, נעמסטו עס אויפ'ן חשבון פון דער אנדערער פרוי. אויב למשל, דער מאן האט שוין באצאלט פאר איר, גנב'עסטו יעצט פון דער אנדערער פרוי. אקעי. זאגט דער רמב"ם: **"ואין לאחרונה אלא מה ששיירה שלפניה"**. די ערשטע פרוי איז געגאנגען און געזומען איר כתובה...

ר' יצחק: ווארט, די הלכה קען זיין נישט נאר א מת, ס'קען זיין ער איז גרוש כמה נשים. ניין, ס'שטייט **"ומת"**.

ר' יואל אשר: איך ווייס אז ס'שטייט,

ר' יצחק: אבער ס'איז נישט קיין...

ר' יואל אשר: ריזן אז...

ר' יצחק: די...

ר' יואל אשר: הלכה דארף זיין דווקא מת. ווייל ער גייט **"ואין אחת מהן נוטלת אלא בשבועה"**, מיינט אז אפילו אין א פאל וועז נארמאלערווייז וואלט מען נישט געשוואירן, אזוי ווי א גט. אהה. אבער ס'קען זיין אז ס'איז דא פעלער וועז מ'שטארבט און...

ר' יצחק: יעדער איד האט דאך יורשים, ס'קען דאך נישט זיין. אפשר זי איז דער יורש סאמהאו. ס'איז דאך נישט קיין חילוק אויב זי איז דער יורש.

ר' יואל אשר: איז דען נישט דא געוויסע יורשים וואס זי קומט פאר דעם?

ר' יצחק: ס'איז נישטא אזא זאך א יורש, יעדער איד האט יורשים. נישטא אזא זאך אן איד אן יורשים. יא,

ר' יואל אשר: ביי וועלכן לעוועל קירבה? אויב איז נאר דא א ווייטער קרוב וועט נישט זיין א פאל וועז דאס ווייב וועט קומען פאר דעם?

ר' יצחק: א ווייב איז נישט יורש דעם מאן. א ווייב איז נישט קיין יורש. א ווייב באקומט די כתובה. אה, זי איז בכלל נישט קיין יורש. איך מיין, ס'קען זיין אז זי איז יורש, אויב דעמאלטס איז דאך נישט נוגע די שאלה, נעמט זי פון זיך אליינס. יא. אקעי. יעצט, דער חידוש איז אבער ווייטער. **"ואין לאחרונה"**, קומט ביי דער לעצטער, יא? פאר סאם ריזן איז ער מחליט אז ס'גייט דא. **"ואין לאחרונה"**, יא? יא. לערן נאר ווייטער. די לעצטע, קוק נישט אין דער זיט.

ר' יואל אשר: ניין, כ'האב געוואלט זען, ער האט אן הסבר אויף דער **"אין אחת מהן נוטלת אלא בשבועה"**.

ר' יצחק: יא, אבער דאס איז דער הסבר. יא, ער זאגט בערך וואס דו זאגסט, אדער עפעס אנדערש וואס איך קען נאך טראכטן.

ר' יואל אשר: דאס ווארט איז אויך צו וועמען שווערט זי. טייטש, וועז ס'איז קיינע יתומים, וועלן די יתומים איר ברענגען אין בית דין. דא וועלן די אנדערע פרויען איר ברענגען צו בית דין און מאכן א שבועה. אפשר דאס מיינט ער, אז ס'איז שוין מער ווי איין שבועה.

ר' יצחק: שכוח'דיג, אבער די שבועה איז די זעלבע שבועה. מ'שוערט נישט פיר,

ר' יואל אשר: אז זי האט קיינמאל נישט באקומען.

ר' יצחק: איך דארף סתם אזוי וויסן, וועז מ'שוערט, שוערט מען צו איינעם, צי מ'שוערט צום אייבערשטן? ס'איז דער פוינט אז ווייל יענער איז תובע.

ר' יואל אשר: רייט, אבער אין דעם פאל האט מען דאך געלערנט אז מ'שוערט שלא בפני בית דין. איז דאך פשט אז מ'שוערט אין פראנט פון דעם וואס איז תובע. ניין, ס'איז דא אז דו שווערסט פאר יענעם. דער מענטש וואס איז תובע, איך שווער אין דיין פנים. אפשר איז דא דאס ווארט אז זי דארף מער שווערן אין פראנט פון די אנדערע נשים.

ר' יצחק: איך וואלט געזאגט, ס'איז דא נאך א ריזן... דא איז דא נאך א ריזן, דאס איז קלאר. ס'איז דא נאך א ריזן פארוואס זי דארף א שבועה: ווייל נישט נאר וועגן די יורשים אדער וועגן די לקוחות, נאר וועגן די אנדערע ווייבער. יא.

די שבועה פון דער לעצטער פרוי

ר' יואל אשר: זייער גוט. **"ואין לאחרונה"**, די לעצטע פרוי וואס האט לעצטנס חתונה געהאט, וועט נאר האבן וויפיל נכסים ס'איז נאך געבליבן פון נאכ'ן באצאלן די פריערדיגע. **"וגם היא נשבעת"**, אפילו די לעצטע דארף שווערן. ס'איז טייטש פשט אז די לעצטע האט דאך שוין נישט קיין קאמפעטישן, אלע אנדערע האבן שוין באקומען זייערס, אבער זי דארף אויך א שבועה – די געוועלכע שבועה, די שבועה פאר די יורשים – אבער זי דארף אויך שווערן, ווייל למעשה איז זי איינע פון מערערע. יא. זי שווערט אויך, **"ונוטלת השאר"**. ניין, איך וואלט געזאגט אז דאס אז זי שווערט איז דאך פשוט לכאורה פאר די רעגולער שבועות פון אן אשה וואס איז מקבל.

ר' יצחק: ניין, ניין, "זי דארף אויך שווערן" דארף מען דאך נישט האבן. **"וגם היא נשבעת"** מיינט אז זי דארף אויך שווערן.

ר' יואל אשר: זי דארף שווערן פאר די אנדערע פרויען?

ר' יצחק: יא, אזוי קומט אויס. פארוואס? איך ווייס נישט. פארוואס, ווייל זי איז געווען די לעצטע איז זי פטור?

ר' יואל אשר: יא, וואס איז? פארגינסט נישט אן איד זאל ווערן פטור פון א שבועה?

ר' יצחק: אקעי. קען זיין אז אויב ס'וואלט געווען, איך ווייס נישט. [[#2]] אפשר ער זאגט אז ס'מאכט נישט קיין אונטערשייד. ער זאגט אז די הלכה ווען טאקע זיין נאר ווען – נישט אזוי ווי מיר זאגן, נישט דער חידוש אז דא איז דא א נייע שבועה – נאר טאקע נאר ביי די יורשים.

ר' יואל אשר: ס'איז גוט, נישט קלאר,

ר' יצחק: ס'איז מיר נישט קלאר. **"וכן אם היה עליו שטר חוב"**.

קדימה צווישן א כתובה און א שטר חוב

ר' יואל אשר: סאו די ערשטע הלכה איז געווען ווען דער פרוי'ס נעמען די כתובה גייט גיין אויפ'ן חשבון פון אנדערע פרויען וואס האבן א כתובה. יעצט גייט מען זען ווען איר נעמען די כתובה גייט גיין אויפ'ן חשבון פון אן אנדער מענטש וואס טענה'ט אז דער מת, דער נפטר, איז אים געווען שולדיג געלט און ער וויל נעמען פון דער ירושה.

"וכן אם היה עליו שטר חוב", דער נפטר, דער מאן וואס איז געשטארבן האט געהאט א שטר חוב, אז ער איז שולדיג געלט. איז יעצט די שאלה פאר וועמען: און ער האט איבערגעלאזט לאמיר זאגן, די כתובה איז מאתיים, ער האט איבערגעלאזט מאתיים, אבער אויך איז דא א חוב פאר מאתיים. און ווער קומט קודם? זאגט די הלכה אז ס'גייט ווער איז געווען קודם, ווייל וען מ'בארגט געלט, אדער וען מ'שרייבט א כתובה פאר א פרוי וואס אויך איז אזוי ווי מ'וועט א חוב, דעמאלטס ווערן די נכסים משועבד. כתובה איז בסך הכל אזוי ווי...

ר' יצחק: א שטר חוב שקבעו לו זמן.

ר' יואל אשר: רייט, איז יעצט די שאלה: די נכסים, צו וועמען זענען זיי משועבד? אויב איז עס געווארן משועבד קודם צו דעם בעל חוב – ווען ער האט געבארגט איז עס געווארן משועבד – דעמאלטס דארף דער בעל חוב קענען גובה זיין. אויב האט ער קודם געגומען א כתובה איז פשט, ווען ער האט געגומען דעם חוב האט ער שוין נישט געהאט אמת'דיג קיין נכסים אנטקעגן דעם, ער האט נישט געהאט אויף וועלכע נכסים דער חוב זאל ווערן משועבד. איז **"אם החוב קדם"** איז **"גובה בעל חוב תחילה"**, דער בעל חוב נעמט קודם, **"ואם הכתובה קדמה"**, אהה, אויב איז די כתובה פריער,

ר' יצחק: **"גובה האשה תחילה"**, די פרוי קען נעמען קודם, און נאר **"והשאר"** וואס בלייבט איבער גייט **"לבעל חוב"**. [[#3]] בקיצור, די ערשטע הלכה גיט אונז נאר בעיסיקלי א כלל, ס'איז נישט קיין חידוש בכלל,

ר' יואל אשר: אז כתובה און א שטר חוב זענען פונקט די זעלבע זאך, און אז ביידע מאל, ווען ס'איז דא צוויי בעלי חובות וועט זיין די זעלבע הלכה: ווער ס'איז קודם, ער באקומט קודם. ווערי סימפל.

הלכה ב: ווען די קרקע איז געקויפט געווארן נאך די שעבודים

ר' יואל אשר: אבער יעצט לערנט מען אז נישט אלעמאל איז אזוי. דער רמב"ם: **"במה דברים אמורים"**, די הלכה וואס איך האב יעצט געזאגט אז מ'גייט אייביג מיט וועלכער חוב איז געשען קודם, רעדט זיך נאר אין א פאל אז **"בשהיתה הקרקע שבאו לגבות ממנה קנויה לו בשעת הנישואין ובשעה שלוה"**, אז דער נפטר, דער מאן וואס האט געהאט א חוב און ער האט געהאט א כתובה האט געהאט קרקע – די קרקע וואס מ'קומט יעצט גובה זיין דערפון, די קרקע וואס די אשה און דער בעל חוב ביידע ווילן

נעמען פון דער קרקע געלט – איז געווען זיין קרקע, ער האט זי שוין געהאט קונה געווען בשעת ווען ער האט חתונה געהאט מיט דער פרוי, און בשעת ווען ער האט געבארגט געלט פון דעם בעל חוב.

ווייל דעמאלטס איז דאך פשט צו וועמען איז די קרקע געווארן פריער משועבד, צום פריערדיגן בעל חוב. דעמאלטס איז עס **"שהדין נותן"**, דעמאלטס זאגט דער דין, דעמאלטס זאגט די סברא, די הלכה שטימט דעמאלטס, **"שכל הקודם שטרו"**, דער וואס האט פריער באקומען א שטר – וואס דער שטר מאכט אז די קרקע זאל ווערן משועבד צו דעם שטר חוב – איז דער וואס האט דעם פריערדיגן שטר, צי ס'איז דער בעל חוב צי ס'איז די כתובה, איז **"זכה תחילה"**. דאס איז דווקא אין אזא פאל איז אזוי די הלכה.

אבער אין א צווייטן פאל, וועו **"נשא נשים זו אחר זו"**, ער האט געמומען מערערע פרויען און געשריבן מערערע כתובות, אדער ער האט געבארגט געלט **"בין קודם נישואין בין אחר נישואין"**. אבער ווען ס'קומט צו זיינע נכסים, **"ואחר שנשא ולוה קנה קרקע זו"**, ס'איז נישט פשט אז ער האט שוין געהאט א קרקע און נאכדעם האט ער געמומען א חוב אדער ער האט געמומען א ווייב, נאר ער האט געמומען א ווייב אדער ער האט געמומען א הלוואה, און נאר נאכדעם האט ער קונה געווען א קרקע.

איז פשט אז גלייך נאכדעם וואס ער האט קונה געווען די קרקע, זענען די שעבודים, זענען זיינע חובות ארויפגעגאנגען אויף דער קרקע. איז ווען איז דער שעבוד ארויף? עס גייט יעצט א שעבוד פון א חוב און פון א כתובה, וועלכער איז קודם ארויף אויף דער קרקע? מ'קען נישט זאגן, ס'איז אלעס געווען באים כאחד, אלע זיינע חובות זענען ארויפגעגאנגען אויף דער קרקע וואס ער האט געהאט. ממילא איז נישט דא דעמאלטס דער דין קדימה.

אין אזא פאל וועט זיין **"כולם חולקין כאחת"**, אלע האבן די זעלבע שטארקע טענה, דער בעל חוב און די פרוי, אדער אלע פרויען וואס האבן אלע כתובות. פארוואס? **"ששעבוד כולם כאחד בא"**. דער שעבוד וואס איז געשען אז זיין חוב גייט ארויף אויף דער קרקע, אז די קרקע ווערט משועבד פאר דעם חוב, איז געשען אויף איינמאל. פארוואס? **"שבשעה שקנה"**, ווייל ווען ער האט געקויפט די קרקע, **"היה משו..."**

ר' יואל אשר: אדער ער האט געבארגט געלט בין קודם נישואין בין אחר נישואין. אבער ווען עס קומט צו זיינע נכסים, **"ואחר שנשא ולוה קנה קרקע"**, עס איז נישט פשט אז ער האט שוין געהאט א קרקע, און נאכדעם האט ער געמומען א חוב אדער געמומען א ווייב, נאר ער האט געמומען א ווייב אדער ער האט געמומען א הלוואה, און נאר נאכדעם האט ער קונה געווען א קרקע. איז פשט אז גלייך נאכדעם וואס ער האט קונה געווען די קרקע זענען די שיעבודים, זענען זיינע חובות ארויפגעגאנגען אויף דער קרקע.

איז ווען איז דער שיעבוד ארויף? עס גייט יעצט א שיעבוד פון א חוב און פון א כתובה, וועלכע איז קודם ארויף אויף דער קרקע? מען קען נישט זאגן, עס איז אלעס געווען באים כאחד, אלע זיינע חובות זענען ארויפגעגאנגען אויף דער קרקע וואס ער האט געהאט, ממילא איז נישט דא דארטן דער דין קדימה.

אין אזא פאל איז דאן **"כולם חולקין כאחת"**, אלע האבן די זעלבע שטארקע טענה, דער בעל חוב און די פרוי, אדער אלע פרויען וואס האבן אלע כתובות. פארוואס? שכאילו **"ששעבוד כולם כאחד בא"**. דער שיעבוד וואס איז געשען אז זיין חוב גייט ארויף אויף דער קרקע, אז די קרקע ווערט משועבד פאר דעם חוב, איז געשען אויף איינמאל. פארוואס? **"שבשעה שקנה"**, ווייל ווען ער האט געקויפט די קרקע, **"היה משועבד לכל"**, איז ער שוין געווען משועבד, ער האט שוין געהאט א שיעבוד פאר אלע חובות, סיי פאר דער הלואה און סיי פאר דעם חוב, **"ואין כאן דין קדימה"**, עס איז נישט דא קיין דין קדימה.

פשט דא איז, עס איז נישט פשט אזוי ווי אז דער חוב גייט ארויף אויף דעם מענטש און נאכדעם גייט עס אראפ פון דעם מענטש צו דער קרקע, און עס דארף אראפגיין לויט דעם סדר וואס עס איז ארויפגעקומען אויף אים. דער שיעבוד גייט דירעקט אויף דער קרקע.

שמועס: שיעבוד נכסים אנטקעגן חיוב הגוף

ר' יצחק: א מענטש דארף טראגן זיינע חובות דרך אגב, א שטיקל... גוט.

ר' יואל אשר: אבער די קרקע איז דער פלאץ פון וואו מען נעמט עס. אוודאי, דער שיעבוד איז דער חיוב מצוה פון באצאלן א חוב איז אויפ'ן מענטש.

ר' יצחק: דער פוינט איז, דער דין קדימה וואס מיר לערנען דא איז נישט קיין קדימה, נישט פשט אז טראכט אריין א שכל הישר, ווייל איך האב געבארגט פון איינעם פארדעם מיינט נאכנישט אז איך בין אים מער שולדיג ווי יענעם, דאס האט גארנישט צו טוהן.

ר' יואל אשר: אויב גייט מען נאר מיט מצוה אדער מיט חיוב, דיין חיוב איז געשען פריער, דו האסט שוין געהאט א חיוב פריער, אפשר האסטו אזא דין... לויט וועלכע... לאמיר זאגן א מענטש שטייט אויף האט ער א פאר מצוות, וועלכע קומט קודם? קודם קומט מצות נטילת ידים נאכדעם קומט קריאת שמע. וואס קען ער זאגן עס איז א מצוה? ער זאל טוהן די מצוה וואס איז—

ר' יצחק: ארויפגעקומען אויף אים קודם.

ר' יואל אשר: עס גייט מיט שיעבוד.

ר' יצחק: עס גייט עקטשולי נישט אזוי. די גאנצע ריזן פארוואס עס איז דא א חילוק פון דער קדימה איז ווייל ער האט שוין שיעבוד, דאס הייסט וועו דו ביסט אנגעקומען איז שוין נישט געווען קיין קרקע פאר אים. דא וועו דו ביסט אנגעקומען איז בכלל נישט געווען קיין קרקע. קומען נאך אונז. סאו, ס'איז געווארן משועבד טאקע פאר מיינע חובות, זעסט דאך ס'איז יא דא א שיעבוד אויף די מענטשן, ווייל ס'איז קיינמאל נישט געווארן משועבד. ס'איז געווארן משועבד, אבער ס'איז געווארן דער

שיעבוד אין דער זעלבער צייט, איז ממילא וועט מען זיך דארפן צוטיילן, ס'וועט נישט זיין קיין קדימה.

שטרות פון איין טאג אדער איין שעה

ר' יואל אשר: די זעלבע זאך, די זעלבע זאך, **"אם היה זמן הכתובות והשטרות כולן יום אחד"**. די כתובות און די שטרות זענען אלעס דעם זעלבן טאג. דאס טייטש, אין איין טאג האט ער... ער איז געווען א געלונגענער חברה-מאן. איין טאג האט ער חתונה געהאט מיט מערערע פרויען און געמאכט מערערע הלואות. ס'מאכט סענס, מ'מאכט חתונה דארף מען דאך נעמען הלואות, הא? און אלעס איז יום אחד.

אדער נאך מער, אין א פלאץ וואו... ס'איז דא פלעצער וואו דער מנהג איז געווען אז מ'האט אריינגעשריבן די שעה, אזויפיל און אזויפיל אזייגער צופרי. **"במקום שכותבין שעות"**. דאס טייטש, אויב עס איז א פלאץ וואו מ'שרייבט שעות, וועט אפילו נישט העלפן יום אחד, מ'וועט דארפן קוקן וויפיל אזייגער איז געווען די זאך. אויב צופרי האט ער געמאכט א כתובה, און נאכמיטאג האט ער געבארגט, איז דאך שוין געווארן משועבד בשעת דער כתובה. סאו, אויב עס איז אין א פלאץ וואו מ'שרייבט שעה, זענען אויכעט די אלע כתובות און שטרות אין דער זעלבער שעה.

ר' יצחק: און דעמאלטס אויכעט וועט מען... אויב מ'שרייבט נישט שעות—

ר' יואל אשר: קוקט מען נאר אויף דער איין צייט וואס איז יא דא, קוקט מען נאר אויפ'ן טאג.

ר' יצחק: אלע טעג זענען די זעלבע. אויב מ'שרייבט שעות, דעמאלטס הייבט מען אן צו רעכענען וואר איז קודם, צי מ'האט פארקויפט פארדעם אדער נאכדעם. דארף זיין די זעלבע שעה. רייט.

ר' יואל אשר: אין אזא פאל וועז ס'איז נישטא קיין קדימה אין צייט, איז **"חולקין כאחת שאין שם קודם"**, ס'איז נישטא דארטן איינער וואס איז פריער ווי דער אנדערער.

שמועס: פארוואס איז נישטא קיין דין קדימה ביי מטלטלין?

ר' יואל אשר: אקעי, גוט. ביז יעצט האבן מיר געריעדט וועז דאס איז אלעס פאר קרקע. די תשלומין דארפן קומען פון קרקע. אבער וואס טוט זיך וועז ס'איז דא מטלטלין? מ'האט איבערגעלאזט מטלטלין. **"ולעולם"**, און אייביג איז די הלכה אז **"כל שקדם וזכה במטלטלין כדי חובו או כדי כתובה"**. וועז ס'טוט זיך א שאלה פון א קרקע, ביי קרקע איז נישטא קיין געכאפעכץ. א קרקע איז אזא... מ'קומט צו בית דין און מ'שרייבט איבער די קרקע צו איינעמ'ס רשות. אבער מטלטלין איז דאך דא א זאך ווי געכאפט געלט, אזוי ווי מיר האבן שוין געלערנט נעכטן.

ר' יצחק: ס'שטייט נישט דא וועגן כאפן. **"קדם וזכה"** מיינט ער האט נישט געכאפט, ער איז תובע געווען צו...

ר' יואל אשר: גוט, אבער ער איז זוכה געווען אין מטלטלין, דאס איז וועגן דעם איז מטלטלין אנדערש ווי קרקע, ווייל ס'איז שייך זוכה צו זיין אין מטלטלין. ניין?

ר' יצחק: ס'איז שייך ביי קרקע אויכעט. ער קען קומען אין בית דין פארדעם, און שפעטער וועלן קומען די אנדערע וועט מען זאגן סארי, מ'האט געמאכט א טעות, מ'נעמט עס צוריק פון אים. ביי מטלטלין איז נישטא קיין דין קדימה, נישט ווייל ס'איז נישטא קיין חטיפה...

ר' יואל אשר: כאפן קען מען קרקע אויכעט נאר. יא, ווייל מטלטלין ווערט נישט משועבד. האב נאר אין מיינד... ווייל מטלטלין ווערט נישט משועבד.

ר' יצחק: [[#2]] עקזעקטלי, ווייל מטלטלין מיינט ס'איז נישטא קיין שיעבוד. סאו די גאנצע קדימה וואס מ'האט געלערנט, די קדימה איז נישט קיין דין אין דעם שטר, אין דעם חוב, די קדימה איז א דין אין דעם שיעבוד. אדער מטלטלין אפילו למשל נאך דער תקנת הגאונים, אדער אויב איינער האט מפורש געשריבן אין זיין שטר אז ער איז משעבד מטלטלין, נאך אלץ, קדימה איז נישט שייך.

ר' יואל אשר: יא, אבער וועז מטלטלין? ווייל מטלטלין ווערט נישט משועבד, איז ווער ס'איז געקומען און גענומען...

ר' יצחק: אפילו ס'איז יא געווארן משועבד דא, אבער ס'איז נישטא קיין דין קדימה.

ר' יואל אשר: פארוואס? אויב ס'איז דא שיעבוד איז דאך דא קדימה. ס'איז דאך די זעלבע זאך, ס'איז א פסק זייער...

ר' יצחק: ניין, ס'איז דא א ריזן פאר דעם אלטן שיעבוד.

ר' יואל אשר: אקעי, וואס איז די ריזן? ניין, ווייל ביז יעצט האב איך פארשטאנען זייער פשוט אז וועז א מענטש מאכט א הלואה און ער האט קרקע, ווערט די קרקע משועבד. אבער אויב האט ער מטלטלין און ער האט משעבד געווען די מטלטלין, וואס טייטש? ער האט געשריבן: גייסט נעמען פון די מטלטלין, האט ער דאך עס משעבד געווען. **"אין מוציאין מידו"** מיינט מען לאו דווקא וועז ער וועט פארקויפן נאכדעם, **"אין מוציאין מידו"** אפילו ס'איז נאך געווען ליגן אין דעם הויז פון דעם נפטר, די מטלטלין. **"אין מוציאין מידו שאין דין קדימה במטלטלין"**. פארוואס זאל מען נישט זאגן אז ס'איז געווען א כתובה פארדעם? ביי דער ערשטער כתובה זענען די מטלטלין געווארן משועבד.

ר' יצחק: געווארן משועבד, אבער קדימה איז נישטא.

ר' יואל אשר: נאכאמאל, אבער אויב ס'איז שוין געווארן משועבד צו אים, האט ס'שוין נישט געקענט ווערן נאכדעם משועבד צו א צווייטן?

ר' יצחק: ניין, שיעבוד איז דאך נישט קיין עכטע זאך. שיעבוד איז דאך נאר א זאך אז מ'גייט גובה זיין פון דעם.

ר' יואל אשר: סאו וואס איז דער פשט? פארוואס איז אין דין קדימה במטלטלין?

ר' יצחק: ס'איז עקטשולי, ווייל אזוי! מטלטלין... קען איך וועלן וויסן פארוואס? יא.

ר' יואל אשר: ווייל אזוי! גוט.

ר' יצחק: ווייל אזוי ווייסטו. [[#3]] אהה, זייער גוט. איך מיין אז ס'איז פשוט. ווייל מיר האבן געלערנט אז די ריזן פארוואס מ'קען בכלל משעבד זיין קרקע איז ווייל ס'האט א קול. ס'איז דא פארשידענע... קרקע איז אן עכטע זאך.

ר' יואל אשר: קול איז א ריזן פארוואס מ'נעמט עס צו פון לקוחות.

ר' יצחק: מ'רעדט נישט אז ס'איז דא לקוחות. זייער גוט, אויך, ס'איז די זעלבע זאך. מטלטלין סתם טייטש אז האסט גובה געווען. וען דו נעמסט מטלטלין גייסטו נישט מיט עפעס א גאנצן חשבון אז דאס איז געווארן משועבד פאר דעם, דאס גייט צו פאר דעם. האסט געמומען, ער איז שולדיג, האסט א רעכט. כ'זאג אפילו דו האסט א רעכט צו נעמען מטלטלין, טייטש ס'איז משועבד, האסט יא א רעכט, נישט אז דו האסט געכאפט. ווייסט, מ'רעדט אויף סתם געכאפט, אבער ס'איז נישט דא קיין דין קדימה. וואס איז דער פראבלעם?

ר' יואל אשר: שוין, יעדער איינער גייט ווייטער.

קדימה צווישן בעל חוב און אשה וועז עס איז נישטא קיין קדימה אין צייט

ר' יצחק: איז דאס איז באופן כללי, יא? מיר האבן יעצט געלערנט כללים פון קדימה, ס'איז זייער לאדזשיקעל. וואטעווער איז קודם, ביי קרקעות איז דא קדימה, און דעמאלטס ווער ס'איז געווען קודם, ער האט באקומען.

יעצט דארף מען וויסן וואס געשעט וועז ס'איז נישט דא קיין דין קדימה בעיסיקלי. דאס איז, איך האב געשריבן "קדימה באשה ובעל חוב", אבער רילי דאס הייסט וועז ס'איז נישט דא א צייט פאר דעם, מ'דארף טוישן אביסל די העדינג. [[#4]] דאס הייסט, ביז יעצט האבן מיר געלערנט צייט, דין קדימה בזמן, יעצט גייען מיר לערנען קדימה נישט בזמן, נאר ביי וועלכער סארט חוב איז חשוב'ער. מ'קען עס רופן קדימה, באט ס'איז אן אנדער סארט קדימה.

וועז עס זענען דא מעות און קרקע פאר ביידע

ר' יואל אשר: "מי שגירש את אשתו", איינער וואס האט מגרש געווען זיין ווייב, **"ועליו שטר חוב"**, ער האט אבער אויך א שטר חוב. און ביידע קומען יעצט צו אים גובה זיין זייער געלט. **"ובא בעל חוב והאשה לגבות"**, זענען ביידע גובה, **"והיו לו מעות וקרקע כדי החוב והכתובה"**. ער האט געזוג פאר ביידע. ער האט סיי קעש, סיי מעות, מטלטלין, און סיי קרקע. איז אזוי, דער דין איז אז **"בעל חוב נוטל המעות"**, דער בעל חוב נעמט די מעות, **"והאשה גובה כתובתה מן הקרקע"**, די אשה וועט זיין די וואס וועט נעמען די כתובה מן הקרקע.

ר' יצחק: די ריזן איז פשוט, ווייל אן אשה האט דאך נישט קיין שום רעכט צו נעמען מעות אדער וויניגער.

ר' יואל אשר: רייט, אן אשה האט דאך... א בעל חוב קען דאך נעמען פון בינונית און אראפ, אן אשה נעמט נאר פון זיבורית, און אין אזא פאל, די מעות איז מער, איז איזיער, ס'איז ליקוויד, ס'איז געלט וואס מ'קען גלייך ניצן.

ר' יצחק: ניין, איך בין נאך דא. **"ועליו שטר חוב"**...

ר' יואל אשר: בקיצור, אזוי שטייט אין דער גמרא.

ר' יצחק: איז ווייל מן דינא דגמרא—

ר' יואל אשר: ס'וועט נישט מטלטלין משועבד—

ר' יצחק: נאר קרקע?

ר' יואל אשר: איך קען עס אויך זען אלס דעם דין דזיבורית, וועז ס'מאכט זיך אין אזא פאל אז דער כסף וועט אויסזען בעסער.

ר' יצחק: כסף וועט נישט קיין עידית אויך, מעות איז מעות. איך ווייס נישט. בקיצור, ס'איז דא א לאנגע גמרא און א רי"ף וועגן דעם. נישט קלאר. על כל פנים, אזוי זאגט דער רמב"ם. כ'האב געמיינט אז ס'איז פשוט, ס'זעט אויס אז ס'איז נישט אזוי פשוט.

וועז עס איז נאר דא קרקע פאר איינעם פון זיי

ר' יצחק: [[#5]] וואס איז טאמער ער האט נאר קרקע און ס'איז נישט דא געזוג אין דער קרקע פאר ביידע? יא. מ'זעט דא אין דער הלכה אז בעל חוב איז חשוב'ער, ס'זעט אויס פארקערט. בעל חוב איז חשוב'ער.

ר' יואל אשר: בעל חוב איז חשוב'ער, יא.

ר' יצחק: דאס איז וואס די הלכה דא זאגט.

ר' יואל אשר: "ואם אין לו אלא קרקע", אויב האט ער נאר איין קרקע, **"שאין בה כדי להגבות שניהם"**, די קרקע איז נישט גענוג וועדר פאר ביידע, נישט ביידע קענען גובה זיין, נאר איינער פון זיי. **"ולא היה בה דין קדימה"**, ס'איז נישט דא קיין דין קדימה, ס'טייטשט ס'שטייט נישט אין דעם שטר וועד איז געווען פריער.

ר' יצחק: קיינער איז נישט פריער.

ר' יואל אשר: שטר און כתובה זענען ביידע דעם זעלבן טאג, אדער מ'ווייסט נישט קיין צייט. איז די שאלה איז יעצט, וועמען געהערט עס, וועד איז וויכטיגער, דער בעל חוב, רייט? איז אין אזא פאל איז די שאלה וועד איז וויכטיגער? **"נותנין אותה לבעל חוב. ואם נשאר לאשה כלום"**, אויב בלייבט נאך איבער עפעס פאר דער פרוי נאכדעם, **"תיטול"**, זאל זי נעמען. **"ואם לאו"**, זאל מען געבן די גאנצע פאר דעם בעל חוב.

ר' יצחק: "תידחה מפני בעל חוב".

דער טעם פארוואס דער בעל חוב איז קודם צו דער אשה

ר' יואל אשר: וועדרט זי נדחה פאר דעם בעל חוב. פארוואס? זאגט דער רמב"ם די סיבה איז אזוי: **"שהרי בעל חוב הפסיד והוציא מעותיו"**. איינער וועז מ'בארגט פון איינעם געלט, דער מלוה האט ממש פארלוירן געלט, ער האט געמומען געלט און עס געגעבן—

ר' יצחק: און ער דארף עס צוריקבאקומען.

ר' יואל אשר: מה שאין כן די כתובה איז אויך אזוי ווי מיר רעכענען אזוי ווי א חוב, ער איז מחויב איר צוריקצוגעבן, ס'איז א חוב וואס ער האט פאר איר, אבער דער חוב איז נישט דאס זעלבע שטארק. פארוואס? **"והאשה לא חסרה דבר"**. די פרוי האט נישט אויסגעגעבן געלט, געספענדט געלט פאר דעם מאן.

ר' יצחק: זי האט עפעס געספענדט אז זי האט נעבעך, זי האט נעבעך חתונה געהאט מיט אים.

ר' יואל אשר: דער תירוץ איז אבער, ס'טייטש הגם דו וואלסט דאך געקענט זאגן, וואס הייסט, איך האב געפעלט? א גאנץ לעבן האב איך אים געגעבן! אקעי, אבער מיר ווייסן דאך אז דו האסט אליינס געווואלט חתונה האבן. **"שיתר מה שהאיש רוצה לישא"**. ס'איז דאך דא א כלל אז פרויען ווילן חתונה האבן, מער ווי דער מאן וויל חתונה האבן—

ר' יצחק: וויל די פרוי ווערן חתונה געהאט.

ר' יואל אשר: "אשה רוצה להינשא".

ר' יצחק: מה שאין כן א בעל חוב איז קיינמאל נישט—

ר' יואל אשר: קיינמאל נישט, קיין מענטש וויל נישט סתם געבן יענעם געלט, ער וויל עס געבן ווייל ער האט א...

ר' יואל אשר: ער האט עפעס געספענדט, אז זי האט אים עפעס געגעבן.

ר' יצחק: דער תירוץ איז, ס'איז טאקע,

ר' יואל אשר: "א גאנץ לעבן האב איך איר געגעבן". אקעי, אבער אונז ווייסן נישט אז דו האסט אליין געווואלט חתונה האבן. **"שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה להינשא"**. ס'איז דאך דא א כלל אז פרויען ווילן חתונה האבן מער ווי דער מאן וויל חתונה האבן, וויל די פרוי מער חתונה האבן.

ר' יצחק: דאס איז וויכטיג,

ר' יואל אשר: ווייל דעמאלטס וואלט געווען פארקערט, וואלט דער מאן געווען דער מפסיד.

ר' יצחק: אלעמאל, ביי א שטר חוב, דאס הייסט אין אנדערע ווערטער, ווער עס באקומט און ווער עס פארלירט אין דעם מקח וממכר. ביי הלואה אלעמאל דער מלווה פארלירט, אוודאי מסתמא האט ער עפעס א ריזען, א מצוה, איך ווייס נישט, אבער למעשה ער פארלירט.

ווען מ'האט חתונה מיט א פרוי, אוודאי אין א געוויסן זין ביידע פארלירן און געבן עפעס, איך ווייס נישט, אבער לגבי דער הלכה פון כתובה זאגט מען אז די פרוי איז נישט דער וואס פארלירט, פארקערט, די פרוי פארדינט. מ'גיט איר אויך א כתובה ווייל **"כלה נאה וחסודה"** וואטעוועך, ס'איז נישט פשט אז זי פארלירט עפעס מ'דארף איר צוריק מפצה זיין, כאילו צוצאלן מיט דער כתובה. ניין, פארקערט, ער איז דער וואס פארלירט עפעס, ווייל ער וויל ווייניגער חתונה האבן ווי איר. עפעס אזוי.

פארדעם דארף מען מסביר זיין דעם **"יותר"**. מ'קען סתם אזוי זאגן זי האט חתונה געהאט, אבער ס'זעט אויס אז דאס קומט צו זאגן אז אין דער באלאנס, ווי זאגט טראמפ, די "טרעיד באלאנס" אין דער רילעישאנשיפ איז לטובת האשה בעצם. וממילא האט שוין די טובה, דארף מען נישט אזוי זיך זארגן,

ר' יואל אשר: מ'דארף איר געבן, אבער אויב ס'איז דא א בעל חוב איז זי שוואכער.

הלכה ח': מי שמת והניח אשה ובעל חוב

ר' יואל אשר: "וכן מי שמת" – אזא פאל א מענטש איז געשטארבן – **"והניח אשה ובעל חוב וקרקע שאין בה דין קדימה"**, א קרקע וואס אויף דעם איז נישט דא קיין קדימה, למשל די קרקע האט ער געקויפט נאך ביידע, **"האשה נדחית מפני בעל חוב"**. דאס האט ער פריער געזאגט ביי גירושין, יעצט זאגט ער ביי מת.

ר' יצחק: אה אה אה.

די סיבה פארוואס דער רמב"ם חזר'ט איבער דעם דין ביי "מת"

ר' יואל אשר: "האשה נדחית מפני בעל חוב והוא גובה כל חובו תחילה". ס'קען זיין אז ער וויל זאגן אז דער דין איז נישט נאר דעמאלטס ווען דער מענטש לעבט נאך און ער האט עפעס א מצוה צו באצאלן פאר דעם בעל חוב, נאר אפילו סתם אזוי מיט דין בעלות.

ר' יצחק: אינטערעסאנט פארוואס ער דארף עס צוויי מאל איבער'חזר'ן. נישט קלאר צו מיר. ווייס נישט. ער איז נישט מסביר פארוואס ס'זאל זיין די זעלבע הלכה. אויב די מסקנא איז אזוי, אז ביידע דארף זיין די זעלבע, אז בעל חוב איז קודם, זאגט דער רמב"ם: פריער האט ער גערעדט כללות, נישט דא, בקיצור, איי דאונט נאו, ס'איז די זעלבע הלכה, זעלבע עקזעקט הלכה.

ר' יואל אשר: וואס דארף ער זאגן? ער וואלט דאך געקענט זאגן: "מי שגירש את אשתו או מת",

ר' יצחק: יא. ניין צענטנס סעיוו'ן א הלכה. ווייס נישט. מ'דארף, מסתמא דער תירוץ פאר אזעלכע שאלות איז געווענליך, אז אין דער גמרא שטייט עס אויף צוויי מאל, און פאר סאם ריזען, ווייס נישט. לא יודע. זאגט דער רמב"ם: **"וכיון"**,

---

תקנת הגאונים צו גובה זיין פון מטלטלין

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, אונז האבן מיר נאכגעגעבן אז ס'איז דא א תקנת הגאונים אז די אשה קען נעמען די כתובה אויך פון מטלטלין. איז, זאגט דער רמב"ם: **"וכיון שתיקנו הגאונים"**, איינמאל ס'איז געווארן דער מנהג וואס די גאונים האבן איינגעפירט, **"שתגבה האשה ובעל חוב מן המיטלטלין"**, אז ביידע קענען אויך נעמען פון מטלטלין.

ר' יצחק: דאס הייסט אז ביידע פון זיי איז דא א תקנת הגאונים.

ר' יואל אשר: אז די תקנת הגאונים זענען ביידע, אז סיי אשה, סיי בעל חוב, אז איינמאל ס'איז דא ווייניגער קרקעות אדער וואטעווער, א נייע תקנה, מ'קען אויך נעמען פון מטלטלין, און ביי מטלטלין איז דאך זייער אנדערש ווי קרקע.

זאגט דער רמב"ם: **"והדבר ידוע"**, מ'האט דאך שוין געשמועסט פריער, **"שאין דין קדימה במיטלטלין"**. אז ביי מטלטלין האבן די חכמים נישט געמאכט דעם דין אז עס ווערט משועבד צו דעם וואס איז קודם, איז אזוי: **"אם לא הניח מיטלטלין כדי ליתן לשניהם"**, אויב ער האט נישט איבערגעלאזט גענוג מטלטלין פאר ביידע – אויב ער האט געלאזט פאר ביידע איז דאך גוט, אבער אויב ער האט נישט געלאזט פאר ביידע – איז ווייטער אויך די זעלבע שאלה, ווער באקומט פריער?

זאגט דער רמב"ם דער זעלבער דין אז א בעל חוב קומט פריער וועט אויך זיין ביי מטלטלין. **"נותנין לבעל חוב כל חובו תחילה ואם נשאר לאשה מה שתיטול בכתובתה"**, אויב איז נאך געבליבן פאר איר, זאל זי נעמען, **"או תידחה"**, אויב נישט ווערט זי אפגעשטופט,

שמועס: וואס איז דער חידוש ביי מטלטלין נאך תקנת הגאונים?

ר' יצחק: באקומט זי נישט קיין כתובה. דאס הייסט, סך הכל זאגט ער אז, וואס איז דער חידוש וואס ער זאגט דא? גארנישט, אז די זעלבע הלכה,

ר' יואל אשר: נאר וואס די גאונים האבן גע'פועל'ט דער הלכה פאר מטלטלין.

ר' יצחק: נאכאמאל, וואס איז געווען ביז יעצט ביי מטלטלין? האט מען דאך נישט געקענט גובה זיין בכלל פון מטלטלין.

ר' יואל אשר: ניין, וואלט איר געמיינט אז איינמאל מ'האט געמאכט דעם דין מטלטלין ווערט עס אזוי ווי מקרקע, און מ'טשעקט לויט ווי פריער ס'איז געווען. יא, אבער דאס האט ער דאך שוין געזאגט פריער, אז ס'איז נישטא קיין. רייט, און דאס האט ער געזאגט פריער.

ר' יצחק: אז אפילו נאך דעם, פארדעם האט ער פארדעם וואס ער זאגט פריער, אפילו נאך דער תקנת גאונים איז

ר' יואל אשר: נישט מטלטלין געווארן א נייער מין קרקע. אז ס'איז נישטא קיין קדימה, ממילא ניין, ס'איז אזוי.

ר' יצחק: דאס האט ער, ביי קרקעות איז דא א זאך קדימה, אויב איינער איז פארדעם איז ער ווייטער. אבער יעצט אז מ'איז גובה אויך אין מטלטלין, און אפשר בעיקר פון מטלטלין, אזוי ווי דאס איז די סיבה פון תקנת הגאונים, איז אבער בטל געווארן דער גאנצער דין קדימה, ווייל אין מטלטלין איז נישט דא קיין קדימה, אפילו נאך דער תקנת הגאונים. ממילא אלעמאל בעל חוב וועט זיין קודם.

ר' יואל אשר: יא.

דער דין פון נכסי צאן ברזל

ר' יצחק: ס'איז דא אזא מעשה, אן אינטערעסאנטע מעשה, אן איד איז געשטארבן, וואס האט ער איבערגעלאזט? דריי זאכן: א פרוי, א בעל חוב און קרקע.

ר' יואל אשר: ממ. יא, נישט צי ב'ערב שמואל'ס איבער טאקע. זאגט דער רמב"ם: **"היו כתובין בכתובתה"**, וואס טוט זיך אזא זאך? יא. נישט די כתובה, די עיקר כתובה דער מנה מאתים, נאר זי האט אריינגעברענגט **"נכסי צאן ברזל"**, און ס'איז געשטאנען אין דער כתובה אז דער מאן נעמט אחריות אויף די נכסים. ער דארף צאלן. ער דארף עס באצאלן, ווען ער שטארבט נעמט זי עס צוריק. ממ. און זי נעמט עס צוריק לויט וויפיל ס'איז געווען ווערט ווען זי האט עס אריינגעברענגט. רייט. **"וטענה שאבדו"**, אז ס'איז געווארן פארלוירן, **"או שלקחן הבעל"**, דער מאן האט עס גענומען. אין די ביידע פעלער דארף זי עס קענען נעמען מנכסי הבעל. ממ.

איז יעצט די שאלה, וואס איז דער דין פון די נכסי צאן ברזל? וואס מ'וואלט וועז געקענט מיינען אז ס'איז אינגאנצן אירס, אזוי ווי ס'איז קיינמאל נישט געווארן עכט דעם מאנ'ס,

ר' יצחק: און דאס וואלט זי געקענט גלייך צוריקנעמען, ווייל ס'איז אירס א גאנצע צייט. ס'קען זיין אזוי ווי א כתובה. א כתובה האט אירע אייגענע הלכות אז ס'איז קודם פאר דעם,

ר' יואל אשר: אדער אויב ס'איז דא אנדערע פרויען, קען זיין אסאך הלכות. אבער דער דין איז, דער דין איז אז **"הרי היא בנכסי צאן ברזל שלה כשאר בעלי חובות"**. די נכסי צאן ברזל ווערט געערכנט אזוי ווי א בעל חוב, אז דער מאן איז איר שולדיג אירע נכסי צאן ברזל. ממילא, וואס דארף זי טוהן? זי דארף טוהן אזוי ווי יעדער בעל חוב טוט. זי דארף מאכן א שבועה אזוי ווי א בעל... אזוי ווי אבער, א בעל חוב דארף שווערן?

די שבועה ביי נכסי צאן ברזל

ר' יצחק: ניין, זי דארף שווערן.

ר' יואל אשר: זי דארף שווערן **"שלא לקחה אותן ולא נתנה ולא מחלה"**. זי דארף שווערן א שבועה פון א... ממ. מ'רעדט דא באופן אז דער מאן איז געשטארבן,

ר' יצחק: רייט? קען זיין.

ר' יואל אשר: ביי א גט וויים איך נישט אויב זי דארף שווערן,

ר' יצחק: נאר אויב דער מאן טענה'ט עפעס אנדערש. אקעי,

ר' יואל אשר: נאר די זעלבע שבועה פון דא. אקעי, אבער נישט ווייל...

ר' יצחק: קען זיין יעדער בעל

ר' יואל אשר: חוב וואס איז פורע פון לקוחות דארף שווערן. אה, ס'קען זיין אז וועז ס'איז דא אנדערע בעלי חובות, דעמאלטס איז וועז זי דארף שווערן. וועז זי נעמט עס צו אויפ'ן חשבון פון אנדערע. און טאמער נישט, מ'גייט קוקן וועז דאס איז געווען. אויב איז עס געווען פאר אנדערע חובות, וועט זי עס נעמען. **"שלא**

לקחה ולא נתנה ולא מחלה וחולקת עם בעלי חובות". אז זי גייט זיך דארפן צוטיילן מיט די אנדערע בעלי חובות.

ר' יצחק: סאו דער אנדערער חידוש איז, אז נישט אז זי איז, מ'זאגט נישט דא, לאמיר זאגן די עיקר זאך וואס דער רמב"ם רעדט דא איז הלכות קדימה נישט הלכות שבועה, רייט, הלכות שבועה. עס קען זיין אז ס'איז דא א שבועה אזוי ווי יעדער, הגם אז דאס איז נישט בכלל כתובה, אויף דעם איז יא דא די שבועת אלמנה אזוי זעט אויס.

אבער על כל פנים דאס עיקר ווארט דא איז, אז זי איז נישט – האבן מיר פריער געלערנט אז אן אשה איז שוואכער פון א בעל חוב, בעל חוב קומט קודם, דאס איז לגבי איר כתובה, ווייל אזוי פארלירט זי גארנישט. אבער נכסי צאן ברזל לגבי דעם קענסטו אויך זאגן זי פארלירט יא, זי פארלירט נישט, כ'וויס נישט. לגבי דעם הייסט זי א געהעריגער בעל חוב און זי איז פונקט אזוי ווי אלע אנדערע בעלי חובות, זי האט זיך צעקריגט מיט זיי, כ'מיין צעקריגן מיט זיי.

ר' יואל אשר: אבער וואס טוט זיך צווישן די אנדערע בעלי חובות? איז אויב איז דא דין קדימה וועט מען גיין לויט דין קדימה, און אויב נישט וועט מען צוטיילן דאס געלט צווישן אלע בעלי חובות און יעדער וועט

ר' יצחק: נעמען אן אייוון חלק. די זעלבע זאך אזוי ווי אלע בעלי חובות.

הלכה ט': חלוקת כתובות צווישן מערערע פרויען וועו ס'איז נישטא קיין דין קדימה

ר' יואל אשר: אקעי, ביז יעצט האבן מיר געלערנט, פריער וועו אונז האבן מיר געלערנט וועו ער האט מערערע כתובות, קוקט מען וועלכע כתובות קודם. יעצט גייט מען לערנען אז עס איז נישטא קיין דין קדימה צווישן די כתובות.

"מי שמת או גירש ויש לו נשים רבות ואין שם דין קדימה". טייטש ווייל ער האט למשל געגומען א פאר פרויען אויף איינמאל, אדער ער האט געשריבן די כתובה פאר א פאר פרויען אויף איינמאל. **"ואין לו"**, און אינדערצווישן איז נישטא ענוג געלט **"כדי כל הכתובות"**, צו קאווערן אלע כתובות. **"כיצד חולקות?"** וויאזוי צוטיילט מען אין אזא פאל די כתובות? איז דא די הלכה אזוי: **"רואין"**, מ'קוקט זיך אום אויף די נכסים,

ר' יצחק: מ'טשעקט אזוי. ס'וערט אביסל א קאמפליצירטער חשבון.

ר' יואל אשר: ניין, ס'וערט אן אינטערעסאנטער אופן וויאזוי מ'צוטיילט דאס געלט. **"אם כשייחלק הממון על מנין הנשים"**, אויב איז דא ענוג געלט אז וועו מ'צוטיילט עס פאר אלע פרויען, איז **"יגיע לפחותה שבהן"**, וועט אנקומען צו דער פרוי וואס האט די קלענסטע כתובה, וועט זי באקומען איר גאנצע כתובה, **הסבר אויפ'ן יסוד החלוקה: לויט פראצענטן אדער לויט כתובות?**

ר' יצחק: "חולקות בשוה". איין גוט. קודם די ערשטע זאך ס'קומט אריין ס'איז אן אינטערעסאנטער חיוב, זאלסט לאזן זאגן א זאך. דאס ווארט בעיסיק ער מאכט עס מער, לשון רמב"ם מיין איך מאכט עס מער קאמפליקעיטעד ווי מ'דארף זיין. איך גיי זאגן זייער א סימפל זאך.

ס'איז דא פיר פרויען, נישט יעדע איינע האט די זעלבע כתובה, רייט? איינע האט צוויי הונדערט, איינע האט איין הונדערט, איינע האט צען הונדערט, וואטעוועו, איט דאזעגט מעטער. יעצט און וויפיל געלט איז דא? ס'איז נאר געבליבן ווייניגער געלט. סאו דע פוינט איז זייער סימפל.

מען וואלט געקענט טראכטן צוויי וועגן עס צוצוטיילן:

1. מען וואלט געקענט טיילן לויט שיעור ממון. אין אנדערע וועו, טאמער איינע האט א כתובה פון הונדערט – רובל, זוז, וואטעוועו – אן אנדערע האט פון ניין הונדערט, און עס איז געבליבן פינף הונדערט, לאמיר זאגן, יא, פינף הונדערט שקל נאר געבליבן, זוז געבליבן, מ'גיט פאר איר פופציג, פאר איר פיר הונדערט און פופציג, ווייל זי האט ניין צענטלעך און זי האט א צענטל. דאס וואלט געהייסן חולקין לפי הממון, יא? שטימט וואס איך זאג? פארשטייסט וואס איך זאג? פראצענט. מ'קען צוטיילן לויט וויפיל... כאילו מ'מאכט עס, מ'מאכט עס איוועו, אבער איוועו, נישט יעדער האט דעם זעלבן חוב. מ'דארף טראכטן לגבי יעדן בעל חוב וואס וואלט געווען די הלכה, רייט? וועו איינער איז שולדיג הונדערט שקל, און פאר יענעם טויזנט שקל, און ער האט נאר פינף הונדערט. סאו דאס וואלט געווען איין סברא. ס'איז געווען אזוי פוסקים וואס האבן אזוי געזאגט, מ'צוטיילט לויט פראצענט, לויט וויפיל יעדער איינער, דו האסט פופצן פראצענט פון זיין חוב, נעמסטו פופצן פראצענט וואס איז דא, ס'איז ווייניגער. אבער ס'איז לפי ערך וואס עס קומט.

2. דער רמב"ם זאגט אז מ'טוט אנדערש. וואס טוט מען? קודם כל, צוטיילט מען פאר יעדער איינער איין כתובה, בעיסיקלי. דאס טייטשט לפי כתובות. מ'מאכט קודם כל זיכער אז יעדע איינע באקומט איין כתובה. דאס איז וואס מ'טוט. ווייל פאר סאם ריזען זאגסטו אזוי ווי ער האט א חוב פאר יעדער, אזוי ווי די עיקר, אזוי ווי די קלענסטע כתובה, איז קודם גיט מען פאר יעדער איינער די קלענסטע כתובה. און נאכדעם צוטיילט מען ווייטער פאר יעדער איינער. וויאזוי צוטיילט מען ווייטער פאר יעדער איינער?

ר' יואל אשר: דאס איבריגע געלט הייבט מען אן צוטיילן, געבן מער לויט וויפיל...

ר' יצחק: אויכעט, מ'טרייט צו, מ'טרייט צו אנפילן כתובות, כאילו. איך ווייס נישט וואס דער שכל איז פון אזוי טוהן,

ר' יואל אשר: אבער אזוי... איך קען פארשטיין אביסל פון דעם שכל, אז די ביליגסטע כתובה איז דאך די... איז דאך די, די

די מחלוקת הראשונים וועגן חולק בשוה אדער לפי ממון

ר' יצחק: וויאזוי צוטיילט מען ווייטער פאר יעדער איינער?

ר' יואל אשר: דאס איבריגע געלט הייבט מען אן צו צוטיילן, געבן מער לויט וויפיל...

ר' יצחק: אויך נישט, אויכעט מ'טרייט אנצופילן כתובות כאילו. רייט. איך ווייס נישט וואס איז דער שכל פון אזוי טוהן, אבער אזוי...

ר' יואל אשר: *איך קען פארשטיין אביסל פון דעם שכל, אז די ביליגסטע כתובה איז דאך די כתובה פון די חכמים, יא? ס'איז דאך די מנה אדער מאתים, נאכדעם איז דא די אנדערע, איז דא תוספת. סאו ס'קען זיין אזוי ווי קודם זאל יעדער איינער באקומען די כתובה דאורייתא.* ס'שטייט קודם כל, ס'שטייט נישט אזוי.

ר' יצחק: צווייטנס, די מחלוקת איז טאקע ביי אלע שטרי חוב, ס'איז נישט נאר ביי כתובה. און דער רמב"ם אין הלכות, אזוי ווי עס זאגט אין מגיד משנה, דער רמב"ם אין הלכות מלוה ולוה ברענגט די מחלוקת לגבי יעדן שטר חוב. ער זאגט ס'איז דא וואס זאגן מ'איז חולק לפי ממון, ס'איז דא וואס זאגן אז מ'איז חולק בשוה אזוי ווי ער זאגט דא. און דארט ברענגט ער ביידע שיטות און ער איז נישט מכריע. דא איז ער מכריע אזוי.

דער ראב"ד איז חולק, דער ראב"ד זאגט אז דאס איז די **שיטה סרוחה**, ס'איז נישט ריכטיג. סאו ס'איז נישט וועגן כתובות, ס'איז א שאלה וויאזוי ס'איז יושר'דיג, איך ווייס נישט. ס'איז נישט קלאר, מען קען טראכטן וועלכע מאכט מער סענס. אבער ענייוועי דאס איז דעם רמב"ם'ס שיטה. לאמיר טרייען צו זאגן שנעל די גאנצע זאך.

דער סדר החלוקה לויט'ן רמב"ם

איז אם, יא? יא. איז אזוי. יא, **"אם כשיחלק"**, איך דארף ארויסגיין טרייען עקשולי בערך פון יעצט. איז אויב מ'פארטיילט דאס געלט לויט די ווייבער באקומט די וויניגסטע,

ר' יואל אשר: די קלענסטע באקומט איר כתובה. אויב ס'איז דא, די קלענסטע כתובה וועט באקומען איר כתובה אדער וויניגער ווי דעם.

ר' יצחק: נעמט **"חולקות בשוה"**.

ר' יואל אשר: גיט מען פאר יעדן איינעם דעם קליינעם עמאונט. רייט.

ר' יצחק: סאו יא. טאמער ס'איז **"יתר מזה"**, ס'איז דא מער געלט ווי דעם, טוט מען די זעלבע זאך צוויי מאל. **"חולקין ממנו כדי שיגיע לפחותה שבהן כשיעור כתובתה"**, די קלענסטע באקומט איר גאנצע כתובה, און ס'איז דאך דא מקל וחומר פאר יעדער דעם קליינעם עמאונט בשוה, **"וחוזרות וחולקות את המותר בין הנותרות על הדרך הראשונה"**, דאס הייסט מ'טוט די זעלבע זאך צווישן די אלע, צוטיילט מען וואס ס'בלייבט איבער.

דאס הייסט, ממילא קומט אויס אז די קלענערע באקומט מער ווי זי וואלט באקומען ווען מ'וואלט געטיילט אינגאנצן לפי ממון, און אבער די נעקסטע, כאילו מיט וואס ס'בלייבט איבער, צוטיילט מען וויטער אויפ'ן זעלבן וועג, אז די קלענסטע באקומט, און אזוי ווייטער. **"כיצד?"** יא,

דער ציור פון פיר נשים

ר' יואל אשר: למשל, יא, איינער האט פיר וויבער: די ערשטע פרוי האט באקומען **ארבע מאות**, די צווייטע דריי הונדערט, און די דריטע צוויי הונדערט, און די פערטע הונדערט, און ס'שטייט אז די אלע חובות צוזאמען איז א טויזנט דאלער, **"נמצא הכל אלף"**. און ער האט זיי אלע געגט אדער געשטארבן. און ער האט נישט איבערגעלאזט גענוג געלט. אויב ער האט איבערגעלאזט גענוג געלט, איז דאך גוט. ער האט נישט איבערגעלאזט, ער האט איבערגעלאזט אן **"ארבע מאות או פחות"**. אויב האט ער איבערגעלאזט **ארבע מאות או פחות**, גייט דאך ענייוועי די ערשטע אויך נישט באקומען אירע גאנצע ארבע מאות.

ר' יצחק: אבער אפילו עס באקומט פונקטליך פיר,

ר' יואל אשר: איין הונדערטער.

ר' יצחק: באקומען יעדער א הונדערטער. יעדער איינער באקומט א הונדערטער. ניין, די קלענסטע, די קלענסטע גייט באקומען הונדערט, יעצט הייבט אן פון דער קלענסטער, רייט?

ר' יואל אשר: די קלענסטע גייט באקומען הונדערט. רייט. אבער אלע באקומען א הונדערט.

ר' יצחק: יא, אבער דאס איז דער טייטש, אויב ס'איז דא בשוה. ווייל עט ליסט אז די קלענסטע זאל באקומען בשוה,

ר' יואל אשר: רייט, ס'איז דא געגוג אז די קלענסטע זאל באקומען איר גאנצע, איז צוטיילט מען עס אויף דעם אופן, אז יעדער איינער באקומט אזוי סאך ווי די קלענסטע.

ר' יצחק: רייט, טאמער אבער **"הניח**

ר' יואל אשר: שמונה מאות", איז **"אם תחלק בין כולן בשוה"**, אויב וועט מען מחלק זיין צווישן אלע בשוה, **"נמצאת הרביעית נוטלת מאתים"**, וועט אויסקומען אז מ'וועט געבן פאר דער פערטער צוויי הונדערט, **"והרי אין בכתובתה אלא מאה"**. קען מען דאך עס נישט מחלק זיין בשוה.

"אלא כיצד עושין? לוקחין ארבע מאות וחולקין אותן ביניהן בשוה מאה מאה". **"ונמצאת"**, קומט אויס די רביעית באקומט זיך איר, ס'טייטש, מ'צוטיילט עס קודם אויף די הונדערטערס, ווייל די הונדערטער איז די קלענסטע כתובה, **"ונמצאת הרביעית"**, די וואס האט די קלענסטע כתובה, נעמט זיך איר כתובה, איר הונדערטער,

ר' יצחק: "והלכה לה", זי גייט אוועק. יעדער האט באקומען א הונדערטער,

ר' יואל אשר: און ס'בלייבט טאקע פיר הונדערט. רייט, יעדער איינער האט א הונדערטער. און ס'בלייבן דריי נשים, וואס יעדע איינע פון זיי האט שוין א הונדערטער, און אלע פון זיי קומט זיך נאך. איז אויב וועט מען עס צוטיילן יעצט בשוה, וועט וויטער נישט טויגן, ווייל ס'וועט אויסקומען אז די דריטע וועט באקומען

"מאתים ושלשים ושלש ושליש", זי וועט באקומען צוויי הונדערט און דריי און דרייסיג און א דריטל. רייט. דריי און א דריטל הונדערט, רייט? יא, **"והרי אין בכתובתה אלא מאתים"**, אבער ס'קומט זיך איר נאר מאתים.

"לפיכך לוקחין מארבע המאות שלש מאות וחולקין בין שלשתן בשוה שנמצאת השלישית נטלה מאתים שלה והלכה". און וואס בלייבט יעצט? בלייבט איבער הונדערט, און נאך צוויי נשים וואס זענען נאכנישט אויסבאצאלט. **"חולקין את המאה בשוה בין ראשונה ושניה נמצא ביד הראשונה מאתים וחמשים וכן ביד השניה ונמצא ביד השלישית מאתים וביד הרביעית מאה ועל דרך זו חולקות לעולם אפילו הן מאה"**.

אזוי גייט מען אויף דעם סדר. פארוואס איז דאס דער בעסטער סדר? מ'דארף אריינטראכטן, וואס וואלטן געווען אנדערע אפשענס?

די סברות אין דער מחלוקת צווישן דעם רמב"ם און דעם ראב"ד

ר' יצחק: ס'איז א געוויסער לאדזשיקעל סדר. די שאלה איז יושר'דיג, וואס איז דא געראכט? מ'דארף פארשטיין, ער איז מסביר אביסל. דעם רמב"ס חלוקה איז איין שיטה. ס'איז דא א מחלוקת וואס מ'האט געלארנט, דער ראב"ד זאגט אז מ'גייט לפי ערך הממון.

און איך מיין אז די בעיסיק סברא פון די צוויי זאכן איז אזוי: ס'איז דאך נישט אזוי סימפל. ס'הייסט, ווען אפאר מענטשן האבן געלט ביי א דריטן מענטש, יא? צוויי מענטשן, לאמיר מאכן א סימפל מעשה. צוויי מענטשן. און ראובן איז חייב, ער האט א חוב פון הונדערט שקל, און שמעון האט צוויי הונדערט, אקעי? יעצט, ווען ער האט דריי הונדערט, איז די גאנצע זאך נישט קיין פראבלעם. דער פראבלעם איז, ער האט נאר הונדערט און פופציג שקל, אקעי?

סאו יעצט, ס'איז נישט קלאר וויאזוי מ'זאל טראכטן וועגן דעם. דאס הייסט, וואס איז פעיר? וואס איז דא ריכטיג? ס'איז דא צוויי זאכן וואס זענען פעיר, איך וועל טרייען צו מסביר זיין. ס'איז דא איין זאך וואס מען ווייסט, ס'איז זיכער אז דער מיט'ן גרעסערן חוב, אדער מיט דער גרעסערער כתובה – כתובה איז דאך נאר א סארט חוב – זאל באקומען מער פערסענט. איז פארוואס זאל ער באקומען? מען זאגט סתם א מעט?

ר' יואל אשר: *ווייל מיר דארפן קוקן אויפ'ן טאטאל פון דעם חוב. פארוואס דארף מען קוקן אויפ'ן טאטאל פון דעם חוב? מ'קען עס נישט אנקוקן ווי מען האט דא אן ענין צו צוויי מענטשן, אדער קען מען עס אנקוקן ווי מען האט דא אן ענין אפצוצאלן דעם עמאונט פון געלט. סאו אפצוצאלן דעם עמאונט פון געלט, קומט דער מענטש און זאגט ער האט א גרעסערע פון דער סלייס, פון דעם חיוב.*

ר' יצחק: *פארוואס זאל עס ווערן סלייסעס? וואו הייבט זיך אן די נושא פון ווערן סלייסעס? איך טריי צו מסביר זיין דעם רמב"ם סברא. די זאך וואס מען זאגט, לאמיר גיין פערסענט-ווייז, ווייל ס'איז זייער א פאני זאך אין א געוויסן זין. ס'הייסט, לומד'יש איז נישט אזוי גרינג צו דזשאסטיפייען. ס'איז אין א געוויסן זין פעיר, כאילו איך האב אויף דיר צוויי דריטל, דו האסט א דריטל, סאו לאמיר עס מאכן א דריטל, וואטעוועך דער נאמבער איז. אבער ס'איז נישט אמת, דער חוב איז בכלל נישט געווען קיין דריטלעך, דער חוב האט נישט מיט דריטלעך גארנישט, דער חוב האט מיט הונדערט שקל.*

סאו בעצם, יעדער איינער האט אן איקווטל, ס'איז דא א סברא וואס זאגט אז יעדער איינער האט פונקט שוה בשוה א רילעישענשיפ צו דעם געלט. וועז ס'איז נישטא גענוג, איז וועז ס'איז נישטא גענוג. וועט בלייבן נישט גענוג. ער האט א גרעסערן חוב, סאו ער כאילו פארלירט, ווייל ס'איז נישט דא גענוג פאר אים. פארשטייסט? און פאר מיר איז דאך יא דא גענוג. פארשטייסט די סברא?

דאס איז כאילו דער רמב"ם. אין אנדערע וועריאציעס, ס'איז דא צוויי וועגן צוצוטיילן:

1. *איינס וועט זיין אז יעדער איינער וועט פארלירן. פארוואס? וויבאלד אז ס'איז דא איינער וואס האט א גרעסערן חוב פון מיר. איך האב הונדערט, ס'איז דא הונדערט פאר מיר. יא? און וויבאלד אז ס'איז דא איינער וואס האט זיבן הונדערט, און ס'איז דאך נישט דא גענוג, אויב מ'וועט צוטיילן אלעס, פארליר איך פון מיין חוב.*

2. *די אנדערע סברא זאגט: ער האט זיבן הונדערט, ער האט א פראבלעם, ער דארף מער וויפיל ס'איז דא. מ'איז אים שולדיג, אבער ס'איז נישטא, וואס וועט מען טוהן? פארוואס זאל דער קלענערער פארלירן וויל ס'איז דא יענער? פארשטייסט?*

די איידיע צו זאגן אז לאמיר מאכן איוועז, ס'איז דא צוויי סיבות

ר' יואל אשר: פארוואס צו זאגן איוועז.

ר' יצחק: איוועז הייסט דאס וואס דער רמב"ם טוט. יא. לפי ערך. רייט.

צי קוקט מען אויפ'ן גאנצן חוב אדער אויף יעדן שעבוד באזונדער

ר' יואל אשר: *ס'איז דא צוויי סיבות מ'זאל גיין לפי פראצענט. ווייל וועז דער מאן האט געשריבן פאר איר א גרויסע כתובה אוז פאר איר א קליינע כתובה, איז דער פשט אז דער מאן האט מער געוואלט זי. זי איז חשוב'ער פאר אים. סאו ער האט אוועקגעגעבן מער פון זיינע נכסים פאר איר, ניין? עט ליסט ער האט זיכער נישט געגעבן ווייניגער פון זיינע נכסים פאר איר. אויב עפעס האט ער געוואלט פאר דעם מענטש געבן מער.*

ר' יצחק: זאג שטר חוב, א כתובה קאנפיוזד, איך הייב שוין אן צו טראכטן פון מענטשן. ס'איז דאס זעלבע, דאס איז נישט קיין שום מחלוקת, אלעס די זעלבע זאך, כתובה אוז א שטר חוב. *ס'איז נישט דא א חוב, א שעבוד וואס איך האב פאר מיין געלט, אוז נישט א פראצענט פאר מיין געלט, ס'איז דאך דאס עקטשועל געלט.*

ר' יואל אשר: *און פארוואס זאל מען נישט זאגן מ'לייגט דאס קעגן דעם, דאס איז דער חוב און דאס איז דאס געלט. יא, דאס איז, סאו מ'נעמט דעם טאטאל פון דעם חוב, דער מענטש איז געשטארבן, יא? און ער האט אזוי ווי הכנסות מיט הוצאות קענסטו עס אנקוקן, יא? ער האט דאס גאנצע געלט וואס איז דא, און דעם גאנצן חוב וואס ער האט, און מ'לייגט זיי איינס קעגן דאס אנדערע. דאס איז די סברא וויאזוי די מענטשן וואלטן אנדערש געטראכט.*

זאגסטו אז ניין, נאר דער מענטש האט א פולן חיוב. בעצם דער בעל חוב דארף יעדן איינעם אויסבאצאלן דאס גאנצע. סאו מיט יעדן איינעם האט ער א גאנצן חיוב. סאו ער טוט קודם דעם מענטש וואס ער קען מיט אים טוהן די מצוה בשלימות, איך ווייס נישט דאס ווארט מצוה בשלימות, דעם וועמען ער קען אינגאנצן אויסצאלן,

ר' יצחק: ווערט ער קודם מחויב. אל די טעאריס אר לייק מצוות. איך רעד יעצט פון געלט. *געלט, ס'איז דא א שעבוד געלט, יעדער איינער האט אן איקווועל שעבוד, ס'איז אויך אמת אז דער וואס האט א גרעסערע האט ער מער שעבוד. היכי יתקיימו שניהם?*

ר' יואל אשר: דאס הייסט, וויאזוי צו טראכטן מיט דעם? *סאו וועז ס'איז פריער אין צייט, דארט איז דא דער דין קדימה. דא איז נישטא דער דין קדימה, זאגסטו א נייעם דין קדימה. ווערט יעצט פאר דעם קלענערן עמאונט.*

ר' יצחק: ניין, נישט קיין קדימה.

ר' יואל אשר: אדער דער עמאונט וואס מ'קען...

ר' יצחק: איך זאג דער רמב"ם, נישט איך. *דער רמב"ם זאגט: יעדער איינער האט פונקט דעם זעלבן שעבוד, גראדע דער וואס וויל מער בלייבט נעבעך אין סטאק, ער האט נישט. אבער ס'איז נישטא קיין שום למדות צו מסביר זיין, אז דער וואס מ'איז אים שולדיג פינף הונדערט, וועגן דעם טייטשט עס אז מ'איז אים שולדיג האלב פון דעם גאנצן געלט. יא, לאמיר זאגן ס'איז דא פיר כתובות, איינער האט פינף הונדערט, די אנדערע צוויי האבן צוויי הונדערט מיט צוויי הונדערט, סארי דריי, מיט איין הונדערט, יא? פארוואס דער וואס האט פיר הונדערט איז א האלב פון דער גאנצער זאך? ס'איז נישטא אזא חיוב האלב. ער איז איינער פון די דריי בעלי חוב, ער איז נישט ספעשל.*

ס'הייסט מען פארשטייט אז איך טריי צו מסביר זיין פארוואס ס'מאכט סענס אין א געוויסער למדות, צו טראכטן אז יעדער איינער איז איקווועל, ממילא צוטיילט מען עס גלייך אויף גלייך. בעיסיקלי דער רמב"ם מאכט עס מיט קאמפליקעיטעד סטעפס. סאו דער ערשטער בעיסיק סטעפ וואס דער רמב"ם זאגט, מ'צוטיילט עס גלייך אויף גלייך, פינישד, און ווער ס'האט נישט האט נישט.

דאס גלייך אויף גלייך קען דאך נישט מיינען – פארדעם לייגט עס דער רמב"ם אזוי – גלייך אויף גלייך טייטש, לאמיר זאגן ס'איז דא פיר מענטשן און ס'איז דא טויזנט שקל אבער איינער האט נאר א חוב פון הונדערט, קענסט אים נישט געבן צוויי הונדערט פופציג ווייל מ'צוטיילט עס גלייך אויף גלייך, ממילא מאכט עס דער רמב"ם דעם וועג. אבער דעם רמב"ם'ס בעיסיק לאדזשיק איז, אז ס'איז נישטא אזא זאך אז ווייל איך האב א גרעסערן חוב האב איך א גרעסערן שעבוד. האסט מער געלט, מ'וועט געבן וויפיל געלט מ'קען אנצופילן דעם חוב, אבער ער האט נישט א גרעסערן פראצענט. פארוואס זאל דער וואס איז הונדערט – פאר אים איז דאך יא דא – פארוואס זאל ער פארלירן ווייל יענער איז דא?

ר' יואל אשר: *וואס האסטו מיט אים? דא ווען מען זאגט "פאר אים איז דאך יא דא", דא איז וואו איך וויל זיך אפשטעלן. ווייל ווען ער קומט אריין און ער כאפט ביסטו געראכט. אבער דא איז דאך אן אנדער פאל, דא איז דאך דער פאל אז דער בית דין קוקט יא אויפ'ן גאנצן קוגל פון די חובות און דעם גאנצן קוגל פון די זכיות'ן. סאו וואס הייסט פאר מיר איז יא דא? ניין, ס'איז גארנישט דא. ס'איז דא די... ענק זיצן דא אקעגנאיבער ביים בית דין, צווישן ענק ביידע איז דא דאס, אבער ס'איז נישט מיינס.*

שקלא וטריא איבער דעם רמב"ם'ס שיטה פון חלוקה בשוה

ר' יצחק: פארוואס זאל דער וואס איז הונדערט, פאר אים איז דאך יא דא...

ר' יואל אשר: פארוואס זאל ער פארלירן ווייל דו ביסט דא? וואס האסטו מיט אים? דא ווען דו זאגסט פאר אים איז דאך יא דא, דא איז ווי מ'וויל אפשטעלן. ווייל ווען ער קומט אריין און ער כאפט, ביסטו געראכט. אבער דא איז דאך אן אנדער פאל. דא איז דאך דער פאל אז דער בית דין קוקט יא אויף דער גאנצער קוגל פון די חובות און דער גאנצער קוגל פון די רכוש'ן.

סאו וואס הייסט פאר מיר איז יא דא? ניין, ס'איז גארנישט דא! ס'איז דא, ענק זיצן דא אקעגנאיבער ביי דעם בית דין, און צווישן ענק ביידע איז דא דאס. אבער ס'איז נישט דא פאר דיר, נאר מיט א דין קדימה, אן א דין קדימה. וואס הייסט ס'איז דא פאר מיר מיין אמאנט? פאר נישט! ווייל דער בית דין צעטיילט עס יעצט! עגען, ס'איז צעטיילט איקוול, ס'בלייבט פאר מיר...

ר' יצחק: דא אפילו מער וויפיל איך דארף. ס'איז צעטיילט איקוול. איך און דו זענען אלע שוה בשוה, ס'איז נישט דא קיין קדימה. ווייל ער האט מער, האט ער נישט קיין קדימה. ער האט מער, אבער נישט קיין קדימה. ער האט נישט קיין רעכט אוועקצונעמען פון מיר גארנישט.

סאו ס'איז דא פאר מיר הונדערט, נישט נאר ס'איז דא פאר מיר, ס'איז דא אפילו מער פאר מיר ווי הונדערט. סאו ווייסטו וואס, איך בין העפי צו נעמען וואס איך דארף, און גאנגען ווייטער.

ר' יואל אשר: ניין, ניין, מ'זעט נישט פארוואס דו זאגסט אז ס'איז דא פאר מיר. ס'איז נאר דא פאר דיר אויב דו נעמסט נישט אריין אין חשבון אז ס'איז דא נאך בעלי חובות. אבער אויב דו נעמסט אריין אין חשבון אז ס'איז דא נאך בעלי חובות, איז נישט דא פאר דיר הונדערט. איז אלעס אין קוועסטשן יעצט. ביז די דיינים זענען נישט מכריע, איז נישט דא גארנישט פאר קיינעם.

ר' יצחק: ס'איז דא צוויי מענטשן.

ר' יואל אשר: אביסל נאר! ער האט דאך אויך נישט אינגאנצן, פארוואס באקומסטו דיין גאנצן וועדעד?

ר' יצחק: ער באקומט אביסל פון זיין גאנצן! ווייל יעדער שקל, יעדער שקל איז פונקט אזוי חשוב ווי יעדער אנדערער שקל. דו פארשטייסט? ווייל דו האסט נאך שקלים, מאכט עס נישט מער חשוב ווי מיר. דאס איז די סברא עט ליסט פון דעם רמב"ם'ס שיטה, וואס רש"י און אנדערע צדיקים וואס האבן געהאט די שיטה.

דאס וואס דו האסט מער, דאס איז זייער א שיינע וועלט וועו ס'איז דא צו טיילן, אבער ס'מאכט נישט שטערקער, דו פארשטייסט? ס'איז נישטא קיין קדימה, דו פארשטייסט וואס איך זאג? ס'איז נישטא קיין דין קדימה פאר דעם וואס האט מער. און כ'בין מסכים, פאר דעם זאגט די אנדערע שיטה, זאגט אנדערש, אבער איך קען פארשטיין די שיטה זייער גוט.

ר' יואל אשר: אבער דו זאגסט אז וועו ס'איז נישטא קיין דין קדימה, בלייבט עס אזוי ווי דו זאגסט אז מ'גיט פאר דעם וואס האט די קלענערע. ניין, מ'גיט נישט! יו קיפ אן מעיקינג א מיסטעיק...

ר' יצחק: ס'איז נישט קיין שום...

ר' יואל אשר: אז ער באקומט זיין גאנצע קאזע.

ר' יצחק: ניין, גלייך, דו באקומסט וואס איז דא...

ר' יואל אשר: דאס הייסט חולק בשוה, וואטעווער!

ר' יצחק: ניין, מ'איז חולק בשוה. דעם רמב"ם'ס שיטה הייסט חלוקה בשוה. ס'איז נישט טייטש אזוי סתם. דער רמב"ם לייגט עס אראפ אזוי, אבער דאס איז דער טייטש. ס'איז נישט פשט ווייל דו האסט, ווייל ס'איז דא געגנוג פאר דיר, מ'איז יוצא, נישט אזוי, נישט דאס איז דער פשט.

ר' יואל אשר: ס'איז ווי א חלוקה וואס וועו צוויי מענטשן קריגערייען זיך ביי א חלוקה.

דער משל פון זיבן הונדערט און זעקס הונדערט און די שיטה פונעם ראב"ד

ר' יצחק: גלייך אויף גלייך, מ'גיט גלייך אויף גלייך, פינישד! אין אנדערע וועלטער, שטעל דיר פאר ס'איז נישט דא געגנוג אין אן אנדער סארט קעיס, יא? לאמיר זאגן ס'איז נישט דא געגנוג פאר קיין איינעם פון זיי, יא? כ'וויל עס נאר מאכן זיין קלארער.

זאג מיר ס'איז דא צוויי מענטשן. איינעם איז מען אים שולדיג זיבן הונדערט דאלער, און איינעם שולדיג זעקס הונדערט דאלער. דערווייל איז דא נאר טויזנט דאלער. וואס זאל מען טוהן? זאגט דער רמב"ם, זאלסט געבן פאר יעדן איינעם פינף הונדערט, און א גוטן טאג, יעדער איינער באקומט איקוול. דא פארשטייסטו אז עס מאכט א געוויסן סענס? דא איז נישט אנדערש, דא איז נאר אנדערש, ווייל ס'איז דא איינער וואס איז נאך וויניג, ממילא מער פון וואס אים קומט...

ר' יואל אשר: מער וואס ער דארף באקומען, פעלט דאך אסאך נישט אויס...

ר' יצחק: אבער דאס איז וואס דער רמב"ם זאגט.

ר' יואל אשר: ווייל ער איז מסכים וועגן דער קאמפליקעישאן...

ר' יצחק: אז ס'איז דא מענטשן וואס עס פעלט נישט אויס אזויפיל. אבער ס'איז נישט די לאדזשיק, די ריזען פון דעם איז, ער זאגט אז יעדער איינער האט איקוול.

איך בין מסכים, דער ראב"ד און אזוי ברענגט ער לשון **לוקה מדת הדין**. ווייל דער ראב"ד טענה'ט אז ס'איז נישט אמת, ס'איז נישט אמת אז יעדער איינער האט איקוול חוב. ס'איז דא זיכער א שכל הישר וואס זאגט אז דער וואס מען איז אים שולדיג מער געלט, עפעס דארף ער באקומען מער. ס'איז זייער פאני אז ער פארלירט גאר... איך ווייס נישט צי ער פארלירט, ער פארלירט כאילו פערסענטידזש ווייז מער, דאס איז די סברא פון דער אנדערער שיטה, אבער דעם רמב"ם'ס שיטה האט א געוויסן יושר דערצו אזוי. ס'איז שווער צו זאגן אז ס'איז דא עפעס א קלארע הכרעה אין דעם שכל וועו ס'זאל זיין געערעכט. עט ליסט איך זע נישט.

אקעי, שוין, עד כאן איז הלכות קדימה. יעצט גייען מיר לערנען, מיר לערנען נאך שפעטער נאך א זאך מיט קדימה, אבער יעצט גייען מיר לערנען וועגן אן ערב, און נאכדעם וועט מען לערנען וויאזוי מ'איז מחלק.

דיני ערב בכתובה

דער באגריף פון אן ערב און דער דין ביי א כתובה

ר' יואל אשר: ס'איז דא אזא מין זאך וואס הייסט אן ערב, א הלכה'דיגער חושן משפט'דיגער קאנצעפט פון אן ערב. ס'טייטשט, א מענטש וואס נעמט אחריות אויף א צווייטן מענטש'ס חוב. נישט זיין חוב, נאר איינער בארגט פון איינעם געלט, און א דריטער מענטש איז ערב. וואס טייטשט דאס ווארט ערב?

ר' יצחק: עבדך ערב את הנער.

ר' יואל אשר: עס שטייט ער גיט ערבות. וואס הייסט עס אין ענגליש? א גאראנטי.

ר' יצחק: א גאראנטי זאגט אבער נישט געגנוג, אן ערב איז עפעס מער. ערב איז אזוי, ביי א חוב איז דא דינים וועו מ'קען גיין אפנעמען דעם חוב פון דעם ערב. וואס טוט זיך ביי א כתובה? זאגט דער רמב"ם אזוי: **הערב לאשה בכתובתה**. אז איינער איז אן ערב אויף א פרוי'ס כתובה, וואס טייטשט אז ער שרייבט אריין?

ר' יואל אשר: ער גאראנטירט א פרוי'ס כתובה. ס'טייטשט אז אין דער כתובה שטייט אז דער און דער מענטש גייט אפצאלן, דער מאן איז זיך מתחייב דאס גלעלט, דער מאן איז מחויב מן התורה פון כתובה, און יענער גייט עס זיין דער וואס צאלט.

ר' יצחק: אויב ס'איז נישט דא, דאס טייטש אן ערב, יא? נישט א קבלן.

ר' יואל אשר: דאס איז דער חידוש. אן ערב מיינט אז אויב יענער שטעלט עס נישט צו, ער איז ערב אויף דעם מענטש אז ער גייט צושטעלן, און אויב נישט גייט ער איבערנעמען דעם חוב.

איז אפילו אויב ס'איז געווען אזא מין ערב וואס מ'האט געמאכט א קנין, **קנו מידו**, האט ער זיך שוין מתחייב געווען, לכאורה וואלט שוין זיינע נכסים וועלן משועבד מיט דעם. איך ווייס נישט, קודם סתם נישט נאר, ער האט געמאכט א קנין, וואס איז א שטארקער חיוב. אבער למעשה זאגט די הלכה: **אינו חייב לשלם**. פארוואס? ער מוז נישט עכט באצאלן ווען ס'קומט דערצו, זי קומט בעטן פון אים, ער דארף נישט באצאלן.

פארוואס? **שמצוה עשה**, ער האט געטוהן א מצוה מיט'ן מחזק זיין די כתובה, און צולייגן זיין נאמען, ס'איז א שיינע זאך, ס'איז א ווייזן נאנטקייט, ס'איז ווייזן א חלק פון דער שמחה. **והרי לא חיסרה כלום**, ער האט איר גארנישט געגומען פון איר. זי ווייל דאך חתונה האבן אזוי ווי דער פריערדיגער כלל, האשה וויל חתונה האבן, און דער מאן איז דאך ענייוועי מחויב מיט כתובה. נאר ער האט געמאכט אז די חתונה זאל אנקומען גרינגער, מיט'ן...

ר' יצחק: וואס איז עס? גרינגער מיט שכל, מיט דעם וואס ער האט זיי איינגערעדט פאר דער כלה אז ער איז אן ערב. סאו, כאילו זי האט חושש געווען, וואס איז? ער האט נישט קיין געלט. זאגט ער, איך האלט גרייט צו געבן.

ר' יואל אשר: ווייסט וועלכער מין העלפער ער איז געווען? ער איז געווען אזוי ווי די העלפער פון די מענטשן וואס געבן חיזוק. איך זאג דיר ס'גייט זיין געוואלדיג. וואס געבן זיי? זיי געבן גארנישט צו. זיי מאכן, אזוי. זיי מאכן דאך...

די השגת הראב"ד און דער גדר פון קנין ביי ערב דכתובה

ר' יצחק: דאס איז אן אינטערעסאנטע זאך. פארלאזט זיך אויף דער גמרא. דער ראב"ד דינגט זיך, דער ראב"ד זאגט דא אויב **קנו מידו** וועט יא זיין אן עכטער חיוב. די הלכה איז נאר בלא קנו מידו.

ר' יואל אשר: סאו א מינוט נאך פאר דעם, דער רמב"ם זאגט אז וואס איז יא געווען, איי **קנו מידו**, וואס מאכט קנו מידו? קנו מידו מאכט גארנישט. א קנין איז נאר אויף עפעס וואס מ'איז באמת מחויב וועגן א סיבה, אבער דא איז נישטא עכט קיין סיבה פאר דעם.

ר' יצחק: ס'איז דא א סיבה.

ר' יואל אשר: קענסט, דאס איז א הלכה, וועז א מענטש זאגט עפעס ווערט ער מחויב צו פאלגן.

ר' יצחק: און אז ער מאכט נאך אויף דעם א קנין ווערט עס א ממונות'דיגע התחייבות. יא? וואטעווער, א קנין מאכט נישט אמת'דיג גארנישט.

ר' יואל אשר: דא פאר'ן וואס מ'זאגט די התחייבות איז דא ניין...

ר' יצחק: ס'איז קיינער נישט...

ר' יואל אשר: ער ווערט יא אבער דער פוינט איז דא...

ר' יצחק: די חכמים האבן זיך פארגעשטעלט אז אין דער סיטואציע, מען שטייט ביי א חתונה און מען זוכט ווער קען זיין אן ערב אויף דער כתובה, ס'גייט אן איד און ער זאגט איך בין דער ערב, ער האט נישט געמיינט ערנסט, ס'איז א הדרכה פון די חכמים וואס מען מיינט נישט גענוג ערנסט צו משעבד זיין, ממילא א גוטן טאג דארף ער נישט צאלן.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל ס'איז כאילו מנעתי רעות, אויף דעם זאגט מען די צווייטע זאך, מנעתי איז נישט רעות.

ר' יואל אשר: זי וואלט אויך געוואלט חתונה האבן. מ'זעט אז ס'איז דא עפעס אן ענין אזוי ווי ס'איז זייער ענליך צו דער **אמנה היתה אתי**, אז ער גייט זאגן טויזנט ווייל ס'סאונדט בעסער. ס'זעט אויס ס'סאונדט אויך בעסער ווען דער גביר פון שטאט זאגט איך בין ערב אויף דעם, אבער ער מיינט נישט אמת'דיג.

ר' יצחק: קען זיין. מיר האבן געלערנט אז ס'איז דא פארשידענע הלכות אין חושן משפט, וואס ס'איז דא זאכן וואס אין די סאושעל נארמס איז אז מ'מאכט אן ערב, קען זיין אז ס'איז געווען אזא סדר, מ'האט געפרופן דער זיידע פון דער כלה איז אן ערב.

ר' יואל אשר: מ'טוט דאך אזוי.

ר' יצחק: אויף דער כתובה מאכט מען נישט קיין ערב.

ר' יואל אשר: ניין, אויף די תנאים איז דא ערב קבלן'ס. און דער מנהג איז, מ'נעמט טאקע דעם גביר, ווייסט אין דעם רבי'שן הויף גייט מען נעמען דעם מיליאנער צו זיין אן ערב. אבער ס'איז אויך, ס'איז אזא כבוד זאך, ס'איז אזא זיך משתתף זיין מיט דער שמחה. יא, שור, איך נעם רעספאנסעביליטי.

דין ערב של כתובת בנו און דער ביאור פון "שמצוה עשה"

ר' יואל אשר: ואם ערב של כתובת בנו הוא...

ר' יצחק: על כל פנים, אבער דער טאטע דאס איז...

ר' יואל אשר: ווען א צווייטער מענטש איז אריינגעקומען אין דער פיקטשער, זיי גוט...

ר' יצחק: מחותן, נישט דער מחותן.

ר' יואל אשר: א צווייטער, נישט דער מחותן, אן אנדער מענטש, ס'שטייט נישט, כאילו א קרוב קען עס אויך נאך זיין. איינער וואס האט נישט דעם פולן חיוב. אבער **ואם ערב של כתובת בנו הוא**, אויב דער טאטע אליין איז אריינגעשריבן אין דער כתובה אלס דער ערב אויף דעם חיוב פון זיין זון, טייטש דער שוועער, דער מחותן, **וקנו מידו** און מ'האט געמאכט א קנין, **חייב לשלם. שהאב בגלל בנו משעבד עצמו**, א נארמאלער מענטש איז זיך נישט אמת'דיג משעבד און ער מיינט נאר דעם חיזוק, דער טאטע איז זיך יא משעבד.

ר' יצחק: וגומר ומקנה, וועז ער...

ר' יואל אשר: האט געמאכט דעם קנין האט ער דאס געמיינט ערנסט און איז מתחייב געווען ממון.

ר' יצחק: איי טינק דאס איז ווייטער א סאושעל סיטואציע, וועז דער טאטע, ס'הייסט וואס דו זאגסט ביי די תנאים, ביי אונז איז דא א תנאים, דער מחותן דארף יא צאלן.

ר' יואל אשר: יא? מ'רעדט דאך דא אפילו אין דעם פאל וועז דער מחותן זאגט כ'האב נישט זיך משעבד געווען.

ר' יצחק: יא? דער טאטע אוודאי ער וויל נישט.

ר' יואל אשר: ער וויל נישט, ער זאגט איך בין אויך נאר געווען א מצוה, ביי דער פאריגער שמחה איז אנגעקומען יענער האסטו געזאגט ער איז נאר געווען א מצוה, איך בין אויך נאר געווען א מצוה. ניין, דו ביסט א טאטע.

אינטערעסאנט, ווייל איך האב געטראכט אזוי ווי **שמצוה עשה** מיינט ער צו זאגן אז דער מאן האט דאך אן אייגענעם חיוב כתובה, יא? די חכמים האבן ארויפגעלייגט אויף דיר דעם חוב, ממילא איך בין נאר געווען דא אזוי ווי... ניין, כ'האב געמיינט אז **שמצוה עשה** גייט אויף דעם מאן אזוי ווי. **שמצוה עשה** גייט אויף דעם מאן אדער אויף דעם ערב? כ'האב געמיינט אזוי ווי **שמצוה עשה** דער מענטש וואס האט מקדש געווען ער האט געטוהן א מצוה פון כתובה, ניין? נישט פשט אזוי? ניין, דער ערב פשט. וואס איז די מצוה? שמחת חתן וכלה.

ר' יצחק: וואס איז די מצוה? ניין, נישט שמחת חתן וכלה, ער האט געהאלפן אז דאס זאל ווערן, אבער ס'איז נישט גענוג ערנסט אז מ'זאל נעמען געלט פון אים.

ר' יואל אשר: ניין, ס'איז פשט ס'איז געווארן טאקע וועגן אים, ער האט געהאלפן ס'זאל ווערן.

ר' יצחק: ער האט געזאגט א ליגנט.

ר' יואל אשר: דאס איז דאך וואס טייטש ערב, מ'האט זיך פארלאזט אויף אים.

ר' יצחק: ס'איז דא ערבים וואס זענען אמת'דיג, אזוי ווי וועז...

ר' יואל אשר: העלאו, ס'איז געווען דא א מין אונאה ווייל זיי האבן געמיינט אז ער מיינט עס ערנסט און...

דיגרעסיע: פארגלייך צו הבטחות און דער מנהג פון ערב קבלן ביי תנאים

ר' יצחק: ער האט זיי אפגענארט. דאס איז איידעלע זאכן, איך זאג דיר לאמיר זאגן וועז דער רבי זאגט צו אז ווער ס'וועט טוהן אזוי און אזוי זאגט ער צו בני חיי ומזוני, קענסטו אים נעמען אין דין תורה? ס'איז נישט אמת? ס'איז ביידע.

ר' יואל אשר: ווייל בני חיי ומזוני איז זייער אנדערש ווי וועז מ'זאגט פופצן טויזנט דאלער. בני חיי ומזוני איז...

ר' יצחק: דאך אבער טאמער מ'זאגט פינף הונדערט טויזנט דאלער...

ר' יואל אשר: גיב עס נאך אפאר יאר, ס'קומט בני, ס'קומט חיי, ס'קומט מזוני. לייג איין צוואנציג טויזנט דאלער ביי די ענד...

ר' יצחק: אוו די דעי דארפסט געדענקען, ביי א חתונה מ'טראכט נישט אז מ'גייט זיך גט'ן אדער שטארבן.

ר' יואל אשר: נאר על דעת אז ער זאל מאכן די ארבעט. וואס, מ'שטארבט דא? די יונגע שטארבן? חס ושלום.

ר' יצחק: אוודאי, א ביליאן דאלער כתובה. הניחא נמי, דאס הייסט, ס'איז דאך דא אזעלכע נושאים וואס מ'מאכט עס, דא אזעלכע זאכן אז מענטשן מאכן קנינים און זיי מיינען עס נישט הונדערט פראצענט ערנסט. ס'מיינט א געוויסע ערנסטקייט, דאס הייסט ס'קען זיין מ'קען סאושעלי פרעשערן דעם מענטש ער זאל העלפן פאר דער קאפעל, עפעס איז עס מסתמא ווערט. אבער קען זיין אז ס'איז נישט...

ר' יואל אשר: קיין שווערע זאך אז אה מ'נארט אפ מענטשן. מ'רעדט דאך נישט דא אלס מידות טובות, מ'רעדט דאך דא צי ס'איז געווארן א קנין.

ר' יצחק: עגען, ס'זעט אויס, איך טראכט אז לויט דעם וואס מ'רעדט נאך ווי דו זאגסט זייער גוט פון אונזערע תנאים וואס מ'פירט זיך צו זאגן ערב קבלן און ס'מיינט נישט גארנישט, און אוודאי מיינט עס יא עפעס. דאס הייסט, אפילו ביי דעם תנאים מסתמא מ'גייט צו יענעם רייכן פעטער און מ'דארף געלט, העלפט דאס עפעס אז מ'האט אים געגעבן דעם ערב קבלן כיבוד, פארשטייסט? אבער ס'איז נישט גענוג אז מ'זאל אים קענען גיין אין דין תורה.

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער: **וקבלן של...** דאס איז אלעס וואס...

ר' יצחק: מ'האט גערעדט ביי ערב. אה ער האט עפעס יא געטוהן, אבער א מצוה. ס'איז נישט קיין עבירה, ס'איז נישט קיין שקרן.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קיין עבירה, א מצוה ס'איז נישט אזוי ווי...

ר' יצחק: און אוודאי מיינט עס יא עפעס. דאס הייסט, אפילו ביי די תנאים מסתמא מ'גייט צו יענעם רייכן פעטער און מ'דארף געלט, העלפט עס עפעס אז מ'האט אים געגעבן דעם ערב קבלן כיבוד, פארשטייסט? אבער ס'איז נישט גענוג אז מ'זאל קענען גיין דין תורה.

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער: **וקבלן של...** דאס איז...

ר' יצחק: אלעס האט מען גערעדט פון ערב, ער האט עפעס יא געטוהן, אבער א מצוה. נישט קיין עבירה, נישט קיין שקרן.

ר' יואל אשר: א מצוה. ס'איז נישט אזוי ווי דער רמב"ם רעכנט אויס א מצוה, אזוי ווי מ'זאגט ער האט זיך געכאפט א מצוה. דער בחור האט זיך געכאפט א מצוה.

ר' יצחק: יא, בי גאד ס'איז א מצוה, ס'איז נישט קיין שקר.

ר' יואל אשר: נישט קיין עבירה, ס'איז קיין שקר, קיין עבירה, ס'איז א מצוה. ער האט געכאפט א היטש מיט א מצוה. ס'איז די מצוה פונעם מאן.

ר' יצחק: ער האט... ניין, ער האט געטוהן א מצוה, ער האט געהאלפן די צוויי אידן חתונה האבן. אקעי, גוט.

חידוש: א מקור פאר דער מצוה פון רעדן שידוכים

ר' יואל אשר: מ'האט אים געפרעגט: ווילסט העלפן? ווילסט זיין דער ערב? שוין, איך בין דער ערב. סאו דא זעט מען אז זיין א שדכן איז א מצוה.

ר' יצחק: יא?

ר' יואל אשר: מ'זאגט אז זיין א שדכן איז א מצוה פון פריה ורביה, אבער דא זעט מען טאקע אז דער רמב"ם רופט אן אזא פאל וועו איינער העלפט נאר אז צוויי מענטשן זאלן א שידוך טוהן. פשט, אינטערעסאנט, מ'קען דא זאגן, מ'קען דא מאכן א הלכה וועו ס'וויל, שדכנים קענען עס ניצן. ס'איז דא אסאך קאמפיינס אז מ'זאל רעדן שידוכים – זע דא אינעם רמב"ם אז איינער וואס האט נאר געהאלפן אפילו נאר אביסל, אפילו נאר אזוי נישט אזוי, ער האט נישט געמיינט אזוי ערנסט, אבער ער האט געהאלפן א חתן כלה זאלן חתונה האבן, האט ער געטוהן א מצוה, **מצוה עשה.**

הלכות קבלן של כתובה

דער חילוק צווישן אן ערב און א קבלן

ר' יואל אשר: שוין, דאס איז ערב, אבער ס'איז דא אן ערב...

ר' יצחק: אן ערב מיינט אז...

ר' יואל אשר: כ'וועל זיך דעמאלטס מתחייב זיין, כ'וועל דעמאלטס געבן אויב יענער גיבט נישט. אויב יענער וועט נישט געבן, אנטשולדיג יא, איך וועל קומען במקומו. בעיסיקלי מ'קען זאגן אז ערב...

ר' יצחק: איז אויף דעם מענטש.

ר' יואל אשר: ערב איז א בעק-אפ. ניין, ניין, ערב איז א בעק-אפ, א בעק-אפ אבער פאר דעם מענטש. געווענליך דער ערב מיינט צו זאגן: איך טראסט אזוי שטארק דעם מענטש, איך ווייס ער וועט צאלן, כ'נעם אפילו ריספאנסיביליטי. קבלן מיינט איינער וואס איז באמת, ער ווערט א שותף אין דעם, ער זאגט איך גיי...

ר' יצחק: צאלן אנשטאט דעם מאן. מה שייך א קבלן של כתובה?

שקלא וטריא: וויאזוי שטימט א קבלן מיט "שלא תהא קלה בעיניו להוציאה"?

ר' יואל אשר: קבלן של כתובה, אבער מ'דארף פארשטיין אז דער חיוב חכמים איז נישט דווקא אז...

ר' יצחק: דער מאן זאל זיין דער וואס גיבט עס.

ר' יואל אשר: וואס איז א חילוק? ס'איז נישט א זאך פון א חיוב פון דעם מאן צו דער פרוי. קבלן מיינט איך, אבער ס'איז נאך אלץ אזא ענין פון קם במקומו פונעם טאטן. אזוי ווי ער צאלט אויס זיין חוב.

ר' יצחק: ס'איז נישט קיין ערב. ס'איז נאר א שאלה וויאזוי ער קען זיין א קבלן. מ'האט געלערנט וועגן "שלא תהא קלה בעיניו להוציאה", פארוואס מען זאל מעגן מאכן א קבלן.

ר' יואל אשר: ס'איז נאך אלץ נקלה בעיניו, ווייל דאס גייט מחייב זיין דעם קבלן וואס איז זיין נאנטער ברודער, וואס איז זיין פעמילי. מ'גייט זיך נישט נעמען א שונא. א שונא וועט דאך נישט קיין קבלן, ס'איז דאך זיין טאטע, ס'איז דאך איינער פון זיינע נאנטע מענטשן.

סאו איינער וואס איז מקבל א כתובה, א קבלן איז אזוי ווי מלשון מקבל, איינער וואס איז שוין יעצט מקבל אויף זיך דעם חיוב אז ער גייט עס צאלן. טייטש, אן ערב איז וועו דער ערב טראכט, דער מענטש אליין האט דאס געלט דאס אויסצוצאלן.

ר' יצחק: אן ערב איז איינער וואס איז א סעקאנד טשענס, און א קבלן איז לכתחילה. ביי אן ערב דארף מען קודם תובע זיין דעם...

ר' יואל אשר: א קבלן איז דער וואס ווייסט, יענער גייט נישט צאלן.

ר' יצחק: איך גיי עס צאלן. סאו ביי אן ערב איז טייטש מ'דארף קודם תובע זיין פון דעם אמת'דיגן, נאר טאמער יענער האט נישט, און נישט נאר דאס, דער ערב וועט נאך תובע זיין שפעטער פונעם בעל חוב צוריק זיין געלט. א קבלן זאגט: איך בין במקומו, איך נעם זיך אונטער פאר אים.

די לשונות פון א קבלן און אן ערב אינעם רמב"ם

ר' יואל אשר: איז **חייב לשלם אף על פי שלא קנו מידו,** אפילו האט מען נישט געמאכט א קנין, אויב ער האט געזאגט, ער האט גענומען אחריות באופן קבלן. זאגט דער רמב"ם: **ואי זה הוא קבלן? זה שאומר לאשה: הינשאי לזה,** האב חתונה מיט יענעם און יענעם,

ר' יצחק: ואני נותן כתובה זו.

ר' יואל אשר: הממ. איך גיב, טייטש איך גיב שוין פון יעצט.

ר' יצחק: איך בין ממש חייב.

ר' יואל אשר: לכאורה אויב ער פארנעמט דאס אויך ווי ער מיינט נאר אזוי א מצוה. **אבל אם אמר לה אני ערב כתובה זו,** ער האט איר געזאגט א לשון ערב וואס מ'האט פריער געלערנט אז מען מיינט נישט אמת'דיג, אדער **אני פורע כתובה זו,** איך צאל עס אפ – צאל אפ מיינט אנשטאט יענעם אדער וואס, יא – אדער **אני חייב בה,** איך בין מחייב, איך נעם אויף מיר דעם חוב, **וכיוצא בזה פטור,** ווייל דאס הייסט נאך אלץ ערב, איז פטור, דאס הייסט נישט קבלן. **אלא אם כן היה אביו,** אויב יענער איז זיין טאטע,

ר' יצחק: אדער אזוי ווי מ'האט געלערנט,

ר' יואל אשר: וואס ער האט טאקע אביסל ריספאנסיביליטי, דער טאטע נעמט יא,

ר' יצחק: מקבל און מיינט עס אמת, גוט. אקעי, יעצט קען מען לערנען וועו מ'נעמט פון דעם ערב.

הלכות המגרש את אשתו: חשש קנוניא ביי א קבלן, הקדש און לקוחות

די הלכה פון "ידירנה הנייה" ביי א קבלן און א טאטן

ר' יואל אשר: אז ס'איז דא א שטיקל חשש. ס'איז דא א דין אין דעם, נאך א חידוש אין דעם. **המגרש את אשתו,**

ר' יצחק: איינער גיבט א גט פאר זיין ווייב,

ר' יואל אשר: המם. און ער וויל אפנעמען דאס געלט, ער וויל אז דער קבלן אדער דער ערב זאל באצאלן די כתובה.

ר' יצחק: המם.

ר' יואל אשר: איז אבער דא א דין אזוי: **ידירנה הנייה**, זאל ער מדיר הנאה זיין אויף זיין ווייב, אז זיין ווייב גייט מער נישט הנאה... אז ער גייט נישט קענען הנאה האבן מער פון אירע...

שקלא וטריא: וואס איז דער פונקטליכער טייטש פון "ידירנה הנייה"?

ר' יצחק: יא, זי זאל נישט פון אים. **ידירנה** מיינט אז זי... איך ווייס נישט.

ר' יואל אשר: ...אז ער גייט נישט קענען הנאה האבן פון איר, מ'וועט שוין זען פארוואס. **ואחר כך תפרע...**

ר' יצחק: יא, **ידירנה הנייה** מיינט אז זי קען נישט הנאה האבן פון אים, באט... **ידירנה הנייה**, רייט? נישט... איז ער אליינס נודר, באט...

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט. ער זאל מאכן אויף איר א נדר, זיין הנאה...

ר' יצחק: זיין הנאה זאל זיין אסור אויף איר בנדר.

ר' יואל אשר: ואחר כך... סאו הנאה מיינט הנאתו ממנה, הנאתה ממנו זאל זיין אסור.

ר' יצחק: זי קען נישט הנאה האבן פון אים.

ר' יואל אשר: ניין, ניין, מ'וועט שוין זען אז ער גייט נישט קענען הנאה האבן פון איר.

ר' יצחק: ס'איז דאך אבער טייטש **ידירנה**, ווייל ס'איז נישט דער טייטש **ידירנה**,

ר' יואל אשר: ווייל ס'זאל מאכן אויף איר אסור בנדר זיין הנאה פון איר. ער מאכט איר הנאה אז זי...

ר' יצחק: קען נישט הנאה האבן פון אים.

ר' יואל אשר: נישט אים אליינס. ניין, ניין, ער איז אוסר בנדר זיין הנאה פון איר.

ר' יצחק: שוין זען אז ס'איז נישט טייטש **ידירנה**, ווייל ס'דארף שטיין "ידיר את עצמו".

ר' יואל אשר: ניין, ער מאכט...

ר' יצחק: ער גיבט איר א הנאה אז ער מאכט איר אן עסק.

ר' יואל אשר: נאכאמאל, זי גייט יעצט קענען טרעפן א וועג... ער האט געטראפן דא א וועג צוריקצובאקומען געלט פון איר. אז זי גייט ארויסריקן דאס כתובה-געלט, און נאכדעם גייען זיי צוזאמען מאכן א חיים טובים דערמיט.

ר' יצחק: אבער וואס א חילוק? וועלכן וועג מ'מאכט דעם נדר וויס איך נישט.

ר' יואל אשר: ביידע וועגן איז גוט. אקעי, **ידירנה הנייה**, זאל מען מאכן א נדר אז ער זאל נישט טארן הנאה האבן פון דעם געלט וואס...

ר' יצחק: זי גייט באקומען פון דער כתובה. **ואחר כך...** אז זי טאר נישט הנאה האבן פון אים. די **ידירנה הנייה...**

ר' יואל אשר: וואו גייט צווישן זיי? נישט פון דעם געלט. אויב דער ענין האט הנאה אז ער גייט מער קיינמאל נישט קענען זיין מיט איר.

ר' יצחק: בעיסיקלי, דאס איז וואס ס'מיינט.

ר' יואל אשר: אזוי ווי א מגרש מעג זיין מחזיר גרושתו, ער מאכט א נדר אז ער גייט נישט זיין מחזיר גרושתו, ווייל זיי זענען אסור בנדר איינער אויפ'ן צווייטן. עקזעקטלי, בעיסיקלי. איך האב געמיינט אז ס'איז דא א פשוט'ערער וועג פון עס טוהן.

אקעי, לאמיר זען: **ואחר כך תפרע מן הקבלן או מאביו אם היה ערב.** נאכדעם קען זי באקומען באצאלט פון דעם קבלן וואס ער דארף באצאלן, אדער פון אן ערב אין א פאל וועט אן ערב דארף באצאלן, וואס דאס איז וועט ס'איז דער טאטע. פארוואס דארף מען דאס טוהן? ווייל מען האט מורא פון אזא פאל. מען האט מורא אז דאס איז א גענים. ער גיבט איר א גט, און נאכדעם האט ער נאכאמאל חתונה מיט איר. **שמא יחזירנה** – ער גייט נאכאמאל חתונה האבן מיט איר. **נמצאו עושים קנוניא על נכסיו של זה** – זיי מאכן א קנוניא, זיי מאכן א קאנספיראסי וויאזוי ארויסצונארן יענעמ'ס געלט און עס ניצן צוזאמען.

שקלא וטריא: פארוואס איז נישט געגוג א נדר בלויז אויפ'ן געלט?

ר' יצחק: אבער אויב ער מאכט מדיר הנאה איז געגוג אז ער זאגט אז...

ר' יואל אשר: אז ער טאר נישט הנאה האבן פון איר, ממילא וועט ער נישט קענען ניצן דאס געלט, איר געלט. יא, אבער סאו וועז זי באקומט דאס געלט פון דער כתובה, זאל ער נישט קענען זיין א חלק דערפון, ער זאל נישט קענען זיין קיין שותף פון דעם.

ר' יצחק: ווייל,

ר' יואל אשר: ווייל פארוואס זאל מען זאגן אז... ס'איז דאך דא, מ'פאדערט דא זייער אסאך, אז ער וועט קיינמאל נישט קענען זיין א מחזיר גרושתו.

ר' יצחק: סאו.

ר' יואל אשר: אבער ס'איז געגוג אז ער מאכט לכאורה א נדר, א נדר אז ער גייט נישט הנאה האבן קיין שום געלט-ענין פון איר.

ר' יצחק: מ'מעג חתונה האבן מיט איר,

ר' יואל אשר: אבער ער וועט קיינמאל נישט קיין הנאה האבן פון דעם געלט וואס זי וועט באקומען פון דעם...

ר' יצחק: פון דעם קבלן. מ'קען נישט מאכן א נדר.

ר' יואל אשר: געווענליך איז דער מאן קונה איר געלט, ער זאל עס נישט קונה זיין. אקעי.

ר' יצחק: דאס איז נישט געגוג. איך ווייס נישט, אזוי שטייט אין דער גמרא אז מ'זאל טוהן.

ר' יואל אשר: מדיר הנאה, אבער דאס איז דער ענין, יא, אז ער זאל נישט...

ר' יצחק: קענען זיין א מחזיר גרושתו. יא, אקעי, דאטס איט. נאכאמאל, ער קען איר גט'ן און נעמען דאס כתובה-געלט, העלא?

די הלכה ביי הקדש: "מן הפודה מיד ההקדש"

ר' יואל אשר: רייט, אקעי. **וכן המ...**

ר' יצחק: זעלבע זאך, ענליך, פון דעם זעלבן חשש איז **המקדיש נכסיו וגירש...**

ר' יואל אשר: המקדיש נכסיו וגירש את אשתו. איינער האט א כתובה אויף זיין ווייב, און ער גייט און ער איז מקדיש זיינע נכסים לשמים. **וגירש את אשתו,** און ער גט זיין ווייב, איז וויל דאך יעצט זיין ווייב באקומען איר כתובה, יא? גייט זי גיין צו הקדש זאגן: העי, הקדש האט עס נישט געטארט נעמען ווייל ס'איז שוין געווען משועבד פאר מיר. אין אזא פאל, **ידירנה הנייה,** דארף דער מאן מאכן אויך דעם זעלבן נדר אז ער גייט נישט הנאה האבן פון איר, ס'טייטש אז ער גייט נישט קענען...

ר' יצחק: חתונה האבן מיט איר.

ר' יואל אשר: ואחר כך תיפרע, נאכדעם קען זי באקומען באצאלט **מן הפודה מיד ההקדש.** וואס הייסט **מן הפודה מיד ההקדש**? ס'טייטש זי קען גיין צו הקדש און ס'איז דא דארטן עפעס איינער וואס איז דער פודה וואן?

ר' יצחק: ס'איז דא עפעס א... ניין, ניין, וועט ס'האט עס געגומען פון הקדש, גייט זי עס נעמען פון אים.

ר' יואל אשר: הקדש האלט נישט קיין... אה, הקדש פארקויפט די מינע זאכן. אה, ס'איז נישט פשט עפעס וואס מ'קען ניצן. ער האט אוועקגעגעבן א שעפעלע, ניצט מען עס אפשר פאר...

ר' יצחק: ניין, אין הקדש מיין איך א...

ר' יואל אשר: ס'איז אריינגעגאנגען אין דער הקדש-סיסטעם. אה, זייער גוט, און נאר מ'פארקויפט עס פון הקדש, קען מען עס יעצט נעמען פון דעם מענטש וואס האט עס אפגעקויפט. אבער ס'דארף פארדעם זיין דער נדר. פארוואס דארף פארדעם זיין דער נדר? פאר דער זעלבער סיבה: **שמא יעשו קנוניא על ההקדש,** אפשר מאכן זיי אזוי צווישן זיך א וועג וויאזוי צוריקצובאקומען פון הקדש, נאכדעם וואס זיי האבן עס מקדיש געווען.

די הלכה ביי לקוחות און דער סברא-חילוק צווישן לקוחות און קבלן/הקדש

ר' יצחק: לערנט מען אזוי אז,

ר' יואל אשר: געווענליך איז דא די זאך נאר ביי ערב, איך מיין ערב אדער קבלן, אדער סתם אזוי, אבער ביי הקדש איז דא דער... **אבל המגרש את אשתו ובאה לטרוף מן הלקוחות,** וואלט מען לכאורה אויך געקענט מאכן דעם זעלבן חשבון אז דאס איז א קנוניא ארויסצונארן פון די קאסטומערס, פון די לקוחות – **אין מחייבין אותו להדירה.** נאר וואס דען? **אבל נשבעת,** זי קען מאכן א שבועה אז זי האט נאכנישט באקומען איר כתובה, **וטורפת. ואם רצת תחזור לבעלה,** אויב נאכדעם וויל זי צוריק חתונה האבן מיט איר מאן, מעג זי.

פארוואס מעג זי צוריקגיין צו איר מאן? לכאורה פארוואס? פארוואס זאל מען נישט דא זאגן אז ס'איז דא א קנוניא? זאגט דער רמב"ם: **שכבר ידעו הלקוחות שיש עליו כתובת אשה.** די לקוחות דארפן וויסן, איינמאל ס'איז דא א זאך וואס איז בשטר, וואס האט א קול, וואלטן די לקוחות געדארפט הערן אז דער מענטש האט טאקע א פעלד, אבער עס איז משועבד צו זיין ווייב'ס כתובה. און **והם הפסידו על עצמן שלקחו נכסים שתחת שעבודה,** זיי האבן זיך אליינס מפסיד געווען.

מה שאין כן ביי קבלן אדער ביי הקדש איז נישט דא דער ארגומענט אז זיי האבן זיך אליינס מפסיד געווען, ווייל הקדש איז הקדש, הקדש נעמט אלעס וואס אידן ווילן געבן צדקה פאר הקדש. הקדש האט נישט דעם חיוב זיך נאכצופרעגן, און די זעלבע זאך ביי קבלן האבן מיר נישט דעם געדאנק.

ר' יצחק: דער חילוק איז אז ער האט עס נישט געקויפט, דאס מיין איך איז דער חילוק. דו קויפסט עפעס, קויפסט נכסים, ס'האט א ליען, רייט? שעבוד טייטשט א ליען אויף ענגליש. דו קויפסט א הויז מיט א ליען, דאס איז וואס דו קויפסט. האסט געהאפט אז ס'וועט זיך אויסצאלן דער ריסק? ס'האט זיך נישט אויסגעצאלט. ווען א קבלן, איך מיין, דאס איז דער ריסק אז ער נעמט זיך פאר צו יענעמ'ס כתובה, באט נישט דער ריסק אז יענער גייט אים בא'גנב'ענען. די זעלבע זאך הקדש, ער האט נישט געטוהן גארנישט. א לקוחות, ס'איז מסתמא ביליגער די קרקע, וויל ס'קומט מיט א ריסק.

ר' יואל אשר: ס'האט זיך שוין אויסגעצאלט דער... דרך עבודתו, אזוי ארבעט די אינדוסטרי.

ר' יצחק: דו קויפסט עפעס, און דו קויפסט א נכסים תחת א ליען, רייט, שעבוד טייטש א ליען אויף ענגליש. דו קויפסט א הויז מיט א ליען, דאס איז דיינס וואס דו קויפסט. האסט געהאפט אז ס'וועט זיך אויסצאלן די ריסק, האט זיך נישט אויסגעצאלט. ווען א קבלן, כ'מיין דאס איז די ריסק אז ער נעמט זיך פאר צו יענעמ'ס כתובה, באט נישט די ריסק אז יענער גייט אים בא'גנב'ענען. די זעלבע זאך הקדש, ער האט נישט געטוהן גארנישט. א לוקח איז מסתמא ביליגער די קרקע, וויל ס'קומט מיט א ריסק. רייט.

ר' יואל אשר: האט זיך שוין אויסגעצאלט די ריסק. דער איז א מין חוב דאס אויך, אזוי ארבעט די אינדוסטריע. ער איז דער וואס גייט קויפן פון פאקלאזשור און ער כאפט עפעס א דיעל.

ר' יצחק: עקזעקטלי, קענסט נישט האבן קיין טענות, דאס איז דיין דיעל, דאס האסטו געטוהן. דער הקדש מאכט נישט קיין דיעלס, דער הקדש האט גענומען, אדער די זעלבע זאך דער קבלן, ער האט נישט געמאכט קיין דיעל, ער האט נישט פארדינט גארנישט פון דעם. אקעי.

א פרוי וואס שרייבט "דין ודברים אין לי עמך" פאר'ן לוקח

ר' יצחק: יעצט גייען מיר לערנען נאך זאכן וואס מ'מיינט נישט ערנסט. ס'איז זייער וויכטיג צו וויסן וואס מענטשן מיינען ערנסט און וואס נישט.

ר' יואל אשר: יא? ס'איז זייער שווער דאס אויסצופיגורן. מענטשן מיינען אז מ'קוקט ווי פארקנייטשט דער שטערן איז, אבער געוועלך ארבעט עס נישט אזוי. איז אזוי, **הבעל שמכר נכסיו**, וואס?

ר' יצחק: ס'איז דא כללים אין דער גמרא.

ר' יואל אשר: יא, א בעל וואס האט פארקויפט זיינע נכסים, און נאכדעם קומט די פרוי צו דעם לוקח.

ר' יצחק: דאס הייסט, דער לוקח בעט עס כאילו, ס'איז דא א פראבלעם. יעדע נכסים פון א בעל איז משועבד צו דער כתובה. איז דער לוקח וויל נישט, ס'זעט אויס ער וויל נישט די דיעל.

ר' יואל אשר: איז קומט דער, סאו א בעל...

ר' יצחק: ער האט פארקויפט נכסים,

ר' יואל אשר: און ס'איז מסתמא געווען א פארט פון די דיעל, אזוי מוז מען זאגן. רייט, ער האט פארקויפט נכסים, און ער האט באקומען א כתב פון דער ווייב פון דעם מוכר, **ואחר כך כתבה אשתו**, די ווייב פון דעם מוכר האט געשיקט **ללוקח**, צו דעם לוקח פון די נכסים, האט זי געשיקט און אזוי: **דין ודברים אין לי עמך**. כ'האב נישט מיט דיר קיין שום דין ודברים, כ'האב נישט אויף דיר קיין טענות. ס'טייטש,

ר' יצחק: ס'איז א רמז, ס'הייסט אויף ענגליש א... ס'איז א,

ר' יואל אשר: מיר קענען פארשטיין אז דאס מיינט א רמז, אזוי טענה'ט לכל הפחות דער לוקח. דאס איז א רמז אז,

ר' יצחק: אז די **דין ודברים אין לי עמך** הייסט אינדעמניפיקעישאן אויף ענגליש.

ר' יואל אשר: דין ודברים אין לי עמך, ס'איז אזוי ווי א מין אז זי איז מוותר אויף דעם. אז געוועלך ווייסן מענטשן אז וועלן זיי קויפן א קרקע, אז די קרקע איז אפשר משועבד צו דער כתובה. זי האט געשריבן:

ר' יצחק: זיכער משועבד, נישט אפשר.

ר' יואל אשר: אלעס איז בסדר, מיר האבן נישט קיין שום פראבלעם.

ר' יצחק: אויף ענגליש הייסט עס א וועיוועך, אדער אזא זאך.

ר' יואל אשר: איך בין פטור. א גילוי דעת אז מיר זענען גוט,

ר' יצחק: מיר זענען פיין.

ר' יואל אשר: איז דעמאלטס **והסכימה למעשיו**, זי האט מסכים געווען צו די מעשים פון דעם בעל אז יא, מ'קען עס פארקויפן. יא, מיר האבן דאך פריער געלערנט, אז אסאך מאל קען די פרוי אפהאלטן. מיר האבן געלערנט אסאך. ניין, ניין, זאג נישט אז זי קען אפהאלטן. ער קען נישט טיארעטיקלי אינגאנצן פארקויפן, ווייל ס'בלייבט אלעמאל איר שם, און זי קען זיך טורף זיין,

ר' יצחק: און דא זאגט זי: "ניין, איך קען באשטיין." און זי איז מסכים געווען. [[#2]] און דא האט זי מסכים געווען.

די טענה פון "נחת רוח עשיתי לבעלי"

ר' יואל אשר: אף על פי שקנו ממנה, אפילו מ'האט געמאכט אויף דעם א קנין, **הרי זו טורפת**, קען זי יא נאכדעם קומען און טורף זיין די קרקע פאר איר כתובה. פארוואס? אפילו זי האט געשריבן די אלע שיינע ווערטער, פארוואס? ווייל מיר זאגן, ס'איז אזא אומדנא וואס די חז"ל זאגן: **שלא כתבה לו**, זי האט אים נישט געשריבן, **אלא כדי שלא יהיה בינה ובין בעלה קטטה**. געווענליך ווען א פרוי שרייבט אזא זאך איז לאו דווקא זי האט עס געמיינט ערנסט, אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט אז ס'איז דא זאכן ווען מענטשן שרייבן, זיי מיינען נישט עכט. אהה. איז ווען א פרוי שרייבט אזא זאך טראכטן מיר אז ס'איז געווען פרעשור פון דעם מאן.

ר' יצחק: ס'איז נישט פרעשור, ס'איז נארמאל. זי איז דאך יעצט, שפעטער האט זי זיך גע'גט, אדער געשטארבן איז אן אנדער געשיכטע.

ר' יואל אשר: אבער ווען דו ווילסט זיך נישט

ר' יצחק: צעקריגן מיט דעם מאן.

ר' יואל אשר: דער מאן בעט זיך, איז נאו פראבלעם, איך טו עס.

ר' יצחק: ניין, מיר זאגן נישט אז זי האט עס געטוהן אנעסטלי, זי האט געשיקט אאוט אוו

ר' יואל אשר: איר פרי וויל האט זי געשיקט די ווערטער, זי האט געטוהן צוליב דעם מאן, **ויש לה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי**. יא, פרי וויל, אבער דער פרי וויל איז צוליב דעם מאן, זאל זיך נישט צעקריגן מיט איר. און ממילא האט זי נישט געמיינט עכט, האט זי נישט עכט מקבל געווען,

ר' יצחק: איז זי נישט עכט מוותר געווען. [[#3]] ניין.

דיסקוסיע: פארוואס איז עס נישט "דברים שבלב אינם דברים"?

ר' יואל אשר: אינטערעסאנט, ווייל געוועלך זאגן מיר אז דברים שבלב אינם דברים,

ר' יצחק: יא? ניין, דאס איז נאר זאכן וואס איז נישט קלאר.

ר' יואל אשר: זאכן וואס איז קלאר... אזוי? וועט ס'איז אן אומדנא המוכח,

ר' יצחק: רגלים לדבר? רגלים לדבר. ס'איז דא הלכות אין שולחן ערוך גאנצע סימנים פון זאכן וואס מענטשן מיינען נישט ערנסט, און דאס איז איינע פון זיי.

מ'דארף אלעמאל וויסן, וועט א מענטש האט חתונה געהאט, דו קענסט נישט עקספעקטן א פרוי זאל, אויב זי וויל איר בעיסיק,

דארפסט פארשטיין, ס'איז דאך דא א בעיסיק זכות פון א פרוי, זי קען גובה זיין א כתובה, ס'איז דא א שעבוד. קענסט נישט עקספעקטן אז דאס מיינט אז יעצט דארף זי זיך צעקריגן מיט איר מאן נאך ווען זיי לעבן גוט בחיים ושלום און זאגן: "ניין, איך לאז דיר נישט פארקויפן." ער איז א ביזנעסמאן, ער פארקויפט ריעל עסטעיט, זי גייט זיך אריינמישן יעצט? זי גייט זיך נישט אריינמישן. שפעטער, ווען זיי זענען שוין צעקריגט אדער געשטארבן, אוודאי מיינט זי דאס נישט, ס'איז נישט קיין אמת'דיגער וויתור עפעס אזא סארט זאך. רייט. [[#4]]

צוויי אופנים וואו דער וויתור פון דער פרוי איז יא חל

אופן א: ווען דער קונה מאכט קודם א קנין מיט דער פרוי פאר'ן פארקויף

ר' יצחק: אבער וואס? טאמער מ'גייט פארקערט. ס'איז דא אויף דעם אן עצה. טאמער מ'וויל יא,

ר' יואל אשר: קודם מאכט מען אויף אן אנדער סדר.

ר' יצחק: קודם גייט מען צו דער פרוי. נישט מ'גייט צו דעם מאן, דער מאן האט שוין פארקויפט, נאכדעם זאגט מען: "אה, כ'האב א פראבלעם, ווייסט וואס? כ'בין שוין מסכים." ניין, קודם גייט מען צו דער פרוי.

ר' יואל אשר: אבל באמת וואס ס'איז געטוהן געווארן, באמת ביים אנגרייטן דעם קנין **אם קנו מן האשה** אז דער מוכר, אז דער קונה האט געוואלט מאכן זיכער פארדעם אז די אשה זאגט זיך אפ פון דער קרקע. און ער האט געמאכט א קנין אויף דעם **תחילה שאין לה שעבוד על מקום זה,**

ר' יצחק: ואחר כך מכר אותו הבעל,

ר' יואל אשר: איז פשט אז ער האט עס געקויפט על דעת זה אז די פרוי האט טאקע מוותר געווען.

ר' יצחק: זי האט עס נישט מוותר געווען וועגן זיין מכירה, זי האט עס סתם אזוי מוותר געווען קודם,

ר' יואל אשר: און דעמאלטס, זי קען דא אויך זאגן נחת רוח פאר לבעלי אז ער זאל קענען טוהן וואס ער האט אפגעטוהן.

ר' יצחק: ניין, פארדעם, ער איז געגאנגען ער האט געערעדט

ר' יואל אשר: מיט איר פאר דער מכירה. ניין, איך ווייס נישט וועגן דעם, ווייל אין א פאל קען מען נישט זאגן נחת רוח עשיתי לבעלי לויט דעם וואס איך טראכט.

ר' יצחק: קוק אין דער משנה, דער לשון המשנה איז: **לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל, לקח מן האשה וחזר ולקח מן האיש מקחו קיים.** ס'הייסט קודם גייט ער צו דער פרוי. נישט אז דער מאן קומט, איך האב פארקויפט, און מ'איז נאכדעם געגאנגען צו איר,

ר' יואל אשר: ער גייט צו דער פרוי קודם.

ר' יצחק: ער מאכט א דיעל. פרויען מעגן מאכן דיעלס, יא? לאמיר פארשטיין. מסתמא האט זי באקומען עפעס פאר דעם, זי האט אים דעם שעבוד, ער האט איר געצאלט צען שקל, זאגט ווארף דיין שעבוד. זי האט נישט געטראכט אז זי גייט זיך גט'ן, ס'איז געווען, ס'האט זיך געלוינט, אזוי ווי זי קען פארקויפן די כתובה. ער האט געמאכט א דיעל מיט איר קודם, און זי האט מסכים געווען, נישט פאר איר מאן, נישט נאכדעם וואס דער מאן האט שוין פארקויפט. ער האט קודם געמאכט א דיעל מיט איר, דו קענסט מיר פארשטיין אפצוטרעטן פון דיין שעבוד אויף דעם וואס איך האב אויף... פארוואס? אפשר פאר... ער האט איר געצאלט. ס'איז נישט קיין חילוק פארוואס.

ר' יואל אשר: אקעי, אין אזא פאל **אינה טורפת** אותו

ר' יצחק: ווייל זי האט באמת מוותר געווען.

אופן ב: ווען די פרוי האט שוין ביי א פריערדיגן פארקויף אפגעזאגט איר מאן

ר' יואל אשר: זייער גוט. **וכן אם מכר הבעל,** דער מאן האט פארקויפט, **ואמר לאשתו לכתוב ללוקח דין ודברים אין לי עמך.** אין א פאל ווען דער מאן האט געבעטן די ווייב, שרייב פאר דעם לוקח די **דין ודברים אין לי עמך** אז דו ביסט מוותר. **ולא כתבה ולא הסכימה למעשיו, ונפסד המכר,** און טאקע ער האט נישט געקענט מאכן די דיעל. **וחזר הבעל ומכר לאיש אחר,** נאכדעם איז ער געגאנגען און ער האט פארקויפט פאר א צווייטן, **בין אותה השדה בין שדה אחרת.** און דא, **אחר שמכר הבעל,** נאכדעם וואס ער האט פארקויפט, האט זי מסכים געווען נאכדעם **למעשיו, וקנו מידה,** האט מען אפילו געמאכט א קנין **שאין לה שעבוד על שדה זו.**

ר' יצחק: מ'האט געדארפט מאכן א קנין, נאר אויב מ'האט געמאכט א קנין. יא.

ר' יואל אשר: איז אזא פרוי **אינה יכולה לטרוף.** פארוואס? ווייל די פרוי האט נישט דעם ארגומענט צו זאגן אז זי האט נישט געמיינט עכט. **שאינה יכולה לומר** איך האב עס נאר געטוהן וועגן **נחת רוח עשיתי לבעלי,** ווייל מיין מאן האט געמאכט פרעשורס, ס'איז דאך געווען שוין נאכ'ן פארקויפן.

ר' יצחק: פארוואס? **שהרי בראשונה,**

ר' יואל אשר: שהרי בראשונה, די פרוי האט דאך שוין דעמאנסטרעיטעד פריער ווען ס'איז געווען אן ענליכע מעשה, אז **כשלא רצת,** אז ווען זי האט נישט געוואלט, **לא הלכה כרצון בעלה.** זי האט דאך שוין געוויזן אז זי איז נישט אזא שוואכיטשקע פרוי וואס מאכט אייביג א נחת רוח לבעלה, אזוי ווי מיר האבן געלערנט: מהלך בתאוות לבו, ברוחו. יא, ביידע, אינדערהיים, ביזנעס, ווייס איך נישט ווי דא. אבער די פרוי ווייזט דאך אז זי איז נישט דער סארט מענטש.

דיסקוסיע: אינדיווידועלע אפשאצונג אין בית דין

ר' יואל אשר: זייער אינטערעסאנט. ס'איז נישט אזא... געווענליך חז"ל טוען עס נישט. געווענליך חז"ל זאגן אז דאס און דאס איז

דער כלל. דא מאכט מען, מ'קוקט אויף דער פרוי, איר... איז אייער אינדיווידזשועל רילעישענשיפ.

ר' יצחק: אקעי, און איך גלייב אז די הלכה איז עד היום הזה אז ס'קומען אין בית דין אויב ס'איז נוגע, און מ'זוכט אין דער סיטואציע צי ס'איז מסתבר אזוי צי אזוי. דאס איז נאר הגדרות כלליות,

ר' יואל אשר: און אזא פאל... אויב אין דזשענערעל די פרוי איז אייביג די מענעדזשער, זי איז די באס אינדערהיים, קען מען אייביג זאגן אפילו זי האט נאכנישט דעמאנסטרעיטעד איינמאל.

ר' יצחק: אקעי. ס'איז דא אזא מושג באופן כללי אין דעם... וואטעווער.

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם וויייטער. יא.

ר' יצחק: על כל פנים, ס'איז זייער אינטערעסאנט די הלכה. ביסט גערעכט אז פראקטיש אויף צו פסק'ענען איז מסתמא פעלט אויס צו וויסן ריעליטי, אבער די חכמים האבן געגעבן די פאר אופנים. יא? יא.

א מאן מיט צוויי פרויען וואו די ערשטע איז מוותר פאר'ן לוקח (א "מבוי סתום")

ר' יואל אשר: יעצט איז דא אן אינטערעסאנטע הלכה. נאך א הלכה ביי אזא מעשה פון א... וועו די פרוי איז מוותר.

ר' יצחק: ס'איז דא מ'גייט ווערן סטאק.

ר' יואל אשר: אקעי? און זיי וועלן זיך טרעפן ביי א פרשת דרכים וואס האט נישט קיין וועג ארויס. א מבוי סתום. **מי שהיו לו שתי נשים ומכר את שדהו,**

ר' יצחק: א מענטש האט צוויי פרויען,

ר' יואל אשר: און אויף ביידע האט ער א כתובה, און ער איז געגאנגען און

ר' יצחק: ער האט פארקויפט זיין פעלד. און איינער פון זיי...

ר' יואל אשר: איינער פון די קונים איז געגאנגען און ער האט געמאכט א קנין, **וקנה הלוקח מיד הראשונה,** ער האט געערעדט מיט דער ערשטער פרוי, די פרוי וואס האט די ערשטע כתובה, וואס האט דעם דין קדימה, און זי האט מקבל קנין געווען **שאין לה שעבוד על שדה זו,** אז זי האלט נישט א שעבוד אויף דעם פעלד, זי איז מוותר אויף איר שעבוד, אויף דעם אז דאס פעלד איז משועבד פאר איר כתובה, זי איז מוותר אויף דעם, **ואינה טורפת אותה מן הלוקח,** זי גייט נישט צוכאפן די קרקע פון דעם מענטש וואס קויפט עס, זי איז מוותר אויף דעם.

זאגט דער רמב"ם, מ'רעדט **והיה קנין המועיל,** באופן וועו ס'איז גוט, **שאינה יכולה לטעון בו נחת רוח עשיתי לבעלי,** נישט באופן מ'האט געמאכט וועו זי קען זאגן נחת רוח עשיתי לבעלי, נאר באופן וואס איז יא גוט. למשל מ'האט געמאכט נאך פאר, מ'איז געגאנגען קודם צו דער פרוי,

ר' יצחק: נאך פאר דעם מאן.

ר' יואל אשר: אדער זי איז אזא פרוי וואס מ'קען, וואטעווער. יא. **ואחר כך מת,** נאכדעם איז דער מאן געשטארבן, **או גירש,** דער מאן איז געשטארבן, און ביידע וועלן יעצט אויטאמאטיש אלמנות און בעטן זייער כתובה, אדער ער האט זיי ביידע גע'גט, איז אזוי:

השניה, די צווייטע פרוי, האט קיינמאל נישט מוותר געווען אויף דעם פעלד, זי איז **מוציאה מיד הלוקח,** זי קען גיין, דאס פעלד איז דאך אויך משועבד פאר איר כתובה, קען זי גיין און ארויסנעמען די כתובה פון די הענט פון דעם לוקח וואס האט אפגעקויפט דאס פעלד. פארוואס? **שהרי לא קנו מידה ללוקח,** זי האט קיינמאל נישט געמאכט א קנין אז זי איז מוותר אויף דעם פעלד.

אבער דא הייבט זיך אן טראבל. נאכדעם וואס זי גייט און זי איז מוציא פון דעם לוקח, קען קומען די ראשונה, די ערשטע פרוי, די וואס האט מוותר געווען פאר דעם לוקח, יעצט איז אבער שוין דאס פעלד נישט ביי דעם לוקח, ס'איז ביי דער צווייטער פרוי, די צווייטע כתובה, קען די ערשטע גיין און מוציא זיין דאס פעלד **מיד השניה, מפני שהיא קדמה.** זי קען זאגן איך האב די זכות קדימה אז וועו ס'איז דא א פעלד וואס איז נישט פארקויפט, אז וועו ס'איז דא א פעלד קום איך קודם, **ולא הסירה...** איי, האסט מסיר געווען דיין שעבוד, האסט מוותר געווען? כ'האב נישט מוותר געווען פאר דיר, כ'האב נאר מוותר געווען פאר דעם לוקח. ס'הייסט מ'קען וועו זאגן זי האט פארלוירן דעם קשר צו דעם פעלד. ניין, איך האב נישט פארלוירן מיין קשר צו דעם פעלד.

ר' יצחק: ניין, זי האט יא פארלוירן דעם קשר צו דעם פעלד וועו ס'איז ביי דעם לוקח, אבער וועו ס'איז ביי איר, יעצט איז דא ביי איר.

ר' יואל אשר: אויב וואלט עס געגאנגען פון דעם לוקח דירעקט צו איר,

ר' יצחק: וואלט עס איר... ס'גייט צו איר, ס'גייט צו איר!

חוזרות חלילה

ר' יואל אשר: מפני שהיא קדמה. זי קען זאגן: איך האב די זכות קדימה, אז וועו ס'איז דא א פעלד – ס'איז נישט פארקויפט – וועו ס'איז דא א פעלד, קום איך קודם. **ולא הסירה שעבודה אלא מפני הלוקח.** איי, האסט מוותר געווען דיין שעבוד, דו האסט מוותר געווען? איך האב נישט מוותר געווען פאר דיר, איך האב נאר מוותר געווען פאר דעם לוקח. דאס הייסט, מ'קען וועו זאגן זי האט פארלוירן קשר צו דעם פעלד. ניין, איך האב נישט פארלוירן מיין קשר צו דעם פעלד.

ר' יצחק: ניין, זי האט יא. דער קשר פעלט וועו ס'איז ביי דעם לוקח, אבער וועו ס'איז ביי דיר, יעצט איז דא ביי דיר.

ר' יואל אשר: אויב וואלט עס געגאנגען פון דעם לוקח דירעקט צו איר, וואלט עס נישט צו איר.

ר' יצחק: ס'גייט צו איר. די ערשטע קען נישט נעמען פון דעם לוקח גארנישט.

ר' יואל אשר: דו מוזט דאך אבער נאך אלץ זאגן, אז וועט ס'קומט אן צו איר איז עס נאך אזוי ווי דעם מאנ'ס נכסים.

ר' יצחק: יא, יא, אוודאי, זי האט באקומען א חזקה. אקעי.

ר' יואל אשר: קען דאך זיין ס'איז נישט דעם מאנ'ס נכסים, ווייל יעצט וועט זי האט עס גובה געווען איז זי געווען די איינציגסטע וואס קומט צו איר דעם מאנ'ס נכסים. זאגן מיר נישט אזוי.

ר' יצחק: וואס שטייט דא? וואס געשעט?

ר' יואל אשר: ס'איז עניוועס, בלייבט מען סטאק. **וכשתחזור השדה לראשונה**, קען דאך קומען דער לוקח און צוכאפן פון איר. ס'געשעט אוטאמעטיקלי? **מוציאה הלוקח מידה**, מ'מאכט דאך קלאר אז ס'איז נישט דא קיין וועג ארויס דא. **מוציאה מידה, שהרי קנו מידה לו.** אזוי ווי דער ערשטער לוקח קען זאגן: דו האסט מיר מוותר געווען אויף דעם פעלד. אהא. אבער דעמאלטס קען קומען די צווייטע נאכאמאל ארויסכאפן פון די לקוחות. סאו ס'איז נישטא קיין וועג ארויס, סאו וואס דארף מען טוהן?

ר' יצחק: וחוזרות חלילה, ס'דרייט זיך אין א דריידל.

ר' יואל אשר: יא, און מ'קען פון דעם דזשענערעיטן עלעקטריק. **עד שיעשו פשרה ביניהם.**

ר' יצחק: בקיצור, זיי, די צוויי פרויען, וועלן זיך דארפן אן עצה געבן.

שמועס: צי דער גלגל החוזר ארבעט אויטאמאטיש און דער כלל פון מושכלות ומפורסמות

ר' יואל אשר: זיי וועלן זיך דארפן אן עצה געבן. אבער ס'איז טאקע ממש אינטערעסאנט: אויב זאגן מיר אז אלעס ארבעט אויטאמאטיש אזוי ווי ס'זעט דא אויס, וואלט איך געדארפט אויך זאגן אז ס'ארבעט אויטאמאטיש אז וואנס ס'גייט ארויס פון דעם לוקח גייט עס צו דער צווייטער פרוי, ווייל זי איז דער וואס האט עס תובע געווען, און ווייל די ערשטע פרוי האט שוין מוותר געווען אויף דעם.

ר' יצחק: ס'גייט צו דער כתובה. יא, די צווייטע פרוי האט נישט מיט דעם לוקח גארנישט.

ר' יואל אשר: פארוואס זאגסטו אז ס'איז דא א רשות וואס הייסט כתובה? ס'איז נישטא מער קיין כתובה. די כתובה איז שוין אויסגע'פסק'נט, ווייל די ערשטע פרוי האט מוותר געווען. די צווייטע פרוי קען עס יא באקומען.

ר' יצחק: און זי באקומט עס. זי האט נישט מוותר געווען אויף איר כתובה, זי האט מוותר געווען אויף דער קרקע, און די קרקע איז די איינציגסטע קרקע וואס ער האט. ניין, ניין, זי האט געמאכט א דיל מיט דעם לוקח, זי האט נישט מוותר געווען אויף קיין קרקע. זי האט געמאכט א דיל מיט דעם לוקח אז זי גייט נישט נעמען פון אים. איך הער, איך הער. איך ברענג נאר ארויס א נקודה.

על כל הלכה ביידע פרויען... איך וויל זאגן א כלל, איך האב שוין געזאגט, מ'איז שוין אפאר וואכן געגאנגען און נישט דערמאנט דעם כלל. דער רמב"ם זאגט אין כמה וכמה פלעצער, אז כל התורה כולה חוץ פון אנכי ולא יהיה לך איז מכת המפורסמות והמקובלות, לא המושכלות.

וואס מיינט דאס? מושכלות מיינט אמת לאמיתו, וואס מ'קען נישט זאגן אנדערש – אז ס'איז דא איין גאט און נישט צוויי. ווער ס'זאגט אנדערש איז א טועה גמור; מ'דארף זיך דינגען מיט אים, אבער ער איז א טעות. די אלע אנדערע הלכות חוץ פון דעם, זאגט דער רב, הייסט מפורסמות. וואס מיינט מפורסמות? אז עס וואלט געקענט זיין אנדערש.

ממילא צו טרעפן א הלכה און זאגן אז איך וואלט געקענט טראכטן אנדערש איז בכלל נישט קיין חכמה. די חכמה איז בכלל אויב מ'קען נישט טראכטן אנדערש, דאס הייסט, אויב מ'קען בכלל נישט אזוי טראכטן – ס'איז דא אזוי ווי פרה אדומה, אזא מטהר טמאים ומטמא טהורים, איז א סתירה – דאס איז א קשיא וואס מ'דארף פארענטפערן. אויב דו קענסט מסביר זיין עני הלכות, איז גענוג מסביר צו זיין אז ס'קען יא אזוי זיין, אז מ'זאל זיין העפי, ווייל כמעט יעדע סינגל הלכה וואלט געקענט זיין אנדערש. נישט געפערליך.

ר' יואל אשר: און מ'שארפט נאר אויס די נקודה. ס'איז נאר א וועג פון אויסשארפן די נקודה.

ר' יצחק: יא, יא. ניין, איך זאג... איך וויל ארויפברענגען א וויכטיגן יסוד: ספעשל וואס איז מיר אינטערעסאנט איז,

ר' יואל אשר: ווייל וועט דו זאגסט...

ר' יצחק: האסט געזאגט אז דאס ארבעט אין סעקונדעס, איז פשט אזוי ווי עס ארבעט אטאמעטיק. ניין, ס'מיינט נאר צו זאגן, אז דא איז דא אן אינטערעסאנטע סיטואציע פון אזוי ווי א תביעה, וואס דער וואס האט די רעכט האט נישט די רעכט, און דער וואס האט נישט די רעכט האט יא די רעכט. ס'איז עפעס אזא, דער גאנצער דריידל-וועג פון אויסזאגן עס איז א פאראדאקס, ביי דע וועי... א פאראדאקס אין הלכה... ס'האט עפעס א לומד'ישן לשון, יא? די לומדים האבן, ס'איז דא א שני הפכים בנושא אחד, א גלגל החוזר, אבער ס'איז נישט עכט א גלגל החוזר, פארשטייסט וואס איך מיין? איך קען טראכטן פון אנדערע... איך האב נישט יעצט אויף דער מינוט, אבער איך געדענק אז ס'איז דא וועגן צו טראכטן אנדערע אזעלכע סארט קעיסעס וואס זענען ענליכע פראבלעם.

ר' יואל אשר: און די שאלה איז דא, וועט ס'שטייט "**מוציאה הלוקח מידה**", מיינט עס טאקע אז ס'געשעט אויטאמאטיש,

ר' יצחק: אדער ער מיינט צו זאגן, ס'קען דאך געשען, אז דער לוקח קען קומען... ער טוט נישט גארנישט, און אויב דער לוקח גייט אוועק פון דעם,

ר' יואל אשר: איז דאך גוט, האט עס די ערשטע יעצט.

ר' יצחק: בקיצור, נאו פראבלעם, זיי דארפן נישט...

ר' יואל אשר: ס'איז נישט פשט אז ס'געשעט אויטאמאטיש. ס'איז נישט פשט אז בית דין...

ר' יצחק: דער פאראדאקס-פשט איז דא, אז דו האסט א רעכט צו נעמען פון דעם פעלד, אבער דו האסט נישט קיין רעכט צו נעמען פאר דער כתובה. דאס איז דער בעיסיק פראבלעם.

האסט גערעכט. ר' יואל דוד שאול זאגט, אז כ'קען זאגן אז דער וועג וואס ס'האט גענומען, איך האב פארקערט... ווייל ס'נעמט נישט קיין צייט, די אלע זאכן נעמען נישט קיין צייט, קענסטו דאס נישט זאגן. דאס איז כאילו די ריזענינג. אויב מ'צעטיילט די כתובה דארף עס גיין פאר דער ערשטער און נישט פאר דער צווייטער, גראדע די ערשטע האט... דו האסט גערעכט. בקיצור, מ'וואלט געקענט טראכטן אנדערש. איך בין מסכים.

די הלכות פון אן אלמנה און א גרושה וואס פארקויפן קרקע פאר זייער כתובה

ר' יצחק: אקעי, יעצט. לערן אונז וויאזוי ס'ארבעט דאס וואס מען פארקויפט דאס פעלד. און ס'איז דא פרטים וואס מ'האט שוין געלערנט אביסל, ס'איז דא אזא זאך א הכרזה, ס'איז דא וועגן וואס מ'קען מאכן מער געלט, ס'איז דא ווייניגער געלט, דארף מען וויסן די הלכות פון דעם.

אלמנה מוכרת שלא בבית דין מומחין

ר' יואל אשר: שוין. **אלמנה**, א פרוי איז אן אלמנה, **בין מן האירוסין בין מן הנשואין**, סיי אן אלמנה וואס האט שוין חתונה געהאט, סיי אן אלמנה וואס האט נאר געהאט קידושין,

ר' יצחק: אהה.

ר' יואל אשר: און יעצט איז דער מאן געשטארבן און זי וויל נעמען כתובה. **נשבעת**, דארף זי שווערן, אזוי ווי זיי האבן געלערנט אז אן אלמנה דארף אייביג שווערן צו די יתומים, שבועת היתומים, **ומוכרת**, און נאכדעם קען זי גיין פארקויפן **מקרקע בעלה ונפרעת כתובתה**, זי באקומט באצאלט די כתובה. אהה.

וויאזוי קען זי טוהן דאס פארקויפן? איז **בין בבית דין**, ס'איז דא פלעצער וואו מ'קען פאדערן אז דער בית דין מומחין דארף באגלייטן די מכירה, צו מאכן זיכער אז דו ביסט נישט מזלזל אין יענעמ'ס געלט וכדומה. אהה. אבער דא קען זי

ר' יצחק: טוהן **בין בבית דין מומחין**,

ר' יואל אשר: ס'איז דא קרקעות, ריעל עסטעיט מומחה, רייט? רייט, סיי א בית דין וואס זענען מומחין לענין זה פון א בית דין וואס זענען מומחין אין קרקעות, **בין שלא בבית דין מומחין**, אבער דאס איז דאן, **והוא שיהיו השלשה אנשים נאמנים ויודעים בשומת הקרקע.** אהה. נישט ממש מומחין, אבער עט ליסט זאלן זיי וויסן אביסל, און זיין אנשים נאמנים.

ר' יצחק: אפשר דארפן זיי נישט וויסן די הלכות, מען דארף נאר זיין גלייכע מענטשן וואס... מיינט, אה טאקע כ'האב געמאכט א טעות, מומחין מיינט אז זיי קענען חושן משפט, אבער זיי וויסן אפשר מומחין,

ר' יואל אשר: מומחין זענען דער בית דין וואס איז מושלמים, וואס קען אלעס. זאג איך אז עס דארף נישט זיין אז די מומחין מוזן קענען אלעס, אבער עט ליסט דאס זאל מען זייער גוט קענען.

ר' יצחק: אבער בית דין, איי, כ'מיין ער ברענגט אז ס'איז דא א חילוק, ער ברענגט אז אין דער גמרא שטייט אז ס'איז דא א חילוק פון בית דין און מומחין. ס'הייסט, ס'איז דא אזא זאך: **אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין.** גיין אין בית דין, אין קאורט, כ'ווייס נישט צי ס'איז דא אזא זאך א בית דין, איז כאילו א בזיון; זי דארף גיין אין קאורט צו נעמען דעם מאנ'ס געלט, דאס איז בושות. צו גיין צו די אפרעיזער...

ר' יואל אשר: פריער געזען ביי דער שבועה איז דאס אויך בושות, יא?

ר' יצחק: רייט, רייט, אויך געזען אזא זאך. ס'איז געווארן בושות.

ר' יואל אשר: אויך געזען אזא זאך.

ר' יצחק: יא. בקיצור, ס'איז נישט געשטאנען, דו האסט געזאגט, כ'ווייס נישט, אפשר ערגעץ האסטו געזען אז ס'שטייט. על כל פנים, בית דין איז נישט קיין וועג. אבער סתם צו גיין צו א ועד פון דריי אפרעיזערס, יא, וואס זיי פארשטייען און ס'איז נישט קיין פראבלעם. סאו ממילא דאס איז דער דין פון אן אלמנה, אז זי דארף מאכן א שבועה טאקע אזוי ווי זיי האבן געלערנט פריער, אבער זיי דארפן נישט קיין בית דין מומחין.

ר' יואל אשר: יא? רייט? אבער די דריי מענטשן דארפן אבער זיין נאמנים, אוודאי. **ויודעים בשומת הקרקע**, זיי ווייסן וויאזוי מ'שאצט אפ קרקע.

ר' יצחק: דער עיקר איז אז זיי זענען נישט קיין בית דין, א בית דין איז א פראבלעם.

אחריות המכר על נכסי יתומים

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: "**ואחריות המכר על נכסי יתומים**".

ר' יצחק: וואס מיינט אחריות המכר? אחריות המכר איז דאך טייטש, אויף אידיש, די אינשורענס, יא? יעדעס מאל וואס מ'קויפט ריעל עסטעיט, דארף מען קויפן ריעל עסטעיט אינשורענס. פארוואס? ווייל טאמער ס'קומט איינער און זאגט אז ער האט א ליען אויף דער פראפערטי, דארף מען דאך גיין צו אים. סאו אלעמאל איז דא איינער וואס נעמט זיך אונטער די אחריות פונעם מכר. איז דא, די אחריות המכר איז נישט אויף דער אשה, נאר אויף די יתומים.

ר' יואל אשר: ווייל די אשה דארף דאך באקומען באצאלט. אויב די אשה גייט נישט קענען האלטן דאס געלט, ווייל מ'גייט צוריק צונעמען פון איר, ווייל די קרקע באלאנגט...

ר' יצחק: איז שוין אמת'דיג משועבד פאר א חוב,

ר' יואל אשר: גייט זי דאך קענען צוריקקומען צו די יתומים און נעמען פון אנדערע נכסים וואס דער מאן האט איבערגעלאזט כתובה. ווייל די אחריות האבן זיי, נכסי יתומים, אז אויב ס'ארבעט

זיך נישט אויס זאלן זיי דארפן געבן פון אנדערע נכסים וואס זיי האבן געירשנ'ט. דאס איז אן אלמנה.

גרושה מוכרת בבית דין מומחין ובהכרזה

ר' יואל אשר: **"אבל הגרושה"**, וואס זי שוועדט נישט, **"לא תמכור אלא בבית דין מומחין"**. זי זאל אבער פארקויפן בבית דין מומחין,

ר' יצחק: ווייל א גרושה קעירט איר נישט אז זי זאל דארפן גיין אין בית דין.

ר' יואל אשר: מ'שוינט איר נישט אזוי שטארק.

ר' יצחק: דער מאן שוינט איר נישט, מ'רעדט פון זיין געלט.

ר' יואל אשר: טייטש מער אז דער מאן איז נישט מוותר נאר

ר' יצחק: באופן אז דער

ר' יואל אשר: מאן קען פאדערן דעם סטריקטן, העכסטן לעוועל, העכסטן סטאנדערד.

און מיט דעם קומט מיט נאך א הלכה, אז ווען מ'פארקויפט פאר א בית דין מומחה וואס האט א דין בית דין: **"וכל המוכרת בבית דין לא תמכור אלא בהכרזה"**. זי קען פאדערן אז דער בית דין דארף פארדעם מכריז זיין אז מ'גייט פארקויפן דאס, און אזוי צו מאכן זיכער אז זי באקומט דאס בעסטע פאר איר געלט וכדומה. וואס איז די הכרזה? די הכרזה איז נאך א וועג צו פארזיכערן דעם בעסטן קנין.

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם, אויב דו ווייסט נישט וואס דאס איז,

ר' יואל אשר: **"ובהלכות הלואה יתבאר משפט מכירת בית דין היאך היא"**, וויאזוי ארבעטן די דינים פון מוכרת בבית דין. בעצם דער רמב"ם האט עס שוין געקענט זאגן פריער ביי די ווערטער "בית דין יורדין לנכסיו",

ר' יצחק: איז דאך אויך פארקויפט מען. יא,

ר' יואל אשר: א פאר מאל געהאט בית דין יורדין לנכסיו, יא.

דיוק אין דעם לשון פונעם רמב"ם ביי מוכרת שלא בבית דין

ר' יואל אשר: **"אבל המוכרת שלא בבית דין"**, ווען זי פארקויפט שלא בבית דין, אזוי ווי ביי דעם ערשטן פאל ביי דער אלמנה, **"אינה צריכה הכרזה ואף על פי שהן שלשה נאמנים ויודעים השומא"**. ס'הייסט, אפילו דאס פאדערט מען יא – יא דאס וואס ער מיינט? – אפילו ווען מ'פאדערט יא ס'זאל זיין שלשה נאמנים ויודעים השומא, אבער הכרזה דארף מען נישט.

ר' יצחק: אהה, ניין, ער טענה'ט אז מ'קען מיינען מ'דארף דאך יא דריי מענטשן, וואס איז בעצם א בית דין. ניין, בית דין, דער דין פון הכרזה פון בית דין איז דוקא ווען מ'גייט צו דעם אפיציעלן בית דין. איך מיין אז ס'איז אזוי ווי א...

ר' יואל אשר: זיין לשון איז אינטערעסאנט. אפילו האסטו יא מחמיר געווען אז ס'דארף עט ליסט זיין שלשה נאמנים, וועסטו מיינען אז דאס הייסט א בית דין, אבער א הכרזה דארף עס נישט.

ר' יצחק: איך מיין אז דער שכל איז פשוט. בית דין איז אזוי ווי דו האסט געזאגט פריער, וויאזוי הייסט עס? א פארקלאוזשער. מ'גייט צו דער פארקלאוזשער, איז דאך פשט אז ס'איז אזוי ווי א מכירה, מענטשן מיינען ס'איז נישט קיין געהעריגע מכירה. ס'איז דאך אזוי ווי מער א... וויאזוי זאגסטו? ס'איז אזוי ווי א... מ'כאפט ארויס. מענטשן כאפן פאר ביליג, איז פארדעם קעגן דעם קומט די נושא פון א הכרזה. סתם א מענטש פארקויפט, מסתמא וועט שוין דער מענטש אליין צוגעבן אז ס'זאל זיין א גוטער פרייז.

ר' יואל אשר: אבער זיין לשון איז זייער ווירד, יא? ער זאגט: **המוכרת שלא בבית דין אינה צריכה הכרזה.** זאגט ער: אה, הגם ס'איז דאך יא א בית דין? זיין לשון איז אז ס'איז נישט קיין בית דין. דאס איז וואס ער מיינט צו זאגן. יא, פיין. ער גיט שוין זיין ענטפער אין דער פרעימינג פון דער שאלה,

ר' יצחק: יא? יא, ניין, וואלסט געקענט זאגן אז דאס האט א דין פון מכירת הבית דין, קא משמע לן אז ס'האט נישט.

אן אלמנה וואס פארקויפט אליין – בינה לבין עצמה

ר' יצחק: אקעי, יעצט גייען מיר לערנען וואס געשעט אז זי האט פארקויפט, איז זי טאקע באקומען געווארן דאס ראנג געלט – זי האט באקומען צופיל געלט, צו ווייניג געלט – וואס געשעט?

ר' יואל אשר: זאגט ער: **אלמנה שמכרה קרקע בכתובתה בינה לבין עצמה**, זי איז געגאנגען אליין און פארקויפט, איז **אם מכרה שוה בשוה**, אויב דאס וואס זי האט פארקויפט איז געווען דער ריכטיגער פרייז – זי איז נישט געגאנגען מיט בית דין עט אל, זי האט פארקויפט אליין – איז אויב האט זי פארקויפט מיט דעם ריכטיגן פרייז שוה בשוה, איז **מכרה קיים, ונשבעת שבועת אלמנה אחר שמכרה.** נאכ'ן פארקויפן דארף זי מאכן א שבועת אלמנה אז דאס געלט איז טאקע אירס און דער מאן האט איר קיינמאל נישט מוחל געווען, און אזוי ווייטער.

זאגט דער רמב"ם: **והוא שמכרה לאחר**, דאס איז נאר אויב זי האט גענומען קרקע און זי האט עס פארקויפט פאר א דריטן מענטש. פאר א דריטן מענטש און געניצט דאס געלט, אבער

ר' יואל אשר: **אם מכרה שוה בשוה**, אויב דאס וואס זי האט פארקויפט איז געווען דער ריכטיגער פרייז, זי איז נישט געגאנגען צו בית דין, זי האט פארקויפט אליין. אויב האט זי פארקויפט מיט דעם ריכטיגן פרייז **שוה בשוה**, איז דער **מכר קיים. ונשבעת שבועת אלמנה אחר שמכרה**, נאכ'ן פארקויפן דארף זי מאכן א שבועת אלמנה אז דאס געלט איז טאקע אירס, אז דער מאן האט איר קיינמאל נישט מוחל געווען, און אזוי ווייטער.

וואס זאגט דער רמב"ם? **והוא שמכרה לאחר**, דאס איז נאר זי האט גענומען קרקע און זי האט

ר' יצחק: עס פארקויפט פאר

ר' יואל אשר: א דריטן מענטש און געניצט דאס געלט. **אבל אם שמה לעצמה**, זי האט אפגעשאצט די ווערד און זי נעמט עס פאר זיך, **לא עשת כלום, ואפילו הכריזה**, האט זי גארנישט

אויפגעטוהן. זי קען נישט כאפן אזוי מיט דעם מאכן א שומא, א הכרזה. אפילו אויב זי האט געמאכט א הכרזה.

ס'איז זייער ענליך צו דעם וואס דער רמב"ם האט געזאגט, אז א שותף קען נישט ארויסכאפן זאגן "דאס און דאס קומט זיך מיר" אן זיך געהעריג צוטיילן, געדענקסט? אין קידושין איז געווען אזא הלכה. די פרוי מיינט זי מאכט א שומא, אפילו אויב איר שומא איז געראכט, האנדלסטו דא קעגן די אנדערע יורשים, דארף מען עס אויסרעכענען. מ'קען נישט כאפן, ס'איז נישט קיין כאפצום דא. יא.

מכרה שוה מאה במאתים או שוה מאתים במאה

ר' יואל אשר: היתה כתובתה מאתים, ומכרה שוה מאה במאתים, וואס טוט זיך אין אזא פאל? א פרוי האט א כתובה פון מאתים, און זי האט עפעס פון דעם מאן, א קרקע וואס אונז ווייסן דרך העולם איז אז ס'איז ווערד א הונדערט, און זי האט געמענעדזשד צו באקומען דערויף צוויי הונדערט. זי האט א גוטן פיסקל, א גוטע סעילס לעידי, זי האט געכאפט פאר דעם צוויי הונדערט.

או שוה מאתים במאה, אדער פארקערט, זי האט גענומען עפעס וואס איז ווערד מאתים, און זי האט נישט געמאכט קיין גוטן דיעל, זי האט עס פארקויפט פאר הונדערט. איז ביי ביידע פעלער זאגן אונז: **נתקבלה כתובתה**, זי האט שוין באקומען איר כתובה.

ביי ביידע פעלער וואלט זי געקענט טענה'ן אז ס'קומט זיך איר נאך א הונדערטער, פאר צוויי פארקערטע סיבות:

* וועז זי האט געכאפט צוויי הונדערט פון א זאך וואס איז ווערד הונדערט, קען זי זאגן: דער מאן האט מיר נאר געגעבן הונדערט. דאס וואס איך האב געמענעדזשד צו אים גוט פארקויפן איז מיין אייגנס, ס'איז שוין אזוי ווי מציאתה, וואס יעצט בין איך שוין אן אלמנה איז מיין אייגנס.

* און די זעלבע זאך פארקערט קען זי טענה'ן: איך האב דאך נאר באקומען א הונדערט, ווייל כ'האב דאך נישט באקומען העלפט, כ'האב דאך נישט געקענט פארקויפן פאר מער ווי הונדערט.

למעשה האסטו ארויסגענומען פון דיין מאן א הונדערט, האסט ארויסגענומען צוויי הונדערט. ס'איז אביסל א שטיקל וואן-סיידעדיגער פסק, אבער ביי ביידע פעלער זאגט מען נתקבלה. איר פאלט. ניין, אבער ביי מכרה שוה מאתים במאה וואלט זי געקענט זאגן כ'האב דאך נאר

ר' יצחק: באקומען פון מיין מאן א הונדערטער.

ר' יואל אשר: זעסט דאך אז ביי

ר' יצחק: שוה מאתים במאה

ר' יואל אשר: זאגסטו: למעשה האסטו מיר גענומען א צוויי הונדערטער. זי האט נישט געדארפט פארקויפן, זי האט געדארפט גיין צו בית דין.

ר' יצחק: אקעי יא, כ'זאג נאר מ'קען עס יא גוט מסביר זיין. ביידע וועגן האסטו באקומען. **ואין לה כלום. ובלבד שתשבע שבועת אלמנה,**

ר' יואל אשר: זי דארף אבער שווערן א שבועת אלמנה,

ר' יצחק: אז וואס? יא, פארוואס דארף זי א שבועה? יעדע אלמנה דארף באקומען א שבועה. זי דארף ענייוועי מאכן א שבועה.

ר' יואל אשר: ס'האט נישט צו טוהן מיט גארנישט.

ר' יצחק: וואס מיט דער מכירה? שבועת אלמנה דארף זי אלעמאל מאכן, כאילו נאכ'ן פארקויפן יא.

מכרה שוה מאה ודינר במאה

ר' יואל אשר: היתה כתובתה מאה, ומכרה שוה מאה ודינר במאה, דעמאלטס **מכרה בטל**.

ר' יצחק: דעמאלטס איז מכרה בטל. ווייל זי האט פארקויפט ווייניגער ווי ס'לוינט זיך, פארשטייסט?

ר' יואל אשר: טאמער זי האט פארקויפט,

ר' יצחק: טאמער נאכאמאל אויב זי האט פארקויפט מכרה בטל ווייל דער

ר' יואל אשר: לעצטער דינר האט זי געגומען איבער איר כתובה,

ר' יצחק: איר לאס, זי האט פארקויפט במאה. אבער זי האט פארדינט מאה. דער

ר' יואל אשר: דינר איז בכלל נישט אירס,

ר' יצחק: דער גאנצער מכר איז בטל. פון וואו האט זי געגומען דעם עקסטערן דינר?

ר' יואל אשר: פארוואס קען זי נישט זאגן: "כ'וועל צוריקגעבן א דינר פאר מיין מאנ'ס ירושה"? אפשר קען זי.

ר' יצחק: א מכירה, זי האט נישט קיין רעכט צו מאכן די גאנצע מכירה.

ר' יואל אשר: יא באט אקעי, איך געב דאך יעצט צוריק דעם דינר, פארוואס דארפסטו יעצט מבטל זיין?

ר' יצחק: אפילו אמרה,

ר' יואל אשר: אפילו אמרה אני אחזיר את הדינר ליורשים איז **מכרה בטל**.

ר' יצחק: ניין, ווייל זי האט נישט געהאט קיין רעכט, זי האט נישט קיין רעכט בכלל צו טוהן אזא זאך. זי האט קוים א רעכט בכלל אליינס פארקויפן סתם,

ר' יואל אשר: בדרך כלל דארף מען גיין

ר' יצחק: אין בית דין, זי דארף באקומען רשות אין בית דין דריי מומחים,

ר' יואל אשר: זי האט געדארפט באקומען רשות פאר דעם, זי האט געטוהן שלא ביושר איז פארלירט זי עס.

ר' יצחק: אויב זי האט באקומען

ר' יואל אשר: ניין, מכרה בטל מיינט זי גייט יעצט פריש באקומען. יא, דער מכר איז בטל, יעצט גייט זי צו צו די יורשים און בעט די כתובה.

היתה כתובתה ארבע מאות זוז ומכרה לזה במנה ולזה במנה ולזה במנה שוה בשוה, ולאחרון – זי האט פארקויפט אין פיר אנדערע פלעצער די קרקעות, און נאר פאר דעם לעצטן מענטש האט זי געטוהן דעם שווינדל, די זאך אז זי האט ארויסגערוקט איין דינר פון די יורשים, זי האט פארקויפט אביסל מער ווי א מאה (**שוה מנה ודינר במנה**). זאגט מען נישט אז אלע אירע מכירות זענען געווארן בטל, ווייל מען מאכט נישט דערפון איין טאטאל. מ'וואלט געקענט זאגן אז אין טאטאל אלעס האט זי באשווינדלט דעם מאנ'ס יורשים – ס'ארבעט נישט אזוי. מ'זאגט **של אחרון בטל**, ווייל אין דעם מקח וואס אין יענעם מקח האט זי ארויסגענומען שלא ברשות געלט, יענער מקח איז בטל, אבער די אלע אנדערע (**ושל כולם קיים**)

ר' יצחק: פריערדיגע מקחים זענען קיים.

ר' יואל אשר: איז אזוי. גוט.

א פרוי וואס פארקויפט אדער גיט אוועק איר כתובה (הלכה ט"ז, י"ז, י"ח)

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם א נייע

ר' יצחק: הלכה. עד כאן האט מען געלערנט וועגן וויאזוי מ'קען פארקויפן די קרקע פאר דער כתובה, יעצט גייען מיר אונז לערנען וויאזוי זי קען אליין פארקויפן, וואס געשעט. מ'האט שוין געלערנט וועגן דעם געווסע הלכות, יעצט גייען מיר לערנען וועז זי פארקויפט אליינס איר כתובה, ס'הייסט וועז דער מאן לעבט נאך און זי פארקויפט דעם זכות וואס געשעט, יא? יא. ס'האבן מיר געלערנט אז ער דארף מאכן נאך א כתובה.

ר' יואל אשר: יא, יענץ איז נישט מדין חושן משפט, יענץ איז מדין תקנת חכמים פון א כתובה, יא.

זאגט דער רמב"ם: **יש לאשה**, א פרוי האט א רעכט **למכור כתובתה**, צו פארקויפן איר כתובה אייביג – וואס הייסט, טייטש נאך וועז דער מאן לעבט אדער וואס? – **או ליתנה במתנה.**

ר' יצחק: אם מת הבעל או גירשה,

ר' יואל אשר: איז **יבוא הלז**, זאל קומען דער מענטש וואס האט דאס געקויפט אדער וואס האט באקומען די מתנה, **ויטול**, ער זאל נעמען. **ואם מתה היא בחיי בעלה**, אויב זי איז געשטארבן בחיי בעלה איז דאך נישטא קיין כתובה. **או קודם שנשבעה**, אדער איז זי געשטארבן פאר מ'האט געשוואירן, אזוי ווי מ'האט געלערנט אז פאר'ן שווערן האט זי נאך גארנישט געירש'נט, האט זי נאך גארנישט באקומען כתובה – נישט געירש'נט, באקומען, יא. יא, נאך גארנישט באקומען – איז **אין לו כלום**, באקומט נישט דער מענטש. דער מענטש קען נישט קומען זאגן: "אה, זי איז געשטארבן, אבער איך לעב דאך!" דו ביסט נישט דא קיין מאן דאמר,

ר' יצחק: דו באקומסט נאר נאכדעם וואס זי באקומט.

פארקויפן א חלק פון דער כתובה, אדער גובה זיין אין חלקים

ר' יואל אשר: רייט, ווערי גוד. **הרי שמכרה**, וואס טוט זיך אין אזא פאל? א פרוי האט פארקויפט א חלק פון דער כתובה, אדער האט זי ממשכן געווען (**או משכנה**), זי האט געגומען א חוב אקעגן א חלק פון דער כתובה און זי האט געמאכט די כתובה א משכון, אדער זי האט (**או נתנה**)

ר' יצחק: אוועקגעגעבן **לאחר** פאר אנדערע מענטשן **מקצתה,**

ר' יואל אשר: און יעצט האט זי באקומען א פעלד פון איר מאנ'ס כתובה, איז **מוכרת**, קען זי פארקויפן, זאל זי פארקויפן **מקרקע בעלה** פאר דער כתובה (**לכתובתה**),

ר' יצחק: ותגבה השאר. דאס רעסט, זי פארלירט נישט דאס רעסט, בעיסיקלי. רייט. **בין** – ס'איז נישט קיין חידוש לכאורה.

ר' יואל אשר: טייטש זי דארף אוועקגעבן פאר דעם וואס זי האט פארקויפט, אבער דאס איבריגע גייט צו איר, מ'זאגט נישט אז...

ר' יצחק: יא, אקעי. יא, איך האב נישט קלאר וואס איז דער חידוש.

ר' יואל אשר: אקעי, **בין בבית דין מומחין בין בשלשה נאמנין,** דער אופן פון א מכירה קען גיין אזוי ווי מ'האט פריער געלערנט, עס קען גיין מיט מומחין אדער מיט נאמנין.

ר' יצחק: אה, ס'הייסט ס'איז דא וואס זאגן אז אויב זי האט פארקויפט א חלק דעמאלטס מוז שוין יא א בית דין עס פארקויפן. דער רמב"ם זאגט ניין, אפילו זי האט שוין פארקויפט פאר א צווייטן דארף זי נאר דעם דין שלשה נאמנין.

ר' יואל אשר: רייט. זאגט דער רמב"ם: **ומוכרת לכתובתה אפילו בפעמים רבות,** זי מעג פארקויפן איר כתובה, זי דארף נישט פארקויפן אויף איינמאל – נישט איר כתובה, פאר איר כתובה יעצט.

ר' יצחק: פאר איר כתובה, זי מעג פארקויפן פון איר מאן, נאך א שטיקל פון איר מאנ'ס קרקע, נאך א שטיקל, **אפילו בפעמים רבות בין בבית**

ר' יואל אשר: דין בין בשלשה נאמנים ויודעין שומת קרקע. טייטש ס'איז נישטא קיין

ר' יצחק: דין אז זי קען נאר נעמען אויף איינמאל אדער עפעס, יא? דאס איז וואס שטייט דא? יא. וואס קען זיין פארוואס?

ר' יואל אשר: ס'איז דא אין דער גמרא א גאנצע סוגיא וועגן דעם, סאו, אז מ'קען עס טוהן צוביסלעך. ס'איז דא וואס זאגן אז מ'טאר נישט אין א משנה, דאס איז שיטת חכמים. אקעי. **המוכרת כתובתה.**

ר' יצחק: דער חידוש פון די אלע הלכות איז, ס'איז דא א צד, ס'איז דא אפילו שיטת תנאים, אז אויב מ'פארקויפט א כתובה פארלירט זי געווסע זכותים. דא זאגט מען ניין, אלעס בלייבט דאס זעלבע אויף דעם חלק וואס איז געבליבן. זייער גוט. יעצט גייט מען א המשך צו דעם נאך זאכן. יא.

דער חילוק צווישן מוכרת כתובתה און מוחלת כתובתה (הלכה י"ט)

ר' יואל אשר: יא? **המוכרת**... יא, זאגט דער רמב"ם: **המוכרת כתובתה**, איינע וואס פארקויפט די כתובה, יא. **בין לאחרים**, סיי זי פארקויפט עס פאר אנדערע מענטשן, אדער זי פארקויפט עס פאר דעם מאן אליין (**בין לבעלה**), איז נישט פשט אז זי האט פארקויפט אלעס וואס דער מאן קומט איר, אלע ענינים פון כתובה. ניין, זי האט נאר פארקויפט דעם עיקר כתובה, די מנה מאתים, אדער וואטעוועד די כתובה האט איר צוגעזאגט, **ולא איבדה שאר תנאיי כתובה**, זי האט נישט פארלוירן אירע אנדערע זכותים וואס קומט זיך איר מיט דין כתובה, מיט דעם וואס די חכמים האבן מתקן געווען פארשידענע זאכן, וואס מיר האבן פריער געלערנט וואס דער מאן איז זיך מתחייב פאר דער פרוי.

איז דער רמב"ם מסביר: **ואם היה לה בן זכר**, איינע פון די תנאיי כתובה איז,

ר' יצחק: אז דער... ס'איז אינטערעסאנט,

ר' יואל אשר: ווייל לכאורה איז די כתובה אליין... אז דער בן זכר וואס

ר' יצחק: זי האט פון אים,

ר' יואל אשר: ירש'נט איר כתובה. **ואם היה לה בן זכר, יורש כנגד כתובתה הזאת שנמכרה מנכסי אביו יתר על חלקו כדין תנאי זה.**

ר' יצחק: זייער מאדנע. ווייל ער ירש'נט איר כתובה, די כתובה האט זי פארקויפט, אבער עס מיינט נישט אז זי האט פארקויפט דעם זכות אז אויב זי שטארבט,

ר' יואל אשר: יא? זאל דער בן זכר ירש'ענען.

ר' יצחק: ס'איז אבער...

ר' יואל אשר: פארוואס?

ר' יצחק: די כתובה איז נישט דא. זייער גוט, אבער נישט פארקויפט די תנאיי כתובה.

ר' יואל אשר: אה. דאס וואס ער זאל יורש זיין צו איר, איז נישט נאר נאכדעם וואס זי האט די כתובה, נאר ס'איז אן עקסטערער דין, אז דער בן זכר זאל ירש'ענען א סכום.

ר' יצחק: רייט. פארשטאנען. רייט. אינטערעסאנט. איז ממילא כתובת בנין דכרין האט זי נישט פארקויפט, באקומט ער עס נאך אלץ. אבער, **המוחלת כתובתה לבעלה**...

המוחלת כתובתה לבעלה

ר' יואל אשר: אבער איינע וואס איז מוחל פאר דער כתובה לבעלה, דעמאלטס איז יא **איבדה כל תנאיי כתובה ואפילו מזונות אין לה עליו.**

ממם. און ווען רעדט מען דא? מ'רעדט באופן אז זי האט נישט אויסגעשמועסט דאס ווארט מזונות? זי האט נאר געניצט דאס ווארט כתובה? און זי זאגט נאכדעם: "כ'האב נישט געוואוסט, כ'האב געמיינט כתובה מיינט מען נאר די מאתים",

ר' יצחק: פארלירט זי אלע זאכן וואס

ר' יואל אשר: איז שייך צו שוין וואוינען? ניין,

ר' יצחק: מ'וועייסט יא. נישט וויסן איז נישט קיין תירוץ. א מענטש דארף וויסן.

ר' יואל אשר: זי האט איינמאל געזאגט דאס ראנג ווארט, האט זי פארלוירן פאר איר לעבן איר שייכות צו וואוינען?

ר' יצחק: דו ווייסט נישט וואס דו טוסט, ביסט פארנומען. ס'איז דא א זאך וואס הייסט מוכרת כתובתה. מוכרת כתובתה מיינט זי פארקויפט די מאתים. זי איז מוחלת כתובתה, טייטש זי איז מוחל אלעס. דאס איז דער טייטש. און דעמאלט פארלירט זי אלעס. אקעי, וואס איז דא דער פראבלעם?

ר' יואל אשר: ס'איז נישט דא קיין וועג פון צוריקציען פון א מחילה?

ר' יצחק: ניין, מ'קען נישט צוריק... מוחלת כתובתה, קוק דעם רמב"ם, זאגט דער רמב"ם ווייטער:

ר' יואל אשר: והמוחלת כתובתה אינה צריכה קנין ולא עדים, כשאר המוחלים שאינן צריכין עדים ולא קנין אלא בדברים בלבד.

ר' יצחק: ס'איז דא א זאך וואס הייסט מוחל זיין,

ר' יואל אשר: און דאס איז בדברים בלבד. אהה.

שמועס: דער גדר פון "דברים שהדעת סומכת עליהן" און "דברי תימה" ביי מחילה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **והוא**, דאס אז א פרוי, אויב זי זאגט "איך בין מוחל פאר מיין מאן" פארלירט זי אירע זכותים, איז נאר: **שיהיו דברים שהדעת סומכת עליהן**, זאכן וואס איז מסתבר'דיג אז זי איז טאקע מוחל געווען. סאו דער בית דין דארף איינזען א סיבה פארוואס זי זאל האבן מוחל געווען, **ולא יהיו דברי שחוק והיתול או דברי תימה**, נישט אז זי האט געזאגט לאכנדיג, אזוי ווי "נחת רוח עשיתי לבעלי", איך האב געזאגט סתם זאכן, אדער וואונדערליכע זאכן.

ווייל יעדער בולי וואס וויל נישט געבן גארנישט פאר זיין ווייב, וועט מאכן זיין ווייב פארדעם זאגן "איך ווייל נישט, איך ווייל נישט באקומען", דאס איז דאך דער סדר העולם פון די בוליס. פארשטייסטו? אונז אין אזא פאל וועט עס הייסן אפשר דברי תימה, ס'וועלן זיך די חכמים נישט אננעמען. דברי תימה מיינט,

ר' יצחק: אז זי רעגט זיך סתם, סתם אבי געראטן.

ר' יואל אשר: ס'קען אויך זיין אז די חכמים קוקן עס אן ווי זי

ר' יצחק: איז נישט באמת מוחל מיט'ן הארץ.

ר' יואל אשר: איינמאל דער רמב"ם לייגט אריין דעם תנאי איז פשט אז מ'דארף טשעקן צי ס'איז טאקע א מחילה. לאמיר זאגן

אויב זי איז א גרויסער מיליאנער קען מען טראכטן אז ס'איז דא א סיבה אז זי איז מוחל, זי דארף נישט זיין געלט,

ר' יצחק: כדומה וכדומה.

ר' יואל אשר: אויב ער איז א גראבער אביוזער...

ר' יצחק: אלא בדעת נכונה,

ר' יואל אשר: ס'דארף זיין... און די חכמים האבן אין דעם א וויטאו רייט, זעסט וואס דער רמב"ם זאגט אונז דא?

ר' יצחק: מ'ווייסט נישט. דאס זאגסטו.

ר' יואל אשר: יא. דאס זאגט דער רמב"ם.

ר' יצחק: דו האסט אלץ זייער אסאך רחמנות אויף מענטשן. אונז האבן נישט קיין... לא,

ר' יואל אשר: דו זאגסט אז עס איז א שלעכטע זאך?

ר' יצחק: יא,

ר' יואל אשר: איך זאג אז עס איז א שלעכטע זאך?!

ר' יצחק: נו, נו. אין בית דין איז נישט דא קיין רחמנות. שטייט אין דער משנה: **אין מרחמים בדין**. און מוחלת...

די סיבות פון א פרוי'ס מחילה און דער כח פון די חכמים

ר' יואל אשר: לאמיר זאגן אויב זי איז א גרויסער מיליאנער, קען מען טראכטן אז ס'איז דא א סיבה זי איז מוחל, זי דארף נישט זיין געלט. אויב ער איז א גראבער אביוזער, די חכמים האבן אין דעם א וויטא רייט. אזוי איז וואס דער רמב"ם זאגט אונז דא.

ר' יצחק: איך ווייס נישט. דאס זאגסטו. דו ביסט אלץ זייער רחמנות אויף מענטשן. אונז זענען נישט מוחל.

ר' יואל אשר: דו זאגסט עס אזוי ווי ס'איז א שלעכטע זאך.

ר' יצחק: יא.

ר' יואל אשר: איך זאג עס אזוי ווי א שלעכטע זאך.

ר' יצחק: אין בית דין איז נישט דא קיין רחמנות. ס'שטייט אין דער משנה: **אין מרחמים בדין**. ווילסט מאכן רחמנות, זאלסט גיין אינדרויסן. אויב יעצט איז אין דעם בית דין. זייער גוט, מ'דארף טאקע גיין אינדרויסן האבן רחמנות.

די באדייטונג פון "דברי תימה"

[[#2]] עניוועיס, דער רמב"ם מיינט צו זאגן, ער ברענגט נישט דוגמאות. ס'איז דא עפעס אופנים וואס זי זאגט: **נחת רוח עשיתי**, וואטעוועך, ער ברענגט נישט קיין דוגמא וואס עס שטייט. לאמיר זען צי ער ברענגט א דוגמא וואס איז די **דברי תימה**, עפעס א מאדנע מעשה. ער ברענגט יא א תשובה.

ר' יואל אשר: דברי תימה קען מיינען וועך ס'איז א וואונדערבארע זאך אז זי זאל מוחל זיין.

ר' יצחק: פארוואס זאל זי מוחל זיין? ער ברענגט עפעס א תשובת הרמב"ם, וואס איז געווען אז אפילו געשריבן א שטר, און ער האט געזאגט, "אה, ס'איז געווען עפעס א מאדנע..." דער רמב"ם האט נישט מסכים געווען, דער רמב"ם האט געזאגט אז ס'איז געווען... בקיצור, ס'איז דא אזא זאך וואס מ'זאגט אז ס'איז געווען א שטות. נאר שוין. **דברי תימה** מיינט נישט אז איך וואונדער זיך, אזוי ווי דו זאגסט, קען זיין א ריזן.

ר' יואל אשר: ס'מיינט נאר אז ס'איז געזאגט,

ר' יצחק: ס'איז געווען א שאו, איך ווייס נישט, ס'איז געווען אינמיטן א פייט, איך ווייס נישט, עפעס א ריזן פארוואס זי מיינט נישט ערנסט. אקעי, עד כאן הפרק.

סך הכל פונעם פרק: שארפע רייד וואס מענטשן מיינען נישט באמת

ר' יואל אשר: [[#3]] ס'איז אינטערעסאנט, אין דעם פרק האבן מיר אונז געלערנט אסאך אז מענטשן קענען אמאל זאגן פייערדיגע זאכן. דו ווייסט, חוב קדוש, יהרג ואל יעבור, און מ'מיינט נישט,

ר' יצחק: מ'מיינט נישט. און די אלע חסידים פון דעם רבי וועלוול סאלאוויטשיק, דער בריסקער רב, האט געזאגט אז ער האלט נישט אז די בחירות איז אזא גרויסע מצוה ווי רבי אלחנן זאגט, און איז נישט אזא גרויסע עבירה ווי דער סאטמארער רב זאגט. קאמאן, ס'איז אלעס **נחת רוח עשיתי לבעלי**.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט געמיינט. מענטשן רעדן, מ'מיינט צו מאכן פוינטס און מ'מיינט נישט ממש די פוינטס.

ר' יצחק: יא, אמת, פשוט. שוין, געוואלדיג. יישר.